

În acest număr r:

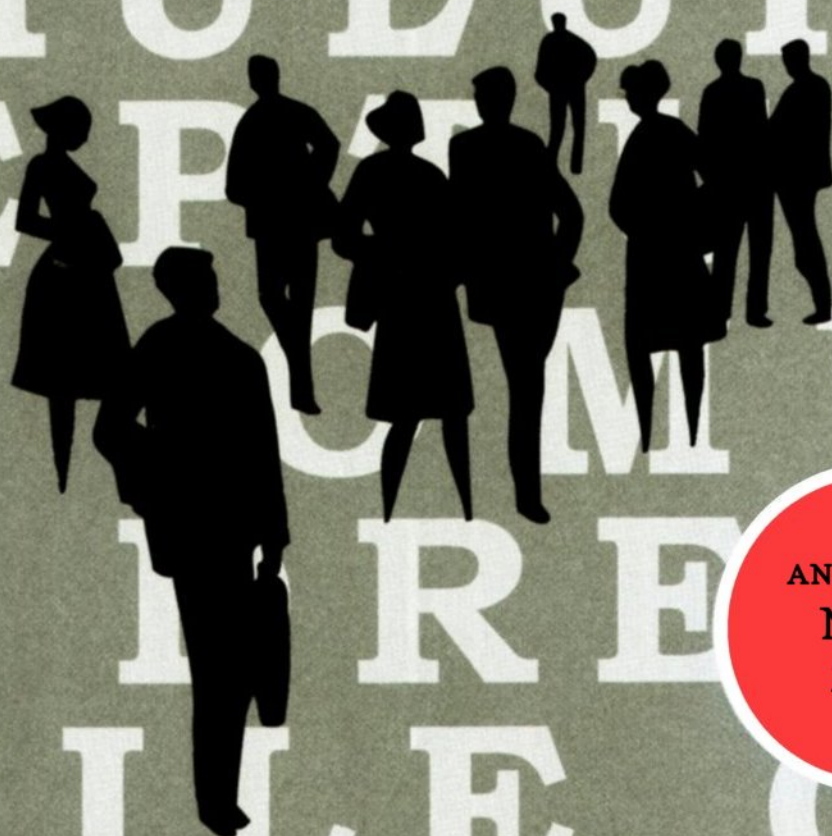
- ASPECTE ALE CODIFICĂRII ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI
- FUNDAMENTAREA TEORETICĂ A DREPTULUI LA FERICIRE
- RAPORT DE ACTIVITATE AL I.R.D.O. - 2012
- RAPORT PRIVIND EVOLUȚIA LEGISLAȚIEI ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI ROMÂNIA- 2012
- DOCUMENT • JURISPRUDENȚĂ • SEMNAL • TABLA DE MATERII 2012

DREPTURILE OMULUI

revistă
editată
de

INSTITUTUL
ROMÂN
PENTRU
DREPTURILE
OMULUI
I.R.D.O.

HUMAN RIGHTS
DROITS DE L'HOMME

ANUL XXII
NR. 4
2012

DREPTURILE OMULUI
ANUL XXII
NR. 4
2012

INSTITUTUL ROMAN PENTRU DREPTURILE OMULUI

DREPTURILE OMULUI

Revistă clasificată de Consiliul Național al Cercetării Științifice
din învățământul Superior
Înregistrată la OSIM sub numărul de marcă 109255/2010

Consiliul științific

Prof. univ. dr. **Gérard Conac**, membru de onoare al Academiei Române; Prof. univ. dr. **Nicolas Mateesco Matte**, membru de onoare al Academiei Române; Prof. univ. dr. **Vasile Stănescu**, membru al Academiei Române; Prof. univ. dr. **Karel Vasak**; Prof. univ. dr. **Gheorghe Vlăduțescu**, membru al Academiei Române.

Colegiul de redacție

Conf. univ. dr. **Gheorghe Bârlea**; Prof. univ. dr. **Monna-Lisa Belu Magdo**; Prof. univ. dr. **Jean Marie Bernard**, director de cercetare CNRS; Prof. univ. dr. **Raluca Beșteliu**; Prof. univ. dr. **Dominique Rousseau**, Universitatea Paris I; Prof. univ. dr. **Nicole Guimezanes**, Universitatea Paris XII, Membru al Academiei Internaționale de Drept Comparat; Prof. univ. dr. **Ioan Leș**; **Emil Marinache**; Prof. univ. dr. **Irina Moroianu Zlătescu**, membru al Academiei Internaționale de Drept Comparat, editor; Prof. univ. dr. **Nicolae Popa**; Prof. **Ioan Oancea**; Prof. univ. dr. **Dumitra Popescu**; **Marius Mocanu**, redactor șef; **Valeriu Rendec**; **Andon Sergiu**; Dr. **Ianfred Silberstein**; Dr. **Rodica Șerbănescu**; Prof. univ. dr. **Laurențiu Șoitu**; Prof. univ. dr. **Ioan Vida**.

Institutul Român pentru Drepturile Omului
București, B-dul Nicolae Bălcescu, nr. 21

Tel.+40 213114921

e-mail: office@irdo.ro

www.irdo.ro

SUMAR

I. STUDII, CERCETĂRI, ARTICOLE	8
• Aspecte ale codificării în domeniul drepturilor omului – prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu	8
• Fundamentarea teoretică a dreptului la fericire, ca un drept de natură constituțională – prof. univ. dr. Cristian Ionescu	14
• Nevoia de securitate și drepturile omului – conf. univ. dr. Dorel Bahrin	19
• Dreptul la educație al persoanelor cu handicap – Anna Maria Cun (Neagoe)	23
II. RAPORT DE ACTIVITATE AL IRDO – 2012	31
III. DOCUMENTAR JURIDIC	70
• Raport privind evoluția legislației în domeniul drepturilor omului în Uniunea Europeană și România – 2012 (partea a doua)	70
IV. JURISPRUDENȚĂ	79
• Hotărârea în cauza Creangă contra României	79
V. SEMNAL	92
• Conferința de la Amman privind drepturile femeilor și fetelor	92
• Conferința „Nediscriminare, Autonomie, Incluziune”	98
• Cea de a 40-a Adunare generală a Federației Internaționale a Asociațiilor Națiunilor Unite	100
• Universitatea Internațională a Drepturilor Omului	103
• Note, cronici, recenzii	104
VI. REMEMBER	105
VII. TABLA DE MATERII – 2012	110

CONTENTS

I. STUDIES, RESEARCH, ARTICLES	8
• Issues related to codification in the field of human rights – Prof. Irina Moroianu Zlătescu , PhD	8
• A theoretical substantiation of the right to happiness as a constitutional right – Prof. Cristian Ionescu , PhD	14
• The need for security and human rights – A/P Dorel Bahrin , PhD	19
• Right to education of persons with disabilities – Anna Maria Cun (Neagoe)	23
II. IRDO – ANNUAL REPORT FOR THE YEAR 2012	31
III. JURIDICAL DOCUMENTATION	70
• Report on the evolution of the human rights legislation in the European Union and Romania – 2012 (Part II)	70
III. JURISPRUDENCE	79
• Decision in the case Creangă vs. Romania	79
DREPTURILE OMULUI	3

V. SIGNAL	92
• Amman Conference on the rights of women and girls	92
• Conference on “Non-Discrimination, Autonomy, Inclusion”	98
• 40 th Plenary Assembly of the World Federation of United Nations Associations	100
• International University of Human Rights	103
• Notes, commentaries, book reviews	104
VI. REMEMBER	105
VII. TABLE OF CONTENTS – 2012	110

SOMMAIRE

I. ÉTUDES, RECHERCHES, ARTICLES	8
• Aspects de la codification des droits de l'homme – prof. Dr. Irina Moroianu Zlătescu	8
• Fondements théoriques du droit au bonheur, comme un droit constitutionnel – prof. Dr. Cristian Ionescu	14
• Le besoin de sécurité et les droits de l'homme – Assoc. Dr Dorel Bahrin	19
• Le droit à l'éducation des personnes handicapées – Anna Maria Cun (Neagoe)	23
II. RAPPORT D'ACTIVITÉ DE IRDO – 2012	31
III. LES DOCUMENTS JURIDIQUES	70
• Rapport sur les progrès réalisés dans la législation sur les droits de l'homme dans l'Union européenne et la Roumanie – 2012 (deuxième partie)	70
IV. JURISPRUDENCE	79
• Arrêt Creangă contre la Roumanie	79
V. SIGNAL	92
• Conférence à Amman sur les droits des femmes et des filles	92
• Conférence «non-discrimination, l'autonomie, l'inclusion»	98
• La 40 ^e réunion plénière de la Fédération internationale des Associations des Nations Unies	100
• Université internationale des droits de l'homme	103
• Notes, chroniques et critiques	104
V. REMEMBER	105
V. TABLE DES MATIÈRES – 2012	110

ABREVIERI

AEP	Autoritatea Electorală Permanentă
AIDC	Academia Internațională de Drept Comparat
alin.	alineat
ANUROM	Asociația Pentru Națiunile Unite din România
ARDOVIT	Asociația română pentru apărarea drepturilor omului la vârsta a treia
art.	articolul
C. civ.	Codul civil
C.D.D.H.	Committee for Human Rights
CEDAW	Comitetul pentru Eliminarea Discriminării împotriva Femeilor
CJRAE	Centrele județene de resurse și de asistență educațională
CJUE	Curtea de Justiție a Uniunii Europene
CNDR	Consiliul Național al Dizabilității din România
CNIDO	Centrul Național Iordanian pentru Drepturile Omului
Convenția	Convenția Europeană a Drepturilor Omului
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
coord.	coordonator
C. pen	Codul penal
C. proc. pen.	Codul de procedură penală
CSW	Comisia Națiunilor Unite privind Statutul Femeilor
C. pr. civ.	Codul de procedură civilă
DPPH	Direcția Protecția Persoanelor cu Handicap
dr.	doctor
drd.	doctorand
Ed.	Editura
ECtHR	European Court of Human Rights
etc.	et caetera („și celelalte”)
EUR	euro
EURES	Serviciul European de Ocupare a Forței de Muncă
FRA	Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene
HG	Hotărâre de Guvern

HIV/SIDA	Virusul Imunodeficienței Umane/Sindromul Imunodeficienței Dobândite
ICC	International Coordinating Committee of National Human Rights Institutions – Comitetul internațional coordonator al instituțiilor naționale de drepturile omului
ICPD	Conferința Internațională pentru Populație și Dezvoltare
IDEF	Institutul Internațional de Drept de Expresie franceză
INDO	Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului
infra.	dedesubt, mai jos
I.R.A.	Irish Republican Army
IRDO	Institutul Român pentru Drepturile Omului
I.S.M.B.	Inspectoratul Școlar al Municipiului București
J.Of.	Jurnalul Oficial al Uniunii Europene
ÎCCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
LGDJ	Librairie générale de droit et de jurisprudence
lit.	litera
loc.cit.	locul citat
MECTS	Ministerul Educație, Cercetării, Tineretului și Sportului
MMFPS	Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale
M. Of.	„Monitorul Oficial al României”
NATO	Organizația Nord-Atlantică
nr.	numărul
OG	Ordonanță de Guvern
OHCHR	Office of the High Commissioner for Human Rights – Biroul Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului
OLAF	Oficiul European de Luptă Antifraudă
ONU	Organizația Națiunilor Unite
op. cit.	opera citată
ONG	Organizație non-guvernamentală
ONPHR	Organizația Națională a Persoanelor cu Handicap din România
OSCE	Organizația Pentru Securitate și Cooperare în Europa
OUG	Ordonanța de urgență a Guvernului
p.	pagina
pp.	paginile
parag.	paragraf

pct.	punctul
PNA	Parchetului Național Anticorupție
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare.
SNSPA	Școala Națională de Studii Politice și Administrative
supra.	deasupra, mai sus
SUA	Statele Unite ale Americii
ș.a.	și alții (altele)
UE	Uniunea Europeană
UNDP	United Nations Development Programme
UEB	Universitatea Ecologică din București
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație și Cultură
UNFPA	Fondul Națiunilor Unite pentru Populație
UNHCR	Înaltul Comisariat pentru Refugiați al Națiunilor Unite
UNICEF	Fondul Națiunilor Unite pentru Copii
univ.	universitar
UPR	Universal Periodic Review
urm.	următoarele
vol.	volumul
vs.	versus
WFUNA	Federația Internațională a Asociațiilor Națiunilor Unite

I. STUDII, CERCETĂRI, ARTICOLE

ASPECTE ALE CODIFICĂRII ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI

IRINA MOROIANU ZLĂTESCU*

ABSTRACT:

Codification was considered the invention of an old era with no future. The development of society however has proved that it keeps its relevance even nowadays. Thus, at present, national codification goes side-by-side with international codification. A new field where it imposed itself is that of human rights.

Keywords: code, codification, comparative law, domestic law, international law, human rights

RÉSUMÉ:

La codification a été considérée comme une invention sans avenir appartenant a une époque passée. L'évolution de la société démontre qu'il conserve son actualité dans notre époque aussi. Ainsi, dans la période contemporaine la codification nationale coexiste avec la codification internationale. Un nouveau domaine dans lequel il se requise c'est celui du droits de l'homme.

Mots-clés: code, codification, le droit comparé, le droit interne, le droit international, les droits de l'homme

În cadrul a numeroase reuniuni științifice, conferințe și congrese internaționale, juriști consacrați, specialiști în drept comparat, în drept public și privat au analizat locul pe care îl ocupă codificarea în evoluția izvoarelor de drept¹. De altfel o parte din ideile susținute în acest studiu au fost exprimate în cadrul unora din aceste manifestări științifice.

Aflându-ne în fața unei creații a dreptului modern, constatăm că unii autori au rezerve în legătură cu vocația pe care ar avea-o

codificarea de a se dezvolta în anii ce vor urma², alți autori apreciază că aceasta are un viitor în epoca postmodernă, universalismul dându-i vocația de a participa la edificarea ordinii juridice mondiale³.

La una dintre edițiile Universității Internaționale a Drepturilor Omului, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului, s-a precizat că primul Cod, mărturie a recunoașterii drepturilor fundamentale ale omului, este micul cilindru de argilă ce cuprindea edictul lui Cyrus cel Mare (534 î.e.n.)⁴. Cu aceeași ocazie s-a subliniat că nu trebuie confundat „codul” cu „codificarea”,

* Prof. univ. dr. SNSPA, UEB, director IRDO, membru AIDC.

¹ Cităm cu titlu de exemplu Congreșele Academiei Internaționale de Drept Comparat de la Caracas, 1982, Taiwan 2012, Congresul Institutului Internațional de Drept de Expresie și Inspirație franceză de la Louisiane, 1985, Colocviul din cadrul Universității Laval din Quebec din 2004, Sesiunea de comunicări științifice „Știință și Codificare în România (1864-2009)”, organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” din 29 martie 2012.

² A se vedea B. Oppetit, *L'avenir de la codification*, în *Droits*, nr. 24/1998, p.73 și urm.

³ A se vedea F. Zenati-Castaing, *L'avenir de la codification*, în *Revue internationale de droit comparé*, no. 2, 2011, p. 355 și urm.

⁴ A se vedea Irina Moroianu Zlătescu, R. C. Demetrescu, *Din istoria drepturilor omului*, Ed. IRDO, 2001, p. 7 și urm.

codul fiind „un cuvânt vag și în același timp prestigios”⁵, care acoperă peste cinci mii de ani de istorie juridică. Termenul are un aspect tehnic pentru că el tinde spre o mai bună cunoaștere a legii, dar și unul social și politic, pentru că, adesea, redactarea unui cod are în vedere antagonisme sociale și politice și deci trebuie să contribuie la atenuarea lor, afirmând independența unui nou stat sau servind gloriei conducătorului care îi alătură numele său, de exemplu Codul lui Ur-Nammu, Codul lui Hammurabi, Codul lui Justinian, sau Codul lui Napoleon etc.

Codificarea, așa cum s-a evidențiat în doctrină, este un dat comun dar nu neapărat universal. Ea se situează într-un anumit mediu social, răspunzând unor exigențe juridice și fiind legată de preocupările politice. Există deci un grup social cărui ea este destinată, tehnicieni care o elaborează, o putere care o cere și adesea o sancționează. Este vorba de trei aspecte ce trebuie avute în vedere la o codificare: aspectul social, tehnic și politic⁶ la care ne propunem să ne referim mai departe.

În cazul în care ne referim la aspectul social, codificarea se înscrie adesea într-o criză a societății care, apelând la dreptul codificat, vrea să reducă antagonismele sau să fixeze noile reguli ale jocului, răspunzând astfel unei situații noi.⁷

Cu privire la aspectul tehnic se poate constata că, potrivit doctrinei, codificarea răspunde anumitor exigențe tehnice⁸. Ea furnizează cadrul vieții sociale, dreptul cere precizie și certitudine. Trebuie să fie cunoscut prin utilizatorii săi. De aici apare necesitatea de a reuni în ansamble coerente reguli care au origini diferite și care vin din epoci diferite, ceea ce reprezintă și una din formele codificării. Cutumele mai recente trebuie să facă loc dreptului uniform, care adesea poate fi între frontierele politice ale statului sau câteodată

⁵ A se vedea P. Decheix, *Raport susținut la Universitatea Internațională a Drepturilor Omului*, Mangalia, 2000; precum și Idem, *Le Congres de Louisiane* în *Revue Juridique et politique – Independence et coopération*, no 3-4/1986 p. 207 și urm.

⁶ A se vedea J. Gaudemet, *La codification, ses formes et ses fins*, în *Revue Juridique et politique.... loc. cit.*, p. 239 și urm.

⁷ *Ibidem.*

⁸ *Ibidem.*

depășesc aceste granițe. Exigența tehnică fiind adesea cea care determină o codificare.

Dacă ne referim la aspectele politice, observăm că aceasta (codificarea) reflectă structura politica a unei țării, de unde rezultă complexitatea fenomenului juridic al acesteia.

Desigur, nu este suficient să se promulge un text care să aibă în cuprinsul său numeroase articole pentru a se produce efectul codificării. În afara reunirii unor legi dispersate, este necesară ordonarea unui ansamblu de reguli din care să obțină o valoare adăugată în raport cu alte reguli și să formeze un sistem în jurul principiilor generale exprimate sau subînțelese.

Codificarea reprezintă un proces special de utilizare a codurilor în domeniul dreptului. Corpul de drept rezultat în urma acestui proces depășește codurile clasice, fenomen la fel de vechi ca și legislația, care reprezentau, de multe ori, simple compilații de legi. Așa cum explica cu muți ani în urmă eminentul jurist, membru al Academiei Franceze, Alain Plantay, codificarea este un fenomen social ancestral, foarte larg răspândit în lume pentru că ea reprezintă o tratare epică și fundamentală a problemei normei în toate varietățile constituționale, penale, civile, administrative și mai târziu, în zilele noastre, internaționale⁹.

Încercări de sistematizare deci nu simple unificări ale normelor au existat în faza inițială a formării sistemului de drept romano-germanic¹⁰. Astfel de încercări au fost în secolele al V-lea – al VI-lea, apoi în Evul Mediu. În Estul Europei și Europa Centrală se regăsesc astfel de încercări cu începuturi din secolul al IX-lea, în Occident din secolul al XI-lea. O importanță majoră, mai ales pentru evoluția sistemului de drept din statele occidentale, a avut-o sistematizarea unor norme din dreptul canonic în secolul al XVI-lea¹¹.

În aceste condiții în Franța, Germania, Austria secolelor al XV-lea - al XVIII-lea au loc importante codificări de drept privat și de drept public, cele mai semnificative fiind în dreptul

⁹ A se vedea A Plantay, *Discours*, în *Revue Juridique et politique.... loc. cit.*, p. 231 și urm.

¹⁰ A se vedea V.D.Zlătescu, *Mari sisteme de drept contemporan*, Editura Pro Universitaria, București, 2012, p.15-24; *Geografie Juridică* Ed. Eiciclopedica, București, 1981, p. 27.

¹¹ *Ibidem.*

civil și penal. Totul începe cu redactarea cutumelor care ia adesea aspectul unei codificări.¹² Cam în aceeași perioadă, remarcăm și în Țările Române apariția unor Coduri importante, care cuprindeau și reglementări de drepturile omului.¹³

Începând cu secolul al XVIII-lea au apărut lucrări de o înaltă ținută științifică în care s-a renunțat la tradiția științei dreptului și a simplei interpretări a acestuia pentru a se crea un corp de drept ce asocia dreptul roman, dreptului local și spiritul naturii¹⁴.

De altfel, noțiunea de codificare a apărut în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea și a fost opera unor mari juriști ai epocii care au codificat în realitate dreptul¹⁵. „În țările nonoccidentale codificarea a fost un instrument de modernizare. Ea s-a realizat în cea mai mare parte a țărilor nesupuse influenței *common law* în secolele al XIX-lea și al XX-lea și, desigur în lumea arabă”¹⁶. Astfel în Europa și America Latină fenomenul codificării ia amploare în sec XIX și primele decenii ale sec XX, în Africa începând cu anii 1960.¹⁷

În Țările Române au fost elaborate: Proiecte de Cod de drept general în perioada 1765 – 1777, aparținând lui M. Fotino, Pravilniceasca condică 1780, Codul Caragea 1818. Totodată, în anul 1830 este adoptat ca lege națională în Muntenia Codul comercial francez, în 1831 în Țara Românească și în 1832

¹² A se vedea J. Gaudemet, *Idem*.

¹³ A se vedea V. D. Zlătescu, Irina Moroianu Zlătescu, *Le droit roumain dans le système juridique romano-germanique, dans la Revue internationale de droit comparé*, no 2 /1992

¹⁴ A se vedea V. R. Zimmermann, *Roman law, contemporary law, European law, the civilian tradition today*, Oxford University Press, 2004.

¹⁵ A se vedea F. Zenati-Castaing, *loc. cit.*, p. 358.

¹⁶ A se vedea D. Deronssin, F. Garnier, *Passé et présent du droit*, no. 6, *Compilations et codifications juridiques*, t.3; V.S.Jahel, *Code civil et codification dans les pays du monde arabe, 1804-2004, Le code civil, un passé un présent, un avenir*, Dalloz, 2004, p.831 et. s. *apud* F. Zenati-Castaing *loc. cit.*, p.359 precum și Irina Moroianu Zlătescu, *Alocuțiune la primirea titlului de Doctor Honoris Causa al Universității Ovidius, Constanța*, 11 octombrie 2011.

¹⁷ A se vedea P. Armenjon, B. Nolde, M. Wolff, *Traite du droit compare*, tome I, LGDJ Paris, 1950, p. 71. și urm ; R. David, *Les grands systèmes du droit contemporain*, Dalloz, Paris, 1964; J. Constantinesco, *Traite de droit compare*, Tome II, LGDJ Paris, 1972, p. 50 și urm.

în Moldova Regulamentele Organice, 1832 Codul penal francez napoleonian cu modificările aduse de Codul civil italian precum și Codul Calimachi în Moldova, 1865, de sorginte romanistă, care codificau unele norme de drepturile omului.¹⁸

Așa cum arătam mai înainte, este evident că o codificare reușită trebuie să răspundă tradițiilor și dorințelor celor cărora le este destinată. La nivelul dreptului internațional privat se încearcă a se asigura uniformizarea internațională a soluțiilor pe calea convențiilor, ceea ce poate crea multe dificultăți în practică. Statele codifică regulile interne, împingându-le spre cutuma internațională și uneori ele cad în „păcatul unei exces de naționalism”¹⁹.

De o codificare a drepturilor omului în dreptul internațional se poate vorbi mai mult după crearea Ligii Națiunilor. Dar, din păcate, deși fondată în scopul menținerii păcii, pact de consensuri încorporat în Tratatul de pace semnat la Versailles în 1919, problematica drepturilor omului nu a fost consecvent tratată. Acest lucru l-a făcut organizația creată tot atunci Organizația Internațională a Muncii care a codificat dreptul la muncă și o serie de drepturi conexe și care își dovedește până azi utilitatea.

Până atunci se putea vorbi mai mult de codificarea dreptului intern al drepturilor omului. Astfel amintim constituțiile statelor care cuprindeau codificările drepturilor omului, de exemplu Constituția engleză din 1215, Constituția americană din 1776 cu amendamentele ulterioare, Constituția franceză din cursul Revoluției, considerată cea mai evoluată constituție a momentului, codificând numeroase drepturi ale omului. Ulterior Constituția rusă din 1918, Constituția Mexicană din 1917, Constituția de la Weimar din 1919, Constituția României din 1923 ș.a. au proclamat o nouă dimensiune a drepturilor omului. Dar nu protecția acestor drepturi a preocupat legiuitorul ci inserarea formală a categoriei de drepturi economice, sociale și culturale. A fost momentul în care aceste drepturi și-au făcut

¹⁸ A se vedea V.D: Zlătescu, *Panorama marilor sisteme comntemporane de drept*, Ed. Continent XXI, București, 1994, p. 118 și urm.

¹⁹ A se vedea G. Perrin „La codification et le développement progressif du droit international public” în *Revue Juridique et politique.... loc. cit.*, p. 861 și urm

intrarea și în sistemul internațional alături de drepturile civile și politice.²⁰

În Țările Române, după Regulamentele Organice pe care le-am amintit mai înainte, acte de natură constituțională, a urmat Primul Act Constituțional al Principatelor Unite din 1858, care cuprinde și norme de drepturile omului, urmat de Constituția din 1866 prima Constituție propriu-zisă a unui stat independent care cuprindea și codificarea unor drepturi ale omului.²¹

Potrivit doctrinei²², dreptul internațional public cunoaște două izvoare de codificare și anume cutuma internațională care nu are prea multe reguli dar și tratatele instituționale, care cuprind întotdeauna dispoziții de tip tratat – lege. De altfel însăși Carta ONU este un exemplu de tratat instituțional. Desigur ea prevede dezvoltarea dreptului internațional, dar în același timp a impus statelor membre reguli generale de conduită. Li s-a interzis, de exemplu, acestora recurgerea la forță, evident, dacă nu este un caz de legitimă apărare. Se poate observa deci că la nivel internațional se reflectă fidel dreptul cutumiar, evidențiindu-se importanța cutumei iar statele pot crea prin tratat-lege reguli în întregime noi, codificarea în dreptul internațional reprezentând enunțarea în scris, coerent, sistematic a regulilor de drept internațional în ansamblul lor dar ea poate privi o materie determinată.

Codificarea este legată de fondul dreptului pe care îl transformă, îl dezvoltă, îl completează prin acordul statelor care îl adoptă. La nivelul ONU nu există un organ legislativ, Comisia de drept internațional a ONU fiind cea care asigură în ansamblu reprezentarea marilor forme de civilizație și a principalelor sisteme de drept ale lumii.

Revenind la Carta ONU se poate constata că ea prevede dezvoltarea dreptului internațional, dar codificarea se împiedică de obstacole crescânde datorită dificultăților de a obține consensul asupra normelor de drept care

ating domeniul noi în plină transformare. De aceea, este dificil să se facă deosebirea între cutuma internațională și convenția codificată. S-a lansat și ideea considerată de unii autori²³ „puțin străină ca să nu spunem aberantă” că prin acceptarea, de către un anumit număr de state a unei dispoziții convenționale, s-ar naște o „cutumă instantanee”²⁴ or cutuma presupune prin esența sa repetarea unui comportament o anumită perioadă de timp. De altfel, această durată poate să nu fie prea lungă, un exemplu în acest sens reprezentându-l opera ONU de codificare a drepturilor omului.

Desigur, există mai multe tehnici de codificare, dar se consideră că un rezultat mai bun este asigurat dacă sarcina codificării este atribuită unui singur autor, observându-se că atunci când se creează o comisie, efectul este mult mai redus chiar dacă ne bucurăm că timpul de realizare a codificării este mai scurt²⁵.

În ultimele decenii ale secolului trecut, informatica a deschis noi orizonturi codificării, dificultatea majoră constă însă, adesea, în utilizarea termenilor specifici în limbi diferite pentru că nu întotdeauna reușește calculatorul să facă legătura între un termen și semnificația sa juridică. De exemplu, Karel Vasak, specialist de mare valoare în vasta problematică a drepturilor omului, în una din definițiile pe care le-a dat științei drepturilor omului a avut ca temei „studiul frecvenței termenilor ce se întâlnesc în textele naționale și internaționale care tratează drepturile omului”. În speță au fost introduși într-un calculator peste 50 de mii de astfel de termeni referitori la drepturile omului, iar frecvența cea mai ridicată a acestora i-a permis specialistului să elaboreze definiția.²⁶

În aceeași perioadă a apărut o mișcare de decodificare adusă cu apariția unor noi ramuri de drept după cum există și un risc al distrugerii codificării prin puterea excesivă lăsată judecătorului, mai ales în sistemul de *common law*²⁷.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ A se vedea Karel Vasak, *Les dimensions internationales des droits de l'homme*, UNESCO, Paris, 1978, p. XI și urm.

²⁷ A se vedea Georges Perrin, *loc. cit.*, p. 861 și urm

²⁰ Irina Moroianu Zlătescu, R.C. Demetrescu, *Istoria drepturilor omului*, IRDO, 2001, p. 5.

²¹ Irina Moroianu Zlătescu, *International Encyclopaedia of Laws: Constitutional Law in Romania*, Kluwer Law International, the Netherlands, 2012, p. 5 și urm.

²² A se vedea G. Perrin, *loc. cit.*, p. 861 și urm

Referindu-ne la codificarea drepturilor fundamentale ale omului, dorim să precizăm că abia la sfârșitul secolului al XIX-lea o dată cu adoptarea Convențiilor de la Geneva numite ale Crucii Roșii sau cele de la Haga care urmăreau umanizarea războaielor și începutul secolului al XX-lea apare dreptul internațional al drepturilor omului. În secolele anterioare drepturile omului se regăseau în dreptul intern în cadrul dreptului constituțional.

După apariția ONU, a Cartei acestei organizații și adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului, document de însemnătate excepțională, conceput spre a consacra un ideal comun pentru toate națiunile, temelie pe care s-a înălțat și continuă să se înalțe edificiul drepturilor omului. Astăzi se consideră că Declarația reprezintă interpretarea autentică a Cartei Națiunilor Unite, explicitând în detaliu sensul termenilor „drepturile omului și libertățile fundamentale” pe care statele membre ONU au acceptat să le respecte atunci când au aderat la Cartă.²⁸

Așa cum afirma René Cassin, unul dintre principalii artizani ai Declarației, acest destin de excepție al Declarației se datorează, în primul rând, faptului că autorii documentului s-au atașat în mod esențial, pe parcursul lucrărilor lor, din ce în ce mai mult, de „aspirațiile profunde, nevoile fundamentale, permanente ale ființei umane”, înțelegând nu numai „indivizibilitatea ansamblului facultăților și drepturilor fără de care omul nu își poate împlini, cu adevărat, personalitatea sa, ci și să dea monumentului lor, ca fundament, principiile generale ale libertății, egalității, nediscriminării și fraternității și, ca fronton, elementele caracteristice lumii secolului al XX-lea, și anume participarea activă a individului la viața socială și îndatoririle ce decurg de aici, solidaritatea și cooperarea internațională, în sfârșit accesul direct la universalitate al membrilor familiei umane și al fiecăruia dintre ei la protecția drepturilor ființei umane”. Acționând în acest fel, au făcut o operă viabilă, așezată pe baze solide și de largă respirație.

²⁸ A se vedea Sohn L. The New International Law: Protection of the rights of individuals rather than States, American University Law Review, 1982, vol. 32, p. 16 și urm.

Conform unui memorandum al Serviciului Juridic al Națiunilor Unite, în practica ONU, „Declarație este un instrument formal și solemn, care se justifică în rare ocazii, atunci când se enunță principii de o mare importanță și o valoare durabilă”. Este prin excelență cazul Declarației Universale a Drepturilor Omului, care a inspirat de altfel, această definiție.

Importanța acestei Declarații nu a avut de suferit din cauza faptului că la data adoptării ei nu i s-a conferit o valoare juridică. Autoritatea ei morală are, în schimb, o greutate, o influență enormă, stând la baza codificării drepturilor omului la nivel internațional și național.

Prevederile ei au fost reiterate în tratatele internaționale, în constituții, declarații unilaterale sau în acte convenționale, prin care statele și-au afirmat voința de a li se conforma. Influența Declarației Universale se întinde asupra legislației și chiar a administrației și jurisdicției naționale din numeroase state.

Declarația Universală a întrunit un vast consens al autorilor proiectului, al statelor membre ale Organizației Națiunilor Unite, al societății civile, și al popoarelor ce trecuseră prin ororile celui de al doilea război mondial și exercitau o puternică presiune asupra factorilor politici.

Declarația Universală a Drepturilor Omului împreună cu Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice și Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, precum și protocoalele adiționale la acestea aveau să formeze Carta internațională a drepturilor omului, care reprezintă o codificare de tip special.

În plan intern, statele membre ONU, în cea mai mare parte a lor, au codificat drepturile fundamentale ale omului în constituțiile lor. Cităm cu titlu de exemplu SUA sau chiar Canada care a adoptat în 1960, la nivel federal, în ambele Camere ale Parlamentului Declarația canadiană a drepturilor. Provinciile canadiene au adoptat apoi, una după alta „Human Rights Codes”, drepturile fundamentale fiind codificate. În partea întâi a Legii constituționale din 1982 se regăsește Carta constituțională care cuprinde drepturile fundamentale. Carta

Canadiană leagă cele 10 provincii și Quebec, deși în 1975 Quebecul a adoptat o Cartă exhaustivă a drepturilor persoanei²⁹.

La nivelul statelor membre ale Consiliului Europei care, de altfel, și-au revizuit Constituțiile sau au adoptat noi Constituții cu concursul Comisiei pentru Democrație prin Drept de la Veneția, tocmai pentru a include în legea fundamentală drepturile prevăzute în Declarația Universală a Drepturilor Omului, îi dau astfel acesteia forță juridică prin intermediul constituțiilor statelor, iar dacă luăm exemplul României, datorită art. 11 și 20 din Constituție și a întregului Titlului II privind drepturile libertățile și îndatoririle fundamentale s-a

deschis procesul de codificare internă a drepturilor omului³⁰. De asemenea, la nivelul Uniunii Europene Carta Drepturilor Fundamentale care s-a regăsit de altfel și în proiectul de Constituție a Uniunii Europene, iar la nivelul Consiliului Europei Convenția Europeană a Drepturilor Omului cu protocoalele adiționale, Carta Socială Europeană cu Protocoalele adiționale, Carta Socială Revizuită ș.a. instrumente regionale au deschis calea codificării în domeniul drepturilor omului la nivel regional. În aceste condiții considerăm că procesul de codificare a drepturilor omului la nivel internațional, regional și național ține de epoca pe care o parcurgem, deci de cea contemporană³¹.

²⁹ A se vedea G. Beaudoin, *La codification des droits fondamentaux au Canada: un commentaire*, în *Revue Juridique et politique*.... *loc. cit.*, p.491 și urm.

³⁰ A se vedea Irina Moroianu Zlătescu, *Constituțional Law ...op. cit.*, p. 10 și urm.

³¹ *Ibidem*.

FUNDAMENTAREA TEORETICĂ A DREPTULUI LA FERICIRE, CA UN DREPT DE NATURĂ CONSTITUȚIONALĂ*

CRISTIAN IONESCU**

ABSTRACT

The positivist thinking, current aspects of the social life, normalization of social relationships by legal rules, create only the illusion that the natural law was replaced by the positive right which we respect and apply daily under the legitimate authority of the State. However, the senses and the meanings of inalienable human rights have not been exhausted. On the contrary, they preserve their value and strength, particularly when Governments abuse their power, when the normative order is incomplete or when it is not able to adapt to the natural social requirements. In such cases, the application of the natural right is the reliable source for practical solutions including judicial regulation.

Such an inalienable right is the „pursuit of happiness”, which the Fathers of the American Constitution laid down together with other natural rights into the Declaration of Independence adopted by the Continental Congress on 4th July 1776. The Declaration of Independence provides that „to secure these rights, Governments are instituted among Men, deriving their just powers from the consent of the governed...”.

The spirit of the Declaration of Independence was taken over in France by the Declaration of the Rights of Man and the Citizen adopted in 1789. This Declaration provides that „The representatives of the French People, formed into a National Assembly, considering ignorance, forgetfulness or contempt of the rights of man to be the only causes of public misfortunes and the corruption of Governments, have resolved to set forth, in a solemn Declaration, the natural, unalienable and sacred rights of man...”.

This way, the pursuit of happiness was admitted into the patrimony of the modern constitutionalism.

Keywords: natural rights, inalienable human rights, the right to happiness, legitimate governance, the Constituent Assembly

RÉSUMÉ:

La conception positiviste, les réalités actuelles de la normalisation politique et sociale des relations sociales par des règles juridiques ne crée que l'apparence que la loi naturelle a finalement été remplacé par le droit positif, ce qui nous devront respecter et appliquer tous les jours sous l'autorité légitime de l'État. Toutefois, les droits inaliénables de l'homme n'ont pas épuisé les sens et les significations, mais reste une valeur immuable et de vigueur, surtout lorsque le gouvernement détourne l'excès de puissance lorsque le système juridique est incomplète ou n'est pas capable de s'adapter aux exigences naturelles de la vie, en situation de crise. Dans ces moments, l'appel à la loi naturelle est la source de confiance pour trouver des solutions concrètes à prendre par les règles de droit positif.

Ce droit est inaliénable et «poursuite du bonheur» que les fondateurs de la Constitution américaine ont inclus, entre autres droits naturels dans la Déclaration d'indépendance adoptée par le Congrès à Philadelphie, le 4 Juillet 1776. La

Déclaration d'indépendance stipule que «pour garantir ces droits, les gens établissent des gouvernements qui tirent leur pouvoir du consentement des gouvernés».

L'Esprit de la Déclaration américaine d'indépendance de états a été prise en Europe dans la Déclaration des droits de l'homme et du citoyen adoptée dans la France révolutionnaire, le 26 août 1789, déclarant que «l'ignorance, l'indifférence ou le mépris des droits de l'homme sont les seules causes de la détresse publique et la corruption de gouvernements ... ».

Voici comment, «poursuite du bonheur» est entré dans les valeurs universelles du patrimoine du constitutionnalisme moderne, que le droit à la résistance contre le despotisme est né par le «détresse public» qui a causé, à son tour, le mépris des droits de l'homme. Cette idéologie de reconnaître et de protéger le droit au bonheur se trouve aujourd'hui dans la volonté souveraine de l'Assemblée constituante, ce qui signifie, entre autres choses, que la poursuite du bonheur, a trouve une place d'honneur parmi les valeurs pérennes de l'humanité inscrites dans les constitutions.

***Mots-clés:* le droit naturel, inalienable des droits de l'homme, le droit au bonheur, l'autonomie gouvernementale, l'Assemblée constituante**

Gândirea pozitivistă, realitățile curente ale vieții politice și sociale, normarea prin reguli juridice a raporturilor sociale, creează doar aparența că dreptul natural ar fi fost înlocuit definitiv prin dreptul pozitiv, pe care îl respectăm și îl aplicăm zilnic sub autoritatea legitimă a statului. Cu toate acestea, drepturile inalienabile ființei umane nu și-au epuizat sensurile și semnificațiile, ci, dimpotrivă, își păstrează neclintită valoarea și vigoarea, mai ales atunci când guvernarea deviază în exces de putere, când sistemul normativ este lacunar, sau când acesta nu a reușit să se adapteze la cerințe firești ale vieții, la situațiile de criză.

Natura socială a individului, rolul său în societate și în conducerea acesteia determină cerința raportării sale normativizate la instituționalizarea și exercitarea unor mecanisme de putere, în care individul-cetățean să aibă un rol determinat. Acest rol depinde de natura regimului politic: despotic sau, dimpotrivă democratic, deschis participării comunitare. În regimurile politice de concentrare absolută a puterii, individul-cetățean își păstrează și natura socială și rolul în instituționalizarea și exercitarea mecanismelor de putere, dar numai ca resursă umană a acesteia și ca factor social inactiv. În această calitate,

Comunicare prezentată în cadrul Conferinței Internaționale „Cultura europeană a drepturilor omului. Dreptul la fericire”, organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, la 13-15 decembrie 2012.

** Prof. univ. dr., Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, București.

individul-cetățean are parte mai mult de nefericire publică, ridicată la scară comunitară și mai puțin de posibilitatea de căutare a fericirii, și aceasta prin forme care îl expun reacției violente a centrelor de putere. Dimpotrivă, în regimurile democratice, cauzele nefericirii publice sunt cel puțin formal înlăturate, chiar de cei ce guvernează ca reprezentanți legitimi ai indivizilor-cetățeni. În astfel de regimuri, există o împletire a instrumentelor de înfăptuire a dreptului la fericire, aparținând Guvernamentului și individului-cetățean, potrivit aspirațiilor și cerințelor sale particulare. Este vorba de poziționarea individului-cetățean față de semenii săi sociali și a tuturor acestora – grupați natural într-o comunitate politică – față de Stat, conceput nu ca un Leviathan, ci ca o sinteză structurală a intereselor generale.

În această calitate, Statul are o obligație fundamentală și anume, de a asigura dezvoltarea și progresul societății și al fiecărui individ-cetățean în parte, astfel încât societatea în ansamblul ei să se situeze într-o deplină armonie cu ea însăși. Pentru aceasta Statul deține instrumente normative formale, pe care le utilizează în vederea reglementării raporturilor sociale în sensul Binelui Comun al comunității.

Deși în principiu spunem că instrumentele juridice de conducere sunt inepuizabile, sunt situații când se recurge la comandamente universale care ocrotesc ființa umană, la drepturi inalienabile ale acesteia. În astfel de momente, recursul la dreptul natural

este sursa sigură pentru găsirea de soluții practice, pozivate la nevoie prin norme juridice.

Un astfel de drept inalienabil este și „căutarea fericirii”, pe care fondatorii Constituției americane l-au înscris, alături de alte drepturi naturale, în Declarația de Independență, adoptată de Congresul de la Philadelphia la 4 iulie 1776. În Declarația de Independență se prevede „că pentru a asigura aceste drepturi, Oamenii instituie Guverne, care își derivă dreptele lor puteri din consimțământul celor guvernați”.

Este aceasta o teză care își găsește rădăcinile teoretice în filozofia politică engleză din secolul al XVII-lea, ilustrată, îndeosebi de John Locke, care susținea că „oamenii fiind, cum s-a spus, liberi, egali și independenți de la natură, niciunul nu poate fi scos din această stare și supus puterii politice a altcuiva fără consimțământul său”.

Raportată la situația social-istorică a coloniilor engleze din America de Nord și la contextul organizării lor politice și constituționale la sfârșitul secolului al XVIII-lea, această doctrină a dat naștere unor noi orientări ideologice, în care substanța guvernării era concentrată pe raporturile Guvernantului cu cei supuși acestuia. Dacă ideea de bază a guvernării democratice era consimțământul celor guvernați la structurarea puterii, acest consimțământ însemna asigurarea legitimității instituționale a statului (Parlament și Președinte), dar și a legitimității sale practic – politice și funcționale, ceea ce însemna acordul cetățenilor privind instrumentele de exercitare a puterii și obiectivele acesteia.

Într-un formalism metastructural acest acord a fost exprimat în expresie normativă în Constituție – ca act fundamental care stabilește cadrul de exercitare a puterii și limitele acesteia. Dar nicio Constituție nu poate să prevadă „rețeta fericirii politice”, și nici să instituționalizeze ca atare și explicit un drept individual la fericire. Nici nu cred că un act normativ ar avea puterea să asigure și să garanteze dreptul individual la fericire. Este vorba, mai degrabă, de un drept colectiv, cu înțelesul de „drept al tuturor” la fericire politică. Constituția nu poate să se refere decât la acest înțeles semantic al fericirii. Fericirea politică a tuturor cetățenilor este ceea ce Constituția poate reglementa în substanța ei

intimă, dar realizarea ei efectivă, depinde de fiecare cetățean în parte, mai precis, de modul în care acesta își exercită dreptul de a-i alege pe cei care îi pot asigura – în procesul guvernării – aspirațiile spre care năzuiește la un moment dat.

Așa cred că poate fi comentată și explicată afirmația lui Benjamin Franklin – unul dintre părinții fondatori ai Statelor Unite – potrivit căreia „**Constituția doar dă oamenilor dreptul la fericire. Trebuie, însă, să o găsești singur**”.

Spiritul Declarației de Independență a Statelor Americane a fost preluat în Europa în Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului adoptată în Franța revoluționară la 26 august 1789, în care se menționează că „ignorarea, nesocotirea sau disprețuirea drepturilor omului sunt singurele cauze ale nefericirii publice și ale corupției guvernelor...”.

Atât Declarația de independență de la 4 iulie 1776, cât și Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului de la 26 august 1789 au izvorât din nefericirea publică cauzată de nerespectarea drepturilor fundamentale și inalienabile ale cetățeanului. Dacă Declarația de independență a înrâurit principiile de guvernare formalizate normativ în longeviva Constituție a S.U.A. și a pus bazele unui sistem politic democratic, în care **puterea este deținută de popor, exercitată pentru acesta și sub controlul lui**, Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului a stat la baza formării unei viziuni noi, devenită universală asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale ființei umane.

Ambele declarații au o importanță uriașă: prima ca model constituțional democratic de guvernare și a doua, ca model de transpunere și înfăptuire a drepturilor omului și de respectare a egalității, libertății, fraternității și solidarității civice a oamenilor.

Sensurile semantice ale cuvântului fericire sunt multiple și pot fi întâlnite practic în toate aspectele cotidiene ale vieții individului, de la simplele stări individuale, până la aspirațiile sau năzuințele unei întregi comunități. Orice om este liber să-și caute fericirea în multiplele forme în care aceasta poate să se înfățișeze individului singular. La rândul lor, națiunile își caută în mod legitim fericirea, înțeleasă ca o stare spre care acestea

năzuiesc legitim, fie că este vorba de constituirea în stat sau de respectarea propriei suveranități nesocotite sau încălcate de alți actori ai vieții internaționale. O națiune îngenunchiată de proprii conducători sau de alte state este îndreptățită să-și caute fericirea, inclusiv prin luptă armată.

Am fi legitim tentați să căutăm semnificațiile și rosturile cuvântului „fericire” în tot ceea ce îl înconjoară pe individ și să îl raportăm nu numai la propria sa stare de fericire, ci și la fericirea semenilor săi. Raportată la mediul social, fericirea – ca stare de mulțumire sufletească – nu numai că se multiplică, ca tendință, în funcție de numărul indivizilor dintr-o comunitate socială determinată, dar, totodată, devine o țintă de așteptare pentru fiecare individ, precum și o sursă directă de potențare a energiilor unei națiuni pentru realizarea intereselor sale fundamentale. Acest sens ne interesează în această comunicare: **fericirea ca stare socială a unei comunități umane organizată în stat și realizată prin mecanismele de exercitare a puterii.**

Este deja un adevăr comun că statul este forma superioară de existență a oricărei comunități de oameni. Dovada cea mai recentă în acest sens este și decizia Adunării Generale a ONU privind recunoașterea aspirației populației palestiniene de a se constitui într-un stat, fără ca acesta să fie singurul exemplu în acest sens.

Odată constituit, orice stat își construiește un anumit tip de raporturi constituționale cu proprii cetățeni pe baza unei comuniuni de valori și interese fundamentale, pe care numai statul le poate apăra și garanta.

Pe acest temei am putea încerca circumscrierea termenului de fericire exclusiv la raporturile politice între stat și cetățean, sau într-o altă formulare între guvernanți și guvernați, convinși că în felul acesta s-ar putea construi liniile directoare ale unui „drept la fericire” ca un drept constituțional. Astfel schițat, se poate face pasul următor: constituționalizarea dreptului ca atare.

Raportarea termenului de fericire la sfera vieții sociale are și un alt beneficiu și anume, exclude subiectivismul utilizării sau invocării sale într-un sens egoist, propriu firii umane. Componenta socială a fericirii circumscribe și căutarea ei într-un spațiu al confruntărilor de

interese protegute legal, cu interdicția de a nesocoti sau împiedica fericirea socială a semenilor noștri. Privită din această perspectivă, abordarea teoretică a problematicii sociale a fericirii, este cumva analogă percepției moderne a libertății, ca o posibilitate garantată de societate de a-și exercita și apăra drepturile până la o limită, dincolo de care ai leza drepturile și interesele altora.

Juridicizarea termenului de fericire ne obligă să abordăm fericirea ca atare exclusiv la nivel social, aceasta materializându-se cu necesitate în raporturile individului-cetățean, cu statul, cu societatea civilă și cu ceilalți semeni ai săi. Altfel, nu putem vorbi de un drept la fericire propriu-zis sau de dreptul de a căuta fericirea. Juridicizată conceptual, fericirea poate să apară ca un drept căruia îi corespunde o obligație pozitivă a statului de a acționa astfel încât să asigure fiecărui cetățean exercitarea nu a unei aspirații la fericire ci a unui drept, la o stare normativizată de fericire.

Astfel concepută, fericirea poate fi normativizată la nivel de principiu de Adunări constituante, sub forma enunțului dreptului la fericire a fiecărui cetățean, ca un drept-sinteză care se regăsește în forme particulare în fiecare drept cetățenesc și, totodată, în obligația corelativă a statului în dublu sens: să instituie și să protejeze acele raporturi de putere care favorizează și promovează dreptul la fericire al propriilor cetățeni și, totodată, să nu întreprindă nimic de natură a aduce atingere sau a împiedica un astfel de drept. Statul își asumă în acest fel o obligație pozitivă de a garanta îndeplinirea dreptului la fericire ca un autentic drept cetățenesc și, în același timp ca o obligație negativă, de a se abține de la orice acțiune care ar genera nefericirea publică.

Cu alte cuvinte, statul este obligat să guverneze în interesul major al comunității, să apere viața, drepturile, demnitatea cetățeanului, proprietatea acumulată licit de acesta etc.

Chiar și o privire rapidă asupra textelor unei constituții a unui stat de drept, relevă preocuparea Adunărilor Constituante de a statua și normativiza pârghiile, instrumentele și procedurile democratice prin care cetățenii își exercită, chiar și ca stare de fericire politică puterea suverană. Astfel, puterile constituite ale statului sunt instituționalizate, primesc de la Adunările Constituante prerogative și atribuții

concrete prin voința suverană a corpului electoral. Exercițiul democratic de alegere a reprezentanților națiunii este o formă obișnuită de înfăptuire a dreptului la fericire. Legitimitatea și reprezentativitatea puterilor constituite sunt proporționale cu fericirea națiunii și a fiecărui cetățean în parte, inclusă de guvernarea democratică, de gestionarea judicioasă a resurselor materiale, umane, financiare ale comunității. Nu sunt oare toate acestea exemple ale exercitării dreptului la fericire ca un drept constituțional?

Dreptul cetățenilor de a beneficia de drepturile și libertățile consacrate prin Constituție în condiții depline de egalitate și de nediscriminare, nu poartă în sine componente ale dreptului la fericire? Aceste întrebări, ca și răspunsurile se pot multiplica la nesfârșit, fiind o dovadă că deși Constituțiile nu proclamă explicit dreptul la fericire ca un drept constituțional, dreptul ca atare există nu numai în mentalul colectiv, dar și sub forma altor drepturi și libertăți constituționale.

Nu este mai puțin adevărat că reacția societății, a diferitelor grupuri socio-profesionale cu interese particulare, dar contributive la formarea resurselor financiare ale statului gestionate de guverne, la ineficiența sau corupția Guvernantului, conține dreptul națiunii de a se împotrivi despotismului și tiraniei, generatoare ale nefericirii publice. Dreptul de rezistență al națiunii și la insurecție sunt pârgii și instrumente prin care comunitatea cetățenilor impun Guvernantului tiranic să părăsească scena politică și să lase locul adevăraților reprezentanți ai Națiunii nemulțumite. Aceștia, uniți prin voința suverană a corpului electoral în Adunări Constituante construiesc premize instituționale și ocrotesc normativ valori și principii juridice corespondente dreptului la fericire al indivizilor-cetățeni. În felul acesta, dreptul la fericire, normativizat în principii și mecanisme de guvernare democratică, capătă o subtilă substanță constituțională, deși Constituția nu îl proclamă ca atare.

Vom spune astfel cu destul temei, că dreptul la fericire al individului-cetățean, ca și al popoarelor rămâne în substanța sa un drept inalienabil al omului, care își găsește, însă, o formă particulară de manifestare în fiecare drept

fundamental garantat în Constituție. Și nu numai atât. Esența oricărei Constituții democratice constă în susținerea unei guvernări în care sursa puterii statului rezidă în puterea suverană a națiunii. Armonia existentă între puterea unică a statului și puterea suverană unică a națiunii este sensul existenței dreptului la fericire ca un comandament inalienabil și universal al individului-cetățean.

Din această perspectivă responsabilitatea asumată de Stat pentru realizarea Binelui Comun al societății nu este altceva decât o formă de exprimare a dreptului la fericire al fiecărui individ-cetățean.

În concluzie, deși putem vorbi în mod legitim și pe deplin justificat de dreptul la fericire ca despre un drept natural, sau ca o aspirație socială și politică a individului-cetățean de a determina normativizarea sa, în realitate, dreptul la fericire există în fibra intimă a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului consacrate la nivel constituțional, precum și în mecanismele democratice de delegare a puterii unor reprezentanți ai poporului și de exercitare de către aceștia a puterilor și prerogativelor ce li se încredințează prin procedurile electorale democratice și periodice.

Dreptul la fericire este un drept fundamental inalienabil ființei umane în calitatea sa de cetățean, și deși nu este consacrat explicit în textele constituționale, are o natură constituțională incontestabilă. De vreme ce rostul oricărei Constituții democratice constă în stabilirea acelor metode, forme și instrumente de guvernare care să dea expresie voinței suverane a națiunii, atunci ce națiune și-ar construi singură propria nefericire publică?

Iată cum, „căutarea fericirii” a intrat în patrimoniul valorilor universale ale constituționalismului modern, după cum, dreptul la rezistență împotriva despotismului s-a născut din „nefericirea publică” generată, la rândul ei, de disprețuirea drepturilor omului. Această ideologie a recunoașterii și apărării dreptului la fericire o regăsim astăzi în voința suverană a Adunărilor Constituante, care au menirea, între altele, de a constituționaliza valorile perene ale umanității, iar printre acestea se regăsește la loc de cinste și **DREPTUL LA FERICIRE**.

NEVOIA DE SECURITATE ȘI DREPTURILE OMULUI

DOREL BAHRIN*

ABSTRACT:

One of the security paradigms of the twenty-first century has at its core the following question: how to keep intact the nucleus of fundamental civil and political rights, given that, as analysts of globalization believe, there is a tendency or fear that, for added security or a minimum guaranteed security, some fundamental civil and political rights could suffer some limitations or restrictions? Lately the relevant debates have been complicated by the invoked right to humanitarian intervention or pre-emptive intervention. The present article argues that the two sides of fundamental rights and security (individual, collective or international security) should not be viewed in opposing terms, while new developments should be addressed within an updated UN judicial framework and a culture appreciative of human rights should be promoted.

Keywords: security, human rights, fundamental freedoms, humanitarian intervention, military intervention

RÉSUMÉ:

Un des paradigmes de sécurité du XXIe siècle a en son centre la question: comment garder intact le noyau fondamental des droits civils et politiques, étant donné le croyance de les analystes de la mondialisation, qu'il ya une tendance ou la peur que, pour renforcer la sécurité ou la sûreté minimum garanti, certains droits fondamentaux, civils et politiques, certaines limitations ou restrictions pourraient souffrir? Ces derniers temps les débats ont devenue plus compliqués par le droit invoqué à l'intervention humanitaire ou l'intervention préventive. Le présent article soutient que les deux côtés de droits fondamentaux et de sécurité (individuelle, collective ou internationale) ne devraient pas être considérés en termes opposants, tandis que de nouveaux développements abordés devraient disposer d'un cadre juridique de l'ONU et d'une culture qui reconnaît des droits de l'homme promu.

Mots-clés: sécurité, droits de l'homme et des libertés fondamentales, l'intervention humanitaire, l'intervention militaire

Perioada scursă după evenimentele din 11 septembrie 2001 a promovat în prim planul vieții internaționale o noua paradigmă – *respectarea drepturile omului prin prisma satisfacerii nevoi de securitate.*

Această paradigmă are rădăcini adânci chiar de la lansarea conceptului modern de *drepturi fundamentale ale cetățeanului*, odată cu revoluția franceză din 1789, respectiv Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului din 26 august 1789.

Declarația i-a avut ca „părinți fondatori”,

* Conf. univ. dr., Universitatea “Hyperion” din București.

promotori și predecesori ai spiritului revoluției franceze, pe Jean Jacques Rousseau, Voltaire și Diderot și a fost influențată de Declarația de Independență a Statelor Unite ale Americii, adoptată la 4 iulie 1776, prin faimosul ei preambul: *Noi considerăm aceste adevăruri evidente, că toți oamenii sunt egali, că ei sunt înzestrați de Creator cu anumite Drepturi inalienabile, că printre acestea sunt Viața, Libertatea și Căutarea Fericirii. Că, pentru a asigura aceste drepturi, Guverne sunt instituite printre oameni, izvorând puterile lor doar din consimțământul celor guvernați. Că atunci când orice formă de guvernare devine distructivă*

acestor scopuri, este dreptul poporului de a o modifica sau elimina, și să instituie o nouă Guvernare, stabilindu-i fundația pe astfel de principii și organizându-i puterile în asemenea formă, încât să producă Siguranță și Fericire.

Astfel Jean Jacques Rousseau în *Contractul social*, lansat în 1762, definea (contrar unor interpretări voite sau mai puțin voite restrictive) astfel contractul social: „Problema esențială este găsirea unei forme de asociere care să apere și să protejeze cu toată forța comună persoana și bunurile fiecărui asociat și în cadrul căreia fiecare dintre ei, unindu-se cu toți să nu asculte totuși decât de el însuși și să rămână tot atât de liber ca și mai înainte.”¹

„Traducând” definiția filozofului, rezultă faptul că, persoanele libere care aleg statutul de cetățeni², acceptă ca drepturile lor naturale să fie transformate în drepturi convenționale, egale pentru toți (acceptă ca libertatea naturală să o transforme în libertate convențională), dar transformarea trebuie să se facă în valoare echivalentă. Deci conceptul de libertate rămâne o valoare fundamentală și integrală. Interpretarea făcută de unii doctrinari că, Rousseau prin contractul social ar fi fost de acord ca cetățeanul să cedeze o parte din drepturile lui naturale pentru un plus de securitate individuală este greșită – chiar dacă în fapt acest fenomen poate sau are loc uneori, cu sau fără consimțământul cetățeanului.

Sociologul și filozoful german Ralf Dahrendorf, trecând în revistă evoluția conceptului de contract social și subliniind concepția liberală al lui Keynes din anii '30 ai secolului trecut privind definirea contractului social (5 puncte: pacifismul, probleme ale modului de guvernare – mai mult stat văzut însă prin prisma corporatismului, emanciparea femeilor, lupta împotriva consumului de droguri și controlarea și dirijarea conștientă a mecanismelor economice în interesul dreptății și stabilității³) ajunge la definirea *noului concept de contract social* – al anilor '90, care în

viziunea sa ar consta în crearea aceluia cadru legislativ și funcțional pentru dezvoltarea unei societăți civile active⁴.

Privind conceptul de *securitate*, art. 2 din *Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului* prevedea: „Scopul fiecărei asociații politice este conservarea drepturilor naturale și inalienabile ale omului. Aceste drepturi sunt libertatea, proprietatea, *dreptul la siguranță* și la rezistență la opresiune.”

Problematika securității individuale și colective a fost reluată și dezvoltată în Carta ONU (26 iunie 1945) și în Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10 decembrie 1948⁵.

Înainte de a aborda însă tema de bază dorim să precizăm faptul că, deși împărtășim opinia unor autori potrivit căreia „clasificarea drepturilor nu trebuie interpretată ca o ierarhizare a lor”⁶, totuși dorim să precizăm faptul că, așa cum reiese și dintr-un important acord internațional⁷, în cadrul fiecăreia din cele 3 mari generații de drepturi (civile și politice, economice și social – culturale și de solidaritate), fiecare din generațiile de drepturi are și un *nucleu dur*, care reprezintă esența drepturilor respective și care trebuie sau ar trebui să se regăsească în mod obligatoriu în toate constituțiile țărilor lumii, *ca drepturi și libertăți fundamentale* și cu o interpretare și aplicare pe cât posibil comune⁸. Este de fapt ceea ce a reușit să facă Uniunea Europeană,

⁴ Conceptul de societate civilă a fost fundamentat de Hegel în abordarea filozofiei dreptului, abordări originale având însă și Karl Marx.

⁵ Comisia Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului care a redactat textul final al Declarației, a fost formată din 8 membri: Eleanor Roosevelt, René Cassin, John Humphrey Peters etc. și prezidată de doamna Eleanor Roosevelt, văduva fostului Președinte al Statelor Unite. În Expunerea de motive a subliniat ca surse în redactarea declarației: Declarația Drepturilor Omului și ale Cetățeanului 1789, prevederile Cartei ONU etc.

⁶ A se vedea Gheorghe Iancu, *Drept constituțional și instituții politice*, Editura CH Beck, București, 2010.

⁷ Carta socială europeană – revizuită, adoptată de Consiliul Europei la Strasbourg la 3 mai 1996, ratificată de România prin Legea nr. 74 /1999, Partea III Angajamente.

⁸ A se vedea Irina Moroianu Zlătescu, *Drepturile omului: un sistem în evoluție*, Institutul Român pentru Drepturile Omului, p. 23.

¹ A se vedea Jean Jacques Rousseau, *Contractul social*, Editura Mondero, București, 2007, p. 23.

² Rousseau definea astfel cetățeanul „casele alcătuiesc orașul iar cetățenii sunt cei care formează cetatea”.

³ A se vedea Ralf Dahrendorf, *Conflictul social modern. Eseu despre politica libertății*, Editura Humanitas, București, 1997

adoptând în forma sa consolidată, *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene* – 2007 (2007/C 303/01), dispunând Comisiei să publice și modul de interpretare oficială a Cartei (2007/C 303/02). Carta este primul document internațional care reunește în mod unitar cele trei generații de drepturi, respectiv civile și politice, economice și social – culturale și de solidaritate.

Apreciem că, doctrina românească privind dreptul constituțional, în explicitarea articolelor constituționale privind drepturile și libertățile fundamentale, ar trebui să facă o mai nuanțată trimitere și la interpretările oferite de Cartă și chiar să tranșeze problematica supremației Constituției (art. 1 alin. 5 din Constituție), în raport cu *Dreptul Uniunii Europene*, stipulat pentru prima dată sub această denumire în Tratatul de la Lisabona, semnat la 13 decembrie 2007.

În contextul considerațiilor de mai sus, apreciem că nucleul dur al primei generații de drepturi este dat de chiar primele trei dimensiuni ale prevederilor Constituției franceze din 1793 – *Égalité, Liberté, Sûreté et Propriété*.

Ar rezulta că, nucleul dur al primei generații de drepturi vizează: **libertatea (libertățile), egalitatea, securitatea**⁹ „upgradat” de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene cu un nou drept fundamental – **dreptul la demnitate**¹⁰.

Problema fundamentală, în contextul temei abordate, ar fi cum să păstrăm neatins nucleul dur al drepturilor fundamentale civile și politice, în condițiile în care, așa cum apreciază și unii analiști de marcă ai fenomenului globalizării (Fukuyama, Toffler, David Korten etc.) există tendința sau temerea ca, pentru un plus de securitate sau pentru creșterea garanțiilor de securitate, anumite drepturi fundamentale civile și politice ar putea suferi unele limitări sau chiar îngrădiri.

Între asigurarea unei cât mai eficiente *securități individuale* – componentă a *domeniului de securitate*, dar și ca drept

fundamental¹¹ și garantarea și asigurarea efectivă a *libertății, egalității și demnității persoanei fizice*, trebuie găsit un echilibru, cu atât mai mult cu cât acestea fac parte din același nucleu dur al drepturilor civile și politice. Ele nu trebuie privite astăzi ca două concepte antitetice, pentru că securitatea (individuală, colectivă sau internațională), pe de-o parte, și drepturile omului, pe de altă parte, trebuie să se completeze și să se potențeze reciproc.

Ținem să remarcăm totuși că (cu putere de exemplu), pe străzile din București au apărut tot mai multe camere de supraveghere video montate și funcționale în sistem „Big Brother”¹² care sperăm să fie amplasate doar pentru a asigura un plus de prevenție și de securitate rutieră și nu pentru supravegherea cetățenilor până la limita legalității.

Problematica se complică mai mult când abordăm însă conceptul de securitate colectivă sau internațională prin prisma *dreptului la intervenție umanitară*¹³, concept care s-a modulat, după evenimentele de la 11 septembrie 2001 în „dreptul la intervenție” și/sau „obligația la intervenție”. Aceste noi concepte sunt neînșușite unanim atât de doctrina dreptului internațional cât și de organismele internaționale în domeniu, dar aplicate în mai multe situații de criză internă sau internațională și tinzând să devină o practică.

De aceea, pentru a limita eventualele abuzuri, prin simpla invocare a *dreptului la intervenție umanitară* sau a *dreptului la intervenție preventivă*, această problematică ar trebui reglementată din punct de vedere juridic la nivel ONU.

Într-adevăr, pe de o parte, acest tip de intervenție poate fi utilizat ca un instrument de implementare sau de respectare (chiar și folosind forța) a drepturilor omului și a dreptului internațional umanitar în cazul conflictelor (armate) interetnice de pe teritoriul unui stat sau a mai multor state. Pe de altă parte

⁹ *Principiile de la Johannesburg privind siguranța națională, libertatea de exprimare și accesul la informație* – 1995

¹⁰ *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene* – 2007, Titlul I art.1

¹¹ A se vedea și prevederile art. 23 alin. 1 din Constituția României

¹² Camere superperformante cu vedere 360 de grade.

¹³ Conceptul de „drept la intervenție umanitară” a fost lansat la sfârșitul anilor '80 de către profesorul de drept internațional public Mario Bettati și de către francezul Bernard Kouchner, unul din fondatorii organizației umanitare Medici fără Frontiere.

însă, această practică reprezintă o amenințare la adresa suveranității statelor și implicit la adresa respectării principiului neintervenției (neamestecului în afacerile interne ale altor state, principiu promovat de Procesul Helsinki).

Intervenția umanitară este considerată, din punct de vedere al dreptului internațional umanitar, intervenția (în cadrul unui conflict armat) care se prevalează de o serie de mijloace, inclusiv forța armată, în scopul opririi încălcării drepturilor omului și a restabilirii și menținerii păcii¹⁴. Dacă această intervenție nu primește acceptul guvernului statului pe teritoriul căruia are loc conflictul, ea poate fi definită ca o intervenție umanitară în forță.

Elaborarea cadrului juridic referitor la

intervenția militară umanitară sau la *intervenția militară în scop de prevenție* (pentru a preveni de exemplu un eventual atac terorist) va trebui realizat în urma unor dezbateri care să ia în calcul toate implicațiile unei astfel de acțiuni (fiind abordată atât prin prisma respectării drepturilor omului, dar și prin prisma redefinirii conceptului de suveranitate).

În paralel cu formarea și dezvoltarea unei culturi de securitate, noile sfidări și provocări din relațiile internaționale ne obligă să veghem și să încurajăm, prin mijloace legislative, dar în primul rând prin cele specifice societății civile, dezvoltarea unei *culturi a drepturilor omului* care să evalueze și să integreze noile paradigme de securitate.

¹⁴ A se vedea Onica-Jarka Beatrice, *Drept internațional umanitar*, Editura Universul Juridic, București, 2009, p. 93.

DREPTUL LA EDUCAȚIE AL PERSOANELOR CU HANDICAP

ANNA MARIA CUN (NEAGOE)

ABSTRACT:

About 80 million people in the European Union, that is one out of every six persons, have disabilities of various degrees between moderate and severe. The right to education is laid down in several international and regional binding documents signed by Romania. The latest and most important one is the United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities, a document whose purpose is to promote, to protect and to provide full exercise of all the fundamental human rights by all persons with disabilities. At national level, the article surveys the most relevant normative acts on inclusive education.

Keywords: right to education, education for all, right to education of persons with disabilities, international conventions and instruments, inclusive education, national documents.

RÉSUMÉ:

Dans l'UE, environ 80 millions de personnes, soit une personne sur six ont un handicap dont le degré du handicap varie de légère à sévère. Les droits mondiales et régionales à l'éducation sont mentionnés dans plusieurs documents ayant valeur juridique que la Roumanie a signé. Parmi ceux-ci le plus important est la nouvelle Convention des Nations Unies relative aux droits des personnes handicapées, un document qui vise à promouvoir, protéger et assurer la pleine jouissance de tous les droits fondamentaux de toutes les personnes handicapées. Au niveau national, l'article fait un résumé de la législation relative à l'éducation inclusive.

Mots-clés: droit à l'éducation, l'éducation pour tous, le droit à l'éducation des personnes handicapées, des conventions et instruments internationaux, l'éducation inclusive, de documents nationaux.

În Uniunea Europeană, aproximativ 80 de milioane de oameni, adică o persoană din șase, au o dizabilitate al cărei grad variază între ușor și grav. Majoritatea acestor persoane sunt împiedicate, mult prea frecvent, să participe pe deplin în cadrul societății și al economiei, din cauza unor obstacole fizice sau de altă natură, precum și a discriminării.

În anul 2012, în contextul Zilei internaționale a persoanelor cu dizabilități, Comisia Europeană a realizat un sondaj din care a rezultat că 97 la sută dintre cei interogați au declarat că persoanele cu dizabilități ar trebui să aibă posibilitatea de a merge la școală, de a-și găsi un loc de muncă sau de a avea acces la

magazine la fel ca oricine altcineva. Șapte din zece respondenți au considerat că o mai bună accesibilitate a bunurilor și a serviciilor ar ameliora foarte mult viața persoanelor cu dizabilități, a celor în vârstă și a altor categorii de populație, cum ar fi părinții cu copii mici. O pondere de 84 la sută cred că bunurile și serviciile mai accesibile ar crea, de asemenea, mai multe oportunități pentru industrie". Astfel, se arată că majoritatea cetățenilor europeni sunt de părere că persoanele cu dizabilități ar trebui să poată participa pe deplin în cadrul societății.

„În Europa, toată lumea are dreptul să participe pe deplin în cadrul societății, iar europenii împărtășesc foarte clar acest punct de

vedere. Accesibilitatea universală este în centrul strategiei noastre pentru o Europă fără obstacole, motiv pentru care intenționez să înaintez, în 2013, o propunere pentru eliminarea barierelor din calea persoanelor cu dizabilități, prin intermediul unui Act european privind accesibilitatea”, a declarat vicepreședintele Comisiei Europene, Viviane Reding, comisarul UE pentru justiție. Totodată, ea a afirmat că „pentru a participa pe deplin în cadrul societății și al economiei noastre, persoanele cu handicap au nevoie de un acces mai ușor la clădirile și la mijloacele de transport publice, precum și la serviciile digitale”. În acest sens, o opțiune foarte eficace constă în dezvoltarea de standarde la nivel european pentru bunuri și servicii accesibile și în utilizarea achizițiilor publice în vederea promovării unor clădiri publice accesibile. Măsurile similare și-au dovedit succesul atât pe plan social, cât și pe plan economic în Statele Unite. Obiectivul fiind eliminarea, până în 2020, a tuturor obstacolelor din Europa pentru persoanele cu dizabilități

Dreptul la educație – context internațional. În primul Protocol Adițional la *Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*¹, se afirmă, prin art. 2, că „nimănui nu i se poate refuza dreptul de instruire. Statul, în exercitarea funcțiilor pe care și le va asuma în domeniul educației și al învățământului, va respecta dreptul părinților de a asigura această educație și acest învățământ conform convingerilor lor religioase și filozofice.”

Totodată, Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile copilului (CDC)² obligă statele semnatare să asigure dreptul la educație pentru toți copiii. Astfel, în art. 28 se specifică: faptul că „statele părți recunosc dreptul copiilor la educație și, în vederea exercitării acestui drept, în mod progresiv și în baza egalității de șanse, în special statele membre vor avea

¹ Încheiat la Paris la 20 martie 1952 și ratificat de România prin Legea nr. 30/1994, publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 135 din 31 mai 1994.

² Adoptată și deschisă spre semnare de către Adunarea Generală prin Rezoluția 44/25 din 20 noiembrie 1989. Ratificată de România prin Legea nr. 18/1990, publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 109 din 28 septembrie 1990 și republicată în Monitorul Oficial, I, nr. 314 din 13 iunie 2001.

obligația de a asigura învățământul primar și gratuit pentru toți copiii”. De asemenea, Declarația de la Jomtiem din 1990, în cadrul Conferinței Mondiale Educație pentru toți a consacrat lansarea paradigmei *Educație pentru toți*.

Dreptul la educație pentru persoanele cu handicap este stipulat în Regulile Standard privind Egalizarea de Șanse pentru Persoanele cu Handicap, document adoptat de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite în 1993 prin Rezoluția 48/96. Astfel, Regula a 6 a (educația) recomandă că autoritățile din domeniul învățământului general sunt responsabile pentru educarea persoanelor cu dizabilități, ca *parte integrantă a sistemului național* de: planificare a învățământului, dezvoltare a curriculum-ului și dezvoltare a organizării școlare.

În 1994, UNESCO a adoptat Declarația de la Salamanca, document de valoare majoră în promovarea educației incluzive, al cărui principiu-cadru fiind acela că: „Școlile trebuie să includă în procesul de învățământ toți copiii indiferent de condițiile fizice, intelectuale, sociale, emoționale, lingvistice sau de altă natură. Acestea trebuie să includă, în egală măsură, copiii cu handicap și cei supradotați, copiii străzii și pe cei încadrați în muncă, pe cei aparținând minorităților lingvistice, etnice sau culturale, precum și copiii provenind din alte zone sau grupuri dezavantajate sau marginalizate”.

Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene specifică la art. 14 – Dreptul la educație faptul că „Orice persoană are dreptul la educație, precum și la accesul la formare profesională și formare continuă”. De asemenea, în art. 26 – Integrarea persoanelor cu handicap se specifică: „Statele Membre ale Uniunii Europene recunosc și respectă dreptul persoanelor cu handicap de a beneficia de măsuri care să le asigure autonomia, integrarea socială și profesională, precum și participarea la viața comunității”.

Recomandarea Rec(2006)5 a Comitetului de Miniștri către Statele membre ale Consiliului Europei cu privire la *Planul de Acțiune pentru promovarea drepturilor și a deplinei participări a persoanelor cu handicap*

în societate: îmbunătățirea calității vieții persoanelor cu handicap în Europa 2006-2015, cuprinde mai multe linii de acțiune, printre care și educația pentru care se stabilesc drept obiective: șanse egale la educație și la dezvoltarea personalității, talentelor, propriilor aptitudini intelectuale și psihice, pentru toate persoanele, indiferent de gradul și tipul de handicap, crearea ocaziilor pentru ca persoanele cu handicap să participe la școlarizarea obișnuită, dezvoltarea, de la o vârstă fragedă și la toate nivelele de învățământ, a unei atitudini de respect pentru drepturile persoanelor cu handicap.

Strategia europeană 2010 – 2020 pentru persoanele cu handicap: un angajament reînnoit pentru o Europă fără bariere, a fost adoptată la Bruxelles la 15 noiembrie 2010 ca strategie globală menită să creeze, până în 2020, o Europă fără obstacole pentru persoanele cu handicap. Obiectivul general al Strategiei europene este de a oferi persoanelor cu handicap capacitatea de a se bucura de drepturi depline și de a beneficia complet de participarea la viața socială și economică europeană. Strategia se axează pe eliminarea barierelor, Comisia Europeană identificând printre cele opt domenii de acțiune principale și domeniul *Educație și formare profesională* care drept obiectiv principal *Promovarea unui învățământ favorabil incluziunii și a învățării de-a lungul vieții pentru elevii și studenții cu handicap*.

Referindu-se la rata neparticipării la educație care, pentru categoria de vârstă cuprinsă între 16 și 19 ani, se ridică la 37% pentru persoanele cu handicap sever, la 25% pentru persoanele cu handicap parțial și la 17% pentru persoanele fără handicap, *Strategia* afirmă că, pentru copiii cu handicap grav accesul la învățământul general este dificil și uneori segregat.

Pornind de la aceste realități, *Strategia* stabilește obligația ca persoanele cu handicap, în special copiii, trebuie să fie integrate în mod adecvat în sistemul general de învățământ și să beneficieze de sprijin individual, cu respectarea intereselor copilului.

Acțiunea UE va sprijini eforturile naționale pentru a elimina barierele de ordin juridic și organizatoric care împiedică

persoanele cu handicap să aibă acces la sistemele de învățământ general și de învățare de-a lungul vieții; pentru a oferi în timp util sprijin pentru o educație favorabilă incluziunii și învățării personalizate și pentru identificarea timpurie a nevoilor speciale; pentru a oferi o formare profesională adecvată și sprijin personalului din domeniul educației care își desfășoară activitatea la toate nivelurile și pentru a stabili rapoarte referitoare la ratele de participare și rezultatele obținute.

În plus, UE și toate cele 27 de state membre ale acesteia s-au angajat deja să creeze o Europă fără obstacole prin semnarea *Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități*.

Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, semnată de România la 26 septembrie 2007 și ratificată prin Legea nr. 221/2010, reprezintă singurul instrument internațional bazat pe principiile proclamate în Carta Națiunilor Unite care recunoaște respectarea demnității inalienabile și autonomia individuală. Scopul Convenției este de a promova, proteja și asigura exercitarea deplină și în condiții de eligibilitate a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu handicap și de a promova respectul pentru demnitatea lor inerentă.

Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități prevede faptul că statele părți se angajează să asigure și să promoveze exercitarea deplină a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului pentru toate persoanele cu dizabilități, fără nici un fel de discriminare pe criterii de dizabilitate. Statele care ratifică Convenția își asumă obligația legală de a respecta standardele prevăzute de aceasta.

În articolul dedicat *Educației*, se recunoaște dreptul persoanelor cu handicap la educație, afirmându-se totodată că, pentru a asigura exercitarea acestui drept fără discriminare și pe baza egalității de șanse, statele părți asigură un sistem de educație bazat pe incluziune la toate nivelurile, precum și învățarea de-a lungul vieții.

Potrivit documentului citat, în exercitarea dreptului la educație al persoanelor cu handicap, statele părți garantează că acestea nu sunt excluse din sistemul de învățământ general pe motive de handicap și au acces la un sistem de învățământ primar și secundar gratuit, de calitate, bazat pe incluziune, în condiții egale cu ceilalți din comunitățile în care ei trăiesc.

Pentru a favoriza educația lor eficientă, persoanele cu handicap primesc sprijinul necesar, în cadrul sistemului general de învățământ, beneficiază de adaptări rezonabile, în funcție de necesitățile individuale, de măsuri eficiente de sprijin individual în cadrul unor contexte care maximizează evoluția școlară și socială, în conformitate cu obiectivul integrării depline.

Educația incluzivă – documente naționale. În România, Legea fundamentală, Constituția, reglementează la art. 32 dreptul la învățatură, asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instrucție și de perfecționare. Totodată, în conformitate cu prevederile Legii Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, statul asigură cetățenilor României drepturi egale de acces la toate nivelurile și formele de învățământ preuniversitar și superior, precum și la învățarea pe tot parcursul vieții, fără nicio formă de discriminare.

Pentru prima oară în România, în 2005, prin HG nr. 1251/2005 privind învățământul special și special integrat, se definește termenul de *educație incluzivă* ca fiind – procesul permanent de îmbunătățire a instituției școlare, având ca scop exploatarea resurselor existente, mai ales a resurselor umane, pentru a susține participarea la procesul de învățământ a tuturor persoanelor din cadrul unei comunități.

Același act normativ definește școala incluzivă ca unitate de învățământ în care se asigură o educație pentru toți copiii și reprezintă mijlocul cel mai eficient de combatere a atitudinilor de discriminare. Copiii din aceste unități de învățământ beneficiază de toate drepturile și serviciile sociale și educaționale conform principiului "resursa urmează copilul".

Potrivit Legii speciale, Legea nr.

448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, persoanele cu handicap au acces liber și egal la orice formă de educație, indiferent de vârstă, în conformitate cu tipul, gradul de handicap și nevoile educaționale ale acestora³. Persoanelor cu handicap li se asigură educația permanentă și formarea profesională de-a lungul întregii vieți. În România, așa cum este reglementat în Legea specială, persoana cu handicap sau, după caz, familia ori reprezentantul legal constituie principalul factor de decizie în alegerea formei și tipului de școlarizare, precum și a unității de învățământ.

Educația persoanelor cu handicap se realizează prin: unități de învățământ special; integrarea individuală în unități de învățământ de masă, inclusiv în unități cu predare în limbile minorităților naționale; grupe sau clase speciale compacte, integrate în unități preșcolare și școlare de masă; servicii educaționale prin cadrele didactice itinerante/de sprijin; școlarizare la domiciliu până la absolvirea studiilor liceale, dar nu mai târziu de împlinirea vârstei de 26 de ani, prin grija Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului; educația "la patul de spital", pe durata spitalizării – grupe sau clase din unități sanitare, în care sunt internați copiii, elevii și tinerii cu boli cronice sau cu boli care necesită perioade de spitalizare mai mari de 4 săptămâni; alternative educaționale.

În cadrul procesului de învățământ, indiferent de nivelul acestuia, persoanele cu handicap au dreptul la: servicii educaționale de sprijin; dotarea cu echipament tehnic adaptat tipului și gradului de handicap și utilizarea acestuia; adaptarea mobilierului din sălile de curs; manuale școlare și cursuri în format accesibil pentru elevii și studenții cu deficiențe de vedere; precum și utilizarea echipamentelor și softurilor asistive în susținerea examenelor de orice tip și nivel.

În vederea asigurării accesului persoanelor cu handicap în unitățile și instituțiile de învățământ, autoritățile publice au obligația să ia o serie de măsuri specifice, dintre care amintim:

³ Prevederi din Art. 56 din capitolul VII (Norme Metodologice din 2007) la data 15-feb-2010 pentru Art. 15, alin. (1) din capitolul II, secțiunea 2

să promoveze și să garanteze accesul la educație și formare profesională al persoanelor cu handicap; să asigure școlarizarea la domiciliu a persoanelor cu handicap nedepasabile pe durata perioadei de școlarizare obligatorie, precum și pregătirea școlară, indiferent de locul în care persoana cu handicap se află, inclusiv prin cadrele didactice de sprijin/itinerante; să asigure accesul la formele de educație permanentă, adaptându-le nevoilor educaționale ale persoanelor cu handicap; să sprijine pregătirea cadrelor didactice în vederea adaptării practicilor educaționale pentru elevii cu handicap din grupe sau clase de învățământ obișnuit; să asigure posibilitatea practicării unui sport de către orice persoană cu handicap, precum și pregătirea cadrelor didactice în vederea însușirii de către acestea a unor noțiuni medicale și tehnice specifice, precum și să asigure accesul în unitățile și instituțiile de învățământ.

Potrivit legislației din domeniul educației, învățământul special și special integrat este parte integrantă a sistemului național de învățământ românesc și oferă tuturor copiilor/elevilor/tinerilor programe educaționale adaptate nevoilor lor de dezvoltare. Învățământul special și special integrat reprezintă forme de instruire școlară diferențiate, adaptate și de asistență educațională, socială și medicală complexă, destinate persoanelor cu cerințe educaționale speciale.

Cerințe educative speciale reprezintă necesitățile educaționale suplimentare, complementare obiectivelor generale ale educației adaptate particularităților individuale și celor caracteristice unei anumite deficiențe sau tulburări/dificultăți de învățare, precum și o asistență complexă de tip medical, social etc.

În România, copiii cu cerințe educaționale speciale au acces la diferite forme de educație organizate fie școli speciale, fie în învățământul de masă. Copiii/elevii/tinerii cu dificultăți/tulburări de învățare, dificultăți de adaptare, de integrare, precum și cei cu deficiențe/dizabilități ușoare sau moderate pot fi înscriși în grupele/clasele integrate în învățământul de masă. Învățământul special și special integrat este organizat la toate nivelurile

învățământului preuniversitar, în funcție de tipul și gradul dizabilității, astfel: mentală, de auz, de văz, locomotorie, asociată.

Învățământul special și special integrat, organizat pentru persoanele cu cerințe educaționale speciale sau alte tipuri de cerințe educaționale se realizează gratuit, ca învățământ cu frecvență pentru toate nivelurile de învățământ, diferențiat, în funcție de tipul și gradul de deficiență. Învățământul special integrat se poate organiza în clase speciale și individual sau în grupe integrate în clase de masă. Efectivele formațiilor de studiu din învățământul special și special integrat sunt stabilite de Ministerul Educației, în funcție de tipul și gradul deficienței.

Evaluarea, asistența psihoeducațională, orientarea școlară și orientarea profesională a copiilor, a elevilor și a tinerilor cu cerințe educaționale speciale se realizează de către centrele județene de resurse și de asistență educațională (CJRAE), prin serviciile de evaluare și de orientare școlară și profesională, acordându-se prioritate integrării în învățământul de masă.

Educația copiilor cu cerințe educaționale speciale este organizată în grupe sau clase speciale și individual. Efectivele claselor din învățământul special sunt de 4-6 elevi pentru clasele care școlarizează elevi cu deficiențe grave, severe, profunde sau asociate, 8-12 elevi pentru clasele care școlarizează elevi cu deficiențe ușoare și moderate, iar efectivele grupelor/claselor integratoare este redus față de media efectivelor obișnuite, de regulă cu câte 2-3 copii/elevi pentru fiecare copil cu cerințe educaționale speciale. Copiii, elevii și tinerii cu cerințe educaționale speciale, integrați în învățământul de masă, beneficiază de suport educațional prin cadre didactice de sprijin/itinerante.

Copiii, elevii și tinerii cu cerințe educaționale speciale, integrați în învățământul de masă, beneficiază de suport educațional prin cadre didactice de sprijin și itinerante, de la caz la caz. Pentru cei cu boli cronice sau cu boli care necesită perioade de spitalizare mai mari de 4 săptămâni se organizează, după caz, grupe sau clase în cadrul unității sanitare în care aceștia sunt internați iar pentru cei care, din motive

medicale sau din cauza unei dizabilități, sunt nedeplasabili, se organizează școlarizare la domiciliu, pe o perioadă determinată.

De asemenea, legea educației reglementează faptul că, în situațiile în care, în funcție de evoluția copilului, se pot face propuneri de reorientare dinspre școala specială spre școala de masă și invers.

Propunerea de reorientare se face de către cadrul didactic care a lucrat cu copilul în cauză sau de către părinții copilului/tutorele legal instituit și de către psihologul școlar. Decizia de reorientare se ia de către comisia de expertiză din cadrul CJRAE, cu acordul familiei sau al susținătorului legal.

Raportul relației socializare, integrare, incluziune are în vedere, pe de o parte, implicațiile practice și teoretice referitoare la organizarea și funcționarea sistemului de educație specială, precum și pregătirea copiilor pentru integrarea și incluziunea în activitățile profesionale și în colectivitățile sociale.

Responsabilitatea în domeniul educației speciale revine Ministerului Educației și, începând cu anul 2000, politica Guvernului României în domeniul educației speciale a copiilor/elevilor cu deficiențe s-a axat pe câteva direcții de acțiune prioritare: debutul școlar al tuturor copiilor în școala de masă cea mai apropiată de domiciliul copilului; menținerea copiilor/elevilor în școala de masă prin acordarea serviciilor educaționale, a terapiilor logopedice și consiliere psihopedagogică celor care prezintă dificultăți de învățare, de adaptare, de integrare sau care au abateri comportamentale; transferul în școala de masă a elevilor din școala specială care nu fac obiectul acestui tip de învățământ sau a aceluia care, fie că au avut un diagnostic greșit, fie că prezintă un progres evident în urma activității de educație; orientarea către școlile speciale numai în cazul în care elevul nu poate să se integreze în colectivul clasei din școala de masă, pentru ca și acești elevi să beneficieze de educație, precum și transformarea unităților de învățământ special în centre școlare pentru educație incluzivă.

Planul de acțiune privind implementarea Strategiei naționale pentru protecția, integrarea și incluziunea socială a persoanelor cu handicap

în perioada 2006-2013, „Șanse egale pentru persoanele cu handicap – către o societate fără discriminări”, definește, pentru atingerea obiectivului specific *Sprijin timpuriu efectiv (inclusiv prin dezvoltarea sistemului educațional de la vârsta timpurie corelată cu nevoile identificate în vederea creșterii gradului de incluziune socială)* din cadrul obiectivului general *Creșterea gradului de ocupare a forței de muncă pentru persoanele cu handicap*, următoarele măsuri:

- ✓ Asigurarea școlarizării și a profesionalizării tuturor persoanelor cu handicap, indiferent de locul în care acestea se află, respectând nevoile individuale de dezvoltare;
- ✓ Adaptarea instrumentelor specific educației la nevoile individuale ale persoanei cu handicap;
- ✓ Elaborarea unui curriculum pentru persoanele cu handicap grav și asociat;
- ✓ Adaptarea programei școlare la nevoile copiilor/tinerilor cu handicap;
- ✓ Asigurarea școlarizării la domiciliu persoanelor cu handicap nedeplasabile pe durata perioadei de școlarizare obligatorie;
- ✓ Organizarea diferențiată a examenelor din cadrul procesului de învățământ pentru persoanele cu handicap;
- ✓ Introducerea în curricula tuturor formelor de învățământ a informațiilor referitoare la problematica handicapului;
- ✓ Realizarea de programe de instruire privind problematica handicapului pentru toate cadrele didactice;
- ✓ Accentuarea importanței evaluării abilităților și, mai ales, a abilităților socio-profesionale ale persoanelor cu handicap;
- ✓ Realizarea, diversificarea, susținerea financiară a programelor privind orientarea și reconversia profesională a persoanelor cu handicap;
- ✓ Corelarea pregătirii profesionale a persoanelor cu handicap cu cerințele pieței muncii;
- ✓ Asigurarea materialelor didactice adaptate necesare diversității tipurilor de handicap, introducerea noilor tehnologii;

- ✓ Susținerea programelor care au ca obiectiv dezvoltarea abilităților persoanelor cu handicap, indiferent de vârsta acestora.

Pentru îndeplinirea obiectivului specific *Îmbunătățirea sistemului educațional și de formare profesională*, același document stabilește ca măsuri:

- ✓ Promovarea accesului la educație și formare profesională a persoanelor cu handicap, indiferent de gradul și tipul de handicap;
- ✓ Promovarea conceptului potrivit căruia persoana cu handicap încadrată în muncă reprezintă o valoare adăugată pentru societate și, în special, pentru comunitatea căreia îi aparține;
- ✓ Crearea condițiilor și a serviciilor necesare pentru ca persoana cu handicap să poată alege forma de conversie sau reconversie profesională și locul de muncă, în conformitate cu potențialul ei funcțional;
- ✓ Desfășurarea de programe, în colaborare sau parteneriat cu persoanele juridice, publice sau private, instituțiile de cult recunoscute de lege, având ca obiectiv crearea de oportunități pentru dezvoltarea abilităților persoanelor cu handicap;
- ✓ Asigurarea de acces egal al persoanelor cu handicap la oportunitățile de formare și promovare la locul de muncă.

În Raportul Secretarului General ONU cu privire la Starea aplicării Convenției privind drepturile copilului, Comitetul a identificat nevoia de acțiune pentru a *încheia segregarea în educație*, și a recomandat consistent *dezvoltarea sistemelor educaționale incluzive*, accentuând faptul că **educația incluzivă este un obiectiv major pentru educația copiilor cu dizabilități**.

Incluziunea cuprinde principiul ca școlile să primească toți copiii, indiferent de condiția lor fizică, intelectuală, socială, emoțională, lingvistică etc. și, de asemenea, să se adapteze și să răspundă nevoilor acestora. Aceasta presupune acțiune concertată, în tot sistemul educațional, inclusiv în ce privește legislația;

colaborarea interministerială; sistemele adecvate de finanțare; instruirea profesorilor de sprijin; metode de *predare incluzivă*, promovarea respectului pentru diversitate, nondiscriminarea în școli; analiza și adaptarea curriculară, a resurselor pentru predare în clase; sprijin individualizat adecvat; respectul pentru copil, ca să învețe în limbajul mimico-gestual și prin toate formele adecvate de comunicare.

Raportul Mondial privind Dizabilitatea, elaborat de Organizația Mondială a Sănătății în 2010, cuprinde o serie de concluzii cu privire a educația persoanelor cu dizabilități. În acest sens se remarcă faptul că copiii cu dizabilități încep educația mai târziu și au o probabilitate mai mică de a continua cursurile școlare, deși ar trebui să aibă acces egal la o educație de calitate, deoarece educația este indispensabilă formării capitalului uman și participării persoanelor cu dizabilități la viața economică și socială. Totodată, se subliniază că școlile incluzive reprezintă o alternativă mai eficientă decât școlile speciale și totodată se evită izolarea copiilor cu dizabilități față de familie și comunitate. Diverse tipuri de bariere, legate de politicile educaționale, organizarea sistemului și a serviciilor, limitează accesul copiilor cu dizabilități la sistemul general de învățământ.

Pornind de la acestea, Raportul atrage atenția asupra faptului că sunt necesare modificări atât la nivelul întregului sistem, cât și la nivelul fiecărei școli, pentru a asigura accesul egal al copiilor cu dizabilități la educație. Se recomandă ca un număr mare de factori de decizie (politicieni, administratori școlari, profesori, familii, copii cu și fără dizabilități) să contribuie la îmbunătățirea oportunităților educaționale pentru copiii cu dizabilități prin **formularea unor politici clare și actualizarea datelor și a informațiilor existente**. În acest sens se are în vedere dezvoltarea unei politici naționale clare în privința includerii copiilor cu dizabilități în educație, care să fie susținută de cadrul legal necesar, instituțiile și resursele adecvate; identificarea nevoilor necesare, astfel încât să se asigure resursele adecvate; stabilirea unor sisteme de monitorizare și evaluare, deoarece este necesară realizarea de studii în privința costurilor și eficienței educației incluzive; precum și diseminarea informației

legate de modurile de realizare a educației incluzive către politicieni, educatori și familii.

De asemenea se recomandă **adoptarea de strategii pentru promovarea incluziunii**. Acestea trebuie să aibă în vedere punerea accentului pe educarea copiilor cu dizabilități în cadrul sistemului general de învățământ, pe cât posibil și evitarea construirii de școli speciale, dacă acestea nu există în zonă, și folosirea resurselor pentru a încuraja încadrarea copiilor în școlile de masă. Totodată este importantă asigurarea unei infrastructuri educaționale incluzive, prin impunerea normelor de accesibilitate; conștientizarea în rândul profesorilor a datoriei pe care aceștia o au față de toți copiii și specializarea acestora pentru a preda copiilor cu dizabilități; încurajarea profesorilor și a școlilor să renunțe la un model unic și să adopte strategii mai flexibile care să satisfacă nevoile diverselor categorii de elevi precum și clarificarea și reconsiderarea politicilor referitoare la evaluarea, clasificarea și plasarea elevilor astfel încât să ia în considerare natura interactivă a dizabilității, să nu stigmatizeze elevii și să nu dezavantajeze copiii cu dizabilități.

Se recomandă **asigurarea de servicii specializate**, dacă este necesar, prin: creșterea investițiilor în infrastructura și personalul din școli pentru ca acei copii identificați ca având nevoi educaționale să beneficieze de sprijinul necesar; asigurarea de terapii specializate (terapie ocupațională, fizioterapie, logopedie) pentru elevii cu dizabilități moderate sau accentuate precum și introducerea profesorilor asistenți, care să ofere sprijin copiilor cu dizabilități, însă fără ca aceștia să fie izolați din grup.

În ceea ce privește **alte tipuri de suport** raportul recomandă implicarea părinților și membrilor familiei, care să decidă, împreună cu părinții, asupra nevoilor educaționale ale copilului. Aceasta stimulează foarte mult copiii, iar costurile sunt minime. Un rol important îl au și implicarea comunității în activități legate de educația copiilor cu dizabilități; dezvoltarea relațiilor între serviciile educaționale și reabilitarea bazată pe comunitate precum și încurajarea adulților cu dizabilități și a organizațiilor persoanelor cu dizabilități să se

implice în promovarea accesului la educație al copiilor cu dizabilități;

Sistemul învățământului special oferă servicii educaționale care corespund nevoilor de dezvoltare și posibilităților de adaptare și învățare ale copiilor. Sistemul devine zi de zi tot mai deschis. Copiii cu deficiențe au acces în școlile publice și pot beneficia de servicii de sprijin care să le faciliteze acest tip de integrare. Reforma sistemului educației speciale este cu atât mai amplă cu cât aceasta trebuie să includă atât principiile noi abordate de școlile obișnuite, cât și principiile noi dezvoltate de educația specială din lume.⁴

În România, deși dreptul la educație a tuturor copiilor și al persoanelor cu dizabilități recunoscut în *Constituție* și în *Legea educației*, acesta nu are încă aplicabilitate totală în practică. Practic, situațiile determinate de dizabilitate fac ca elevii și tinerii cu diferite limitări de participare (atât la școală cât și la programele educative) să fie excluși prin imposibilitatea de a răspunde cerințelor lor. Deocamdată școala nu răspunde nevoilor elevilor, ci elevii trebuie să fie apti de a face față cerințelor exprimate de școală.

Încă există copii care sunt „invizibili”, nu sunt luați în evidență și nu beneficiază de niciun serviciu educațional. Există tineri care nu sunt integrați în nicio structură de sprijin educațional, neavând astfel posibilitatea integrării profesionale.

Educația presupune și schimbări în modul de percepere a situației persoanelor cu dizabilități și în acceptarea lor ca persoane cu drepturi egale. Pentru a se realiza schimbarea de percepții încă este nevoie de campanii de presă de calitate care să promoveze valorile societății incluzive și valoarea fiecărui individ.

O școală pentru toți este încă un deziderat, un vis firesc, dar și necesar. O școală perfectă, care să-i primească pe toți și să valorizeze potențialul fiecăruia este încă un model pedagogic departe de realitatea socială în care trăim. Fiecare pas în acest demers ne apropie de o lume mai tolerantă și mai deschisă, de o lume incluzivă.

⁴OECD (2007), *Education Policies for Students at Risk and those with Disabilities in South Eastern Europe*.

II. RAPORT DE ACTIVITATE AL INSTITUTULUI ROMÂN PENTRU DREPTURILE OMULUI 2012

Înființat prin lege – Legea nr. 9/1991 – ca organism independent, cu personalitate juridică, Institutul Român pentru Drepturile Omului (IRDO) și-a dovedit rolul determinant pe care l-a avut și îl are în domeniul mai bune cunoașteri de către organismele publice, organizațiile neguvernamentale și cetățeni a problematicii drepturilor omului, a modului în care acestea sunt garantate și respectate, atât la noi cât și în alte țări, precum și în direcția unei informări sistematice a organismelor internaționale și a opiniei publice din alte țări în legătură cu modalitățile concrete în care drepturile omului sunt aplicate și respectate în România. Institutul Român pentru Drepturile Omului și-a desfășurat activitatea în scopul îndeplinirii atribuțiilor conferite de lege ca instituție națională independentă din domeniul drepturilor omului, acționând ca o interfață, ca o solidă punte de legătură între instituțiile statului și societatea civilă. Ancorându-și preocupările în realitățile concrete ale fiecărei perioade, ale fiecărei etape, Institutul a avut permanent în vedere organizarea unui cadru corespunzător și a unor mijloace adecvate pentru aplicarea și respectarea concretă a drepturilor omului, pentru o mai bună cunoaștere și conștientizare a lor, atât din partea autorităților publice, cât și a cetățenilor care beneficiază de aceste drepturi și de garantarea respectării lor.

În aceste condiții, Institutul a pus în activitatea sa un accent deosebit pe organizarea unor programe și parteneriate care să răspundă mai bine cerințelor internaționale și naționale de promovare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, de formare a categoriilor de persoane care au răspunderi în domeniul protecției acestora.

Experiența acumulată de-a lungul timpului și colaborarea cu organismele guvernamentale și neguvernamentale cu preocupări în domeniul drepturilor omului a fost deosebit de importantă pentru Institut, în scopul îndeplinirii atribuțiilor conferite de legea de

organizare. Pornind de la importanța deosebită a cunoașterii drepturilor omului, și în anul 2012 Institutul Român pentru Drepturile Omului a desfășurat activități de formare, informare, documentare, cercetare și consultanță, contribuind prin întreaga sa activitate la formarea persoanelor din structurile și instituțiile publice cu atribuții în domeniul protecției și promovării drepturilor omului, la informarea sistematică a cetățenilor în legătură cu drepturile ce le sunt garantate prin lege sau sunt prevăzute în documentele internaționale la care România este parte. În acest sens, în anul 2012, Institutul a organizat numeroase manifestări științifice, conferințe simpozioane sau seminarii ori mese rotunde, dezbateri, cursuri de formare, concursuri, schimburi de experiență etc. În cadrul Institutului s-au efectuat cercetări, au fost publicate și difuzate lucrări în domeniu, rapoarte vizând o mai bună cunoaștere a standardelor internaționale, a instrumentelor și mecanismelor de protecție și promovare a drepturilor omului adoptate pe plan internațional universal și regional la care România este parte sau a aderat, urmărindu-se facilitarea aplicării lor rapide și corecte pe plan național, în conformitate și cu prevederile art. 20 din Constituție. În conceperea programului de activitate pe anul 2012 al Institutului Român pentru Drepturile Omului, au fost avute în continuare în vedere Principiile de la Paris privind funcționarea instituțiilor naționale de promovare și protecție a drepturilor omului, Declarația de la Durban, Programul de acțiune al Conferinței Mondiale a Drepturilor Omului - Viena, Planul de acțiune al Comitetului Director pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei, Rezoluția 59/113 privind Programul mondial al Organizației Națiunilor Unite (ONU) de educație în domeniul drepturilor omului pentru perioada 2005-2014 și a doua fază a Planului de acțiune a acestui Program, Obiectivele ONU pentru noul mileniu, Obiectivele ONU pentru 2015, Rezoluția nr.

21/14 privind „Programul mondial pentru educație în domeniul drepturilor omului” a Consiliului ONU pentru Drepturile Omului, Recomandările R (79) 16 și (97) 14 și Rezoluția (97) 11 ale Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, Programul anual al Agenției Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene precum și principalele obiective stabilite de Comisia Europeană a fi atinse până în anul 2020 prin Strategia „Europa 2020”, care au devenit obiective naționale pentru fiecare țară membră a UE (ocuparea locurilor de muncă, cercetare și dezvoltare/ inovație, schimbările climatice/ energie, educație, și sărăcie/excludere socială), Strategia europeană pentru egalitate între femei și bărbați (2010-2015), Strategia europeană pentru drepturile persoanelor cu dizabilități (2010-2020).

În anul 2012 Institutul Român pentru Drepturile Omului a fost desemnat ca organism independent de promovare, protecție și monitorizare a implementării Convenției ONU pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (art. 33 alin. 2) în România, fapt ce atestă obiectivitatea cu care acționează instituția, precum și importanța acordată de către IRDO promovării și protecției drepturilor persoanelor cu dizabilități.

În îndeplinirea atribuțiilor stabilite de lege, de promovare și diseminare a reglementărilor privind drepturile omului, Institutul a încheiat noi parteneriate cu o paletă largă de instituții și organisme guvernamentale,

organizații neguvernamentale, atât la nivel intern, cât și internațional. Sintetizând activitățile desfășurate de Institutul Român pentru Drepturile Omului în anul 2012, acestea pot fi structurate pe următoarele direcții:

- Asigurarea unei mai bune cunoașteri a problematicii drepturilor omului, a modului în care aceste drepturi sunt garantate în țările membre ale Organizației Națiunilor Unite, Organizației pentru Cooperare și Securitate în Europa (OSCE), Consiliului Europei și ale Uniunii Europene;
- Informarea instituțiilor internaționale în legătură cu modalitățile practice în care drepturile omului sunt promovate și garantate în România;
- Efectuarea de cercetări privind aspecte importante din domeniul promovării și respectării drepturilor omului în țara noastră și pe plan internațional;
- Organizarea și realizarea de programe de formare și educare în domeniul drepturilor omului potrivit celor mai noi metodologii;
- Activități publicistice;
- Traducerea și publicarea reglementărilor internaționale, universale și regionale și a celor naționale cu valoare semnificativă, a documentelor, a studiilor și cercetărilor recente în domeniul drepturilor omului;
- Acordarea de consultanță;
- Perfecționarea activității centrului de documentare al IRDO.

I. CERCETĂRI CONSACRATE PROMOVĂRII ȘI RESPECTĂRII DREPTURILOR OMULUI ÎN ROMÂNIA ȘI PE PLAN INTERNAȚIONAL

Cercetarea diferitelor aspecte legate de promovarea și respectarea drepturilor omului reprezintă unul dintre principalele elemente ale activității desfășurate de Institutul Român pentru Drepturile Omului. În abordarea acestei activități, prevăzută de lege, Institutul a avut în vedere „Principiile de la Paris”¹ privind

funcționarea instituțiilor naționale pentru promovarea și protecția drepturilor omului, Programul de acțiune al Conferinței Mondiale a Drepturilor Omului de la Viena (1993), Obiectivele ONU pentru noul mileniu, Obiectivele ONU pentru 2015, Declarația de la

și Protejarea Drepturilor Omului, ce a avut loc la Paris în 7-9 octombrie 1991, cunoscute drept „Principiile de la Paris”. Adoptate de Adunarea Generală a ONU prin Rezoluția 48/134 la 20 decembrie 1993.

¹ Principiile fundamentale stabilite la prima întâlnire internațională a Instituțiilor Naționale pentru Promovarea

Durban (2001), Planul de acțiune al Comitetului director pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei, Rezoluția 59/113 a ONU, Programul anual al Agenției Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene, Strategia „Europa 2020” a Comisiei Europene și, de asemenea, Recomandările R (79) 16 și (97) 14 și Rezoluția (97) 11 ale Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, ceea ce evidențiază faptul că cercetarea drepturilor omului și învățarea drepturilor omului constituie mijloace adecvate pentru respectarea demnității umane și pentru asigurarea unui respect sporit pentru drepturile omului, printr-o mai bună cunoaștere a acestora.

Prin tematica abordată în studiile, cercetările, articolele realizate în anul 2012 au fost prezentate atât aspecte generale ale istoriei și evoluției drepturilor omului pe plan internațional și intern, cât și domenii specializate legate de diferitele generații de drepturi ale omului. Astfel, au făcut obiectul activității de cercetare atât drepturile din generația I: drepturile civile și politice, cât și cele din generația a doua : drepturile economice, sociale și culturale. De asemenea, au fost abordate și teme aparținând generației a treia de drepturi ale omului, cum ar fi: dreptul la pace, dreptul la dezvoltare durabilă, dreptul la un mediu sănătos.

Experiența acumulată și perfecționarea profesională a cercetătorilor proprii, precum și a colaboratorilor onorifici, cercetători, personalități ale vieții științifice sau tineri cercetători au permis abordarea problematicii recente din domeniu, prin lucrări de mare amploare, cu desfășurarea extinsă pe durata a mai mult de un an și realizate de echipe cercetători din institut care în parteneriat cu cercetători asociați onorifici tocmai pentru aprofundarea studiului în condițiile unei teme vaste, importante. În același timp au fost realizate cercetări care au vizat domenii specializate, efectuate de obicei de un singur autor, rezultatele acestor studii materializându-se fie prin publicarea lor în paginile revistei trimestriale „Drepturile omului”, în publicația lunară Info IRDO, în volume, fie în rapoarte prezentate în cadrul manifestărilor științifice organizate de Institutul Român pentru

Drepturile Omului și/sau de diverse organisme naționale și internaționale cu care Institutul colaborează. În această categorie intră marea majoritate a studiilor și cercetărilor efectuate în cadrul sau cu participarea Institutului Român pentru Drepturile Omului.

Cercetările realizate în anul 2012 au avut la bază legislația națională din domeniul drepturilor omului și documentele internaționale și regionale devenite parte din dreptul intern prin ratificarea acestora de către România. În acest sens din documentele la care fac referire studiile și rapoartele Institutului menționăm: Carta ONU; Declarația Universală a Drepturilor Omului (România a semnat-o în 1955, când a devenit stat membru al Organizației Națiunilor Unite); Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (ratificat de România în 1974); Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (ratificat de România în 1974); Protocolul facultativ la Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (ratificat de România în 1993); Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (ratificată de România în 1970); Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante (ratificată de România în 1990); Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (ratificată de România în 1981); Convenția cu privire la drepturile copilului (ratificată de România în 1990); Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități (ratificată de România în 2011); Convenția europeană a drepturilor omului (ratificată de România în 1994); Carta socială revizuită (ratificată de România în 1999); Convenția europeană privind lupta împotriva traficului de ființe umane (ratificată de România în 2006); Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (ratificată de România în 1994); Convenția cadru pentru protecția minorităților naționale (ratificată de România în 1995), precum și altele.

În funcție de tematica abordată, se pot deosebi:

a) cercetări care au abordat o tematică

generală;

b) cercetări consacrate instrumentelor și mecanismelor privind protecția și promovarea drepturilor omului și evoluția acestora în timp;

c) cercetări privind protecția și promovarea drepturilor omului;

d) cercetări referitoare la drepturi și libertăți fundamentale ale omului, din cele trei generații: drepturile civile și politice; drepturile economice, sociale și culturale; dreptul la pace, dezvoltare durabilă și la un mediu sănătos.

O prezentare exemplificativă a fiecărei categorii de cercetări, demonstrează diversitatea temelor abordate.

a) Cercetări care au abordat o tematică generală:

- Evoluția istorică a drepturilor omului;
- Știința drepturilor omului;
- Principiile de bază: universalitatea și inalienabilitatea, interdependența, indivizibilitatea, egalitatea și nediscriminarea;
- Principiul nediscriminării: egalitatea de șanse între femei și bărbați ;
- Exercițarea dreptului la nediscriminare și egalitate de șanse în societatea contemporană;
- Relația conceptuală dintre drepturile fundamentale ale omului și drepturile cetățeanului;
- Regimul parlamentar;
- Curtea Constituțională garant al funcționării democratice a societății;
- Relația dintre dreptul la buna guvernare, buna guvernanță și buna administrare;
- Aspecte ale evoluției drepturilor omului și funcției publice în România și la nivelul Uniunii Europene;
- Rolul jurisprudenței în aplicarea unitară a legii;
- Drepturile omului și eficiența justiției.

b) Cercetări consacrate instrumentelor și mecanismelor privind protecția și promovarea drepturilor omului și evoluția acestora în timp:

- Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Perspective;
- Aspecte din jurisprudența Curții Europene a

Drepturilor Omului privind liberul acces la justiție;

- Convenția internațională pentru protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități și rolul instituțiilor naționale de drepturile omului;

- Mecanismul de control al executării hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului ;

- Dreptul de proprietate privată în sistemul constituțional românesc și în noul Cod civil

- Mecanisme ale sistemului de protecție a solicitanților de azil în România;

- Reflectarea reglementărilor internaționale fundamentale din domeniul drepturilor omului în noul Cod civil;

- Limitele de admisibilitate ale ordonanțelor de urgență - Protejarea drepturilor omului prin mijloace contencioase și necontencioase.

- Aplicarea art. 2 și 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și situațiile speciale

- Egalitatea de șanse între femei și bărbați: repere și perspective legislative europene

- Rolul instituțiilor europene în promovarea și protejarea drepturilor omului;

- Repere și perspective juridice în reglementarea criminalității informatice

c) Cercetări privind protecția și promovarea drepturilor omului:

- Noul Cod civil și drepturile omului

- Promovarea drepturilor omului în sistemul penitenciar

- Perspectivele protecției internaționale a drepturilor omului: plan de acțiune privind mediul de afaceri și drepturile omului

- Evoluția protecției și promovării drepturilor omului potrivit legislației recente din România;

- Evoluția protecției și promovării drepturilor omului potrivit legislației recente din Uniunea Europeană;

- Standardele libertății religioase în documentele internaționale și în Constituțiile țărilor europene;

d) Cercetări consacrate drepturilor și libertăților fundamentale ale omului: civile și politice, economice, sociale, culturale; dreptul la pace, dezvoltare durabilă și la un mediu sănătos:

- Drepturile sociale în Uniunea Europeană;
- Reglementări internaționale în domeniul sănătății mintale și protecției persoanelor cu tulburări psihice;
- Dreptul la educație al persoanelor cu dizabilități;
- Dreptul la dezvoltare durabilă;
- Dreptul la securitate – obiectiv principal al politicilor de apărare și ordine publică
- Definierea conflictului social și juridic;
- Drepturile electorale;

- Începuturile sistemului electoral modern în România;
- Respectarea drepturilor economice, sociale și culturale în noul deceniu;
- Libertatea religioasă;
- Relația administrație laică – administrație religioasă în normele religioase și în dreptul public;
- Fundamentarea teoretică a dreptului la fericire, ca un drept de natură constituțională, componentă a dreptului la dezvoltare.

II. PROGRAME DE FORMARE ȘI ACTIVITĂȚI DE EDUCAȚIE ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI

Acțiunile întreprinse în domeniul educației și formării de formatori (**a se vedea Anexa A**) au avut în vedere unul din obiectivele principale cuprinse în Legea privind înființarea Institutului Român pentru Drepturile Omului: *organizarea de programe de formare destinate îndeosebi acelor categorii de persoane care au răspunderi speciale pentru protecția drepturilor omului sau pentru cunoașterea problematicii drepturilor omului în rândurile unor largi categorii ale populației.*

Având în vedere Rezoluția ONU 59/113 din 10 decembrie 2004, prin care s-a lansat **Programul mondial de educație în domeniul drepturilor omului** pentru perioada 2005–2015, Institutul Român pentru Drepturile Omului a acționat în concordanță cu prevederile conținute în această rezoluție și a acordat și în cursul anului 2012 o atenție deosebită intensificării și diversificării acțiunilor concepute pentru dezvoltarea educației. Scopul urmărit a fost cel al formării atitudinilor și comportamentelor cetățenești specifice unei societăți democratice și sporirii interesului și competențelor de participare la viața publică a cât mai multor cetățeni din rândul tuturor categoriilor socio-profesionale, atât tineri cât și vârstnici.

Pentru adaptarea permanentă a activităților IRDO, s-a stabilit ca „printre altele, planul de acțiuni să cuprindă și să aibă în vedere și:

- promovarea educației în domeniul

drepturilor omului;

- de a face din educația în domeniul drepturilor omului o prioritate la nivel național, regional și internațional;

- formarea educatorilor: cadre didactice din sistemul universitar și preuniversitar;

- formarea adulților și tinerilor în domeniul drepturilor omului și al drepturilor copilului;

- formarea de formatori în domeniul drepturilor omului;

- formarea unor categorii profesionale, care sunt direct implicate și au responsabilități în promovarea și apărarea drepturilor omului și drepturilor copilului;

- de a consolida parteneriatul și cooperarea cu instituțiile care fac parte din sistemul de învățământ românesc, precum și cu alte instituții, (și/sau) organizații neguvernamentale din diverse domenii;

- monitorizarea și sprijinirea programelor de educație existente în domeniul drepturilor omului, pentru a pune în evidență bunele practici, stimulând măsurile care privesc continuarea, perfecționarea și dezvoltarea lor.

Crearea și organizarea activităților consacrate formării de formatori și educației în domeniul drepturilor omului au avut la bază feedback-ul primit din partea reprezentanților Caselor Corpului Didactic, a cadrelor didactice din diferite școli și licee.

Grupurile țintă care au beneficiat de activitățile desfășurate de către Sectorul formare din cadrul IRDO au vizat persoane din

domeniile învățământului, cercetării, administrației publice, administrării justiției, sănătății, precum și persoane din categorii cu probleme specifice: femei, copii, pensionari, persoane aparținând minorităților etnice, lingvistice, religioase, sexuale, persoane cu dizabilități etc.

Activitățile de formare ale IRDO s-au proiectat și desfășurat la inițiativa IRDO, în colaborare cu parteneri ai Institutului, la solicitarea autorităților centrale și locale sau a unor grupuri socio-profesionale. Ele au îmbrăcat diferite forme:

- cursuri de formare de lungă durată, acreditate de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului (MECTS);
- cursuri de formare de scurtă durată, de tip „contact”;
- activități de sensibilizare a unor grupuri sociale privind necesitatea cunoașterii și respectării drepturilor omului sau a unor categorii de persoane;
- simpozioane, conferințe, seminarii, mese rotunde, dezbateri etc.;
- activități de diseminare;
- prezentări ale unor volume, reviste științifice, lucrări științifice, de informare, de popularizare publicate sub egida Institutului

Activități importante au fost realizate în anul 2012 împreună cu parteneri din rândul organizațiilor neguvernamentale cu preocupări preponderente în domeniul educației pentru drepturile omului, cu instituții ale statului, dar și cu instituții de învățământ superior, culte religioase, asociații profesionale etc.

Dintre activitățile de educație și de formare desfășurate, menționăm în primul rând manifestările științifice cu continuitate care fac parte din programele de lungă durată ale IRDO și care s-au bucurat și se bucură de un larg ecou național, dar și internațional:

- *coordonarea Catedrei UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță* de către IRDO și Universitatea de Nord, Baia Mare, **activitate cu caracter permanent, care include cursurile de masterat, singurele din**

țară de acest gen (o nouă serie de masteranzi a absolvit în anul 2012);

- dezbateri, cursuri de formare, mese rotunde, seminarii, conferințe, lansări de carte ș.a. organizate în colaborare cu alte instituții și organizații neguvernamentale (**a se vedea anexa A**);

- a XVIII-a ediție a cursurilor *Universității Internaționale a Drepturilor Omului*, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Asociația pentru Națiunile Unite din România și Clubul de la Cheia „Victor Dan Zlătescu”. În cadrul temei alese pentru acest an „Demnitatea și justiția pentru toți”, au fost abordate aspecte cu privire la evoluțiile internaționale, regionale, dar și naționale din domeniul drepturilor omului, modificările legislative din România și respectarea drepturilor omului, creșterea autorității și credibilității justiției. De asemenea, sub egida Universității Internaționale a Drepturilor Omului s-a organizat și reuniunea privind „Rolul instituțiilor naționale pentru drepturile omului și relația lor cu organizațiile internaționale și regionale”. Cu prilejul acestor dezbateri s-a analizat necesitatea existenței unor planuri naționale în domeniul drepturilor omului și coordonarea acestora cu agenda instituțiilor internaționale și regionale, precum și importanța programelor de management la nivelul instituțiilor naționale pentru drepturile omului.

- a XIX-a ediție a concursurilor naționale ale elevilor “*Olimpiada de educație și cultură civică*” și, respectiv, “*Democrație și toleranță*”;

- dezbateri, simpozioane, colocvii consacrate promovării drepturilor omului în diferite domenii (**vezi Anexa A**) etc.

1. Educarea tinerei generații în spiritul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, al demnității și toleranței, al schimbului liber de opinii, este un obiectiv care de peste un deceniu face obiectul unui parteneriat între Institutul Român pentru Drepturile Omului și Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, care se concretizează prin desfășurarea unor activități

devenite tradiționale: concursurile școlare naționale „*Olimpiada de educație civică și cultură civică*” și „*Democrație și toleranță*”, cursuri de formare continuă pentru profesori și învățători; colocvii, simpozioane și dezbateri (**a se vedea Anexa A**) pe teme privind diferite aspecte ale activității de educație pentru drepturile omului și, nu în ultimul rând *Concursul de creativitate didactică în domeniul realizării de materiale auxiliare utilizabile în educația pentru drepturile omului și a unui Concurs național de creație literară și creație plastică pentru elevii din învățământul primar.*

2. Concursurile școlare naționale

Ca urmare a unei inițiative a Institutului Român pentru Drepturile Omului, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului a inclus, începând cu anul 1994, disciplinele *educație civică* (clasele III-IV), respectiv *cultură civică* (clasele VII-VIII) în categoria celor la care se organizează concursuri anuale cu etape până la nivel național.

Aceste concursuri, în organizarea cărora Institutul Român pentru Drepturile Omului este partener al Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, cunoscute sub denumirea de olimpiade, se subsumează nevoii de educație în vederea asumării rolului și statutului de cetățean în cadrul unei societăți democratice, în vederea formării și dezvoltării competențelor de participare la viața publică, a spiritului social critic și a capacității de toleranță.

a) Olimpiada națională de științe socio-umane

Conceptul de drepturi și libertăți fundamentale ale omului izvorăște din nevoia și dorința oamenilor pentru o viață în care demnitatea și valoarea fiecăruia să fie respectată și protejată. În acest sens, s-a fost desfășurat în luna aprilie 2012, faza finală a Olimpiadei de științe socio-umane, la Gura Humorului, Suceava., care fost organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului. Acest concurs este unul de excelență, care se adresează elevilor cu

aptitudini în domeniul științelor socio-umane, subsumându-se nevoii de educație în vederea asumării rolului și statutului de cetățean al unei societăți democratice, în vederea formării și dezvoltării competențelor de participare la viața publică, a spiritului social critic și a capacității de toleranță.

Și la această ediție cele mai bune lucrări realizate de echipele participante au beneficiat de premii acordate de Institutul Român pentru Drepturile Omului.

b) A XIII-a ediție a etapei finale a Concursului național „Democrație și toleranță”

Concursul inițiat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului reprezintă o formă complexă de educație civică în care sunt implicați elevii din ciclul primar și gimnazial. S-a desfășurat pe trei dimensiuni: teoretică, practic-aplicativă și artistică, cu participarea unor echipe alcătuite din câte 3 membri, dintre care unul din învățământul primar. Experiența acumulată în perioada de desfășurare a concursului relevă o creștere constantă a calității materialelor prezentate în cadrul concursului - sub toate cele trei dimensiuni ale sale, precum și a interesului față de problematica pe care o implică.

Concursul, a cărui ediție s-a desfășurat la Zalău, a urmărit dezvoltarea competențelor de cooperare la nivelul grupului, stimulând preocupările pentru cunoașterea conceptelor: democrație, toleranță, drepturile omului, drepturile copilului și a relațiilor dintre acestea, cunoașterea principalelor reglementări naționale și internaționale în materie și nu în ultimul rând exersarea de către elevi a atitudinilor și comportamentelor democratice, tolerante, a spiritului civic și formarea deprinderilor de implicare în viața comunității educaționale și locale din care elevii fac parte.

În urma rezultatelor la cele trei probe ale concursului, Institutul Român pentru Drepturile Omului a acordat premiile speciale și mențiunile „Drepturile Omului”.

c) A VI-a ediție a Concursului

Național de creativitate didactică în domeniul materialelor auxiliare destinate educației pentru drepturile omului, democrație și o cultură a păcii în învățământul preuniversitar

Acest concurs este organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului, o dată la doi ani, în parteneriat cu MECTS și Case ale Corpului Didactic din țară, concursul bucurându-se de un larg interes din partea cadrelor didactice din întreaga țară. În acest sens se evidențiază și interesul sporit al unor Case ale Corpului Didactic de a deveni organizatoare ale unor ediții viitoare ale concursului.

La organizarea concursului ediției a VI-a a concursului, Institutul a avut parteneri Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și Casa Corpului Didactic din Cluj, în cadrul Expoziției Concurșului fiind prezentate lucrări din mai multe județe, materiale didactice auxiliare destinate activității cu elevii, lucrări tipărite, reviste, cd-uri etc.

Prezența în cadrul expoziției a unor lucrări aparținând cadrelor didactice din județele Arad, Cluj, Botoșani, Caraș-Severin, Bacău, Dâmbovița, Iași, Ilfov, Dolj, Satu Mare, Mureș a fost apreciată ca fiind una benefică și constructivă, în spiritul educației pentru drepturile omului, democrație și o cultură a păcii, semne evidente ale unei permanente preocupări pentru libera exprimare a drepturilor omului.

Educația pentru drepturile omului are un rol cheie în orice proces educativ. Rolul dascălilor este evident în cadrul acestui proces. Aceștia, prin efortul și pasiunea de care dau dovadă susțin elevii pentru a deveni cetățeni responsabili și activi, capabili și gata să contribuie la crearea unui mediu armonios în societatea în care trăiesc. Mai mult, procesul educațional se bazează pe participarea activă a copiilor, care învață despre drepturile omului și înțeleg problematica acestui fenomen, dobândesc abilități și dezvoltă atitudini privind respectul față de demnitatea umană.

Lucrările cele mai bune au primit diplome din partea Institutului Român pentru Drepturile Omului și Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului precum și

catalogul lucrărilor prezentate la concurs.

3. În domeniul pregătirii continue a învățătorilor și profesorilor care realizează educația pentru drepturile omului, în anul 2012, Institutul Român pentru Drepturile Omului, în parteneriat cu Casa Corpului Didactic București, a demarat un nou program de formare acreditat de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului (MECTS) „Educație pentru drepturile omului și ale copilului”, proiect aprobat de MECTS și IMB, publicul țintă vizat în cadrul acestui program fiind constituit din cadre didactice și didactic-auxiliare din învățământul preuniversitar.

Acest nou program a fost creat ca urmare a solicitărilor numeroase venite din rândul cadrelor didactice.

Formarea personalului didactic va ajuta pe viitor la sprijinirea elevilor în procesul cunoașterii și conștientizării drepturilor omului și ale copilului, a legislației naționale și internaționale în domeniu. Totodată, s-au analizat reglementările din domeniu existente la nivel național și s-au făcut propuneri interesante privind perfecționarea legislației potrivit standardelor europene.

4. Activități consacrate administrării justiției

În baza acordurilor de parteneriat încheiate cu Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național al Magistraturii, Înalta Curte de Casație și Justiție, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, s-au desfășurat activități cu participarea reprezentanților instanțelor judecătorești, parchetelor și barourilor pentru o mai bună cunoaștere a celor mai importante drepturi pe care le au cetățenii și pentru a veni în sprijinul justițiabililor. Cunoașterea lor reprezintă condiția esențială pentru asigurarea apărării și valorificării drepturilor tuturor cetățenilor. Constituția și legislația internă consacră principiile privind: accesul liber la justiție, egalitatea în fața legii, dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil, dreptul la apărare etc.

Acestea se realizează numai dacă justiția

dă dovadă de imparțialitate, eficiență, transparentă și credibilitate. Justițiabilii trebuie să cunoască și să urmărească valorificarea acestor drepturi consacrate ce reprezintă reguli clare, precise pe care trebuie să le urmeze. În acest scop IRDO, care a lansat în anul 2006 Carta drepturilor justițiabililor, continuă activitatea de diseminare a ei.

Totodată, amintim faptul că s-au desfășurat activități consacrate administrării justiției, prilej cu care s-au pus la dispoziția celor interesați lucrări de specialitate coordonate de IRDO precum: *Proces echitabil. Jurisprudența comentată a Curții Europene a Drepturilor; Eficiența și echitatea justiției. Standarde europene.*

5. Alte forme specifice de pregătire și educație în domeniul drepturilor omului:

a) Elaborarea unor programe speciale consacrate unor evenimente mai importante și apreciate ca atare de Organizația Națiunilor Unite, Consiliul European, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa etc. și cu rezonanță pentru protecția și promovarea drepturilor omului, cum ar fi:

- Deceniul privind educația pentru dezvoltare durabilă (2005 – 2015);
- Dreptul la fericire - componentă a dreptului la dezvoltare durabilă potrivit Rezoluției 65/309 a Adunării Generale a ONU;
- 62 de ani de la adoptarea Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;
- 47 de ani de la intrarea în vigoare a Pactului internațional privind drepturile civile și politice și a Pactului internațional privind drepturile economice, sociale și culturale;
- 67 de ani de la crearea ONU;
- 57 de ani de la aderarea României la ONU;
- 37 de ani de la înființarea OSCE;
- 2012 – Anul european al îmbătrânirii active și al solidarității între generații. (Conferințe, dezbateri și comunicări organizate periodic la sediul Institutului având ca temă: solidaritatea între generații, transdisciplinaritatea și drepturile omului,

drepturile omului - un sistem în evoluție)

b) Coordonarea Catedrei UNESCO pentru drepturile omului democrație, pace și toleranță.

Catedra funcționează în baza unui acord între Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură – Paris și Institutul Român pentru Drepturile Omului împreună cu Universitatea de Nord Baia Mare. Ea reprezintă un centru pilot de cercetare, dezbateri și formare la nivel postuniversitar, în anul 2012 absolvind masteratul în drepturile omului, democrație, pace și toleranță o nouă promoție; această formă de pregătire asimilează rezultatele cercetării naționale și internaționale, ținând pasul cu progresele și evoluțiile din domeniul său specific. Menționăm că Institutul este prima și după cunoștințele noastre singura instituție națională care coordonează, în sistemul de parteneriat al programelor UNESCO, activitatea unei Catedre de Drepturile Omului, Democrație și Pace.

c) Participarea la dezbaterile diferitelor aspecte ale respectării și promovării drepturilor omului în cadrul unor manifestări științifice, simpozioane, colocvii, dezbateri, mese rotunde etc. sau în cadrul media (a se vedea anexa B)

În îndeplinirea mandatului său, Institutul a avut în vedere atragerea instituțiilor publice și a organizațiilor neguvernamentale prin intermediul unor programe realizate în cadrul unor parteneriate în domeniul drepturilor omului. Și în 2012 au fost încheiate, respectiv, reînnoite astfel de parteneriate, fiind obținute rezultate semnificative în cadrul activităților desfășurate. Amintim astfel:

- Simpozionul Internațional „Dimensiunea spirituală a drepturilor omului. Educația pentru toți”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Episcopia Romano Catolică Iași, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași – Institutul de Educație Continuă, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Facultatea de Teologie Ortodoxă și Facultatea de Teologie Catolică, ajuns la a XV-a ediție. În cadrul acestui important eveniment s-au făcut o serie de propuneri pentru

perfecționarea legislației privind educația și privind statutul cultelor în mileniul actual, precum și reglementările privind libertățile religioase.

- Simpozion cu tema „Legislația statului și legislația canonică din unele țări europene”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului, Universitatea Ovidius din Constanța - Centrul de studii și cercetări religioase și juridico-canonică al celor trei religii monoteiste din cadrul Facultății de Teologie și Institutul de Studii Religioase, Culturale și Juridico-Canonică al Arhiepiscopiei Tomisului. În urma dezbaterilor s-au făcut propuneri de modificare a legislației naționale cu privire la libertatea religioasă și statutul cultelor religioase din țara noastră în raport cu reglementările existente în unele state membre ale Uniunii Europene.

- Conferința internațională cu tema „Eficiența normelor juridice”, organizată în cadrul colaborării dintre Institutul Român pentru Drepturile Omului, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din Cluj-Napoca, Facultatea de Drept, Sectorul de cercetări socio-umane al Institutului de Istorie „George Barițiu al Academiei Române, Cluj-Napoca, Asociația Științifică de Dreptul Proprietății Intelectuale, The Romanian Society of Authors and Publishers of Scientific Works, Asociația Română de Științe Penale și Institutul de Științe Administrative din Republica Moldova.

- Conferința cu tema „Nediscriminare – Autonomie - Incluziune”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, Direcția Protecția Persoanelor;

- Conferința internațională consacrată nediscriminării și egalității de șanse NEDES 2012 cu tema „Exercitarea dreptului la nediscriminare și egalitate de șanse în societatea contemporană”, organizată în cadrul, în cadrul proiectului de cercetare-dezvoltare „Modalități de promovare a principiilor nediscriminării și egalității de șanse în societatea actuală” prin colaborarea dintre IRDO, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din

București;

- Conferința internațională cu tema „Cultura europeană a drepturilor omului. Dreptul la fericire”, ediția a III-a, în cadrul colaborării dintre Institutul Român pentru Drepturile Omului, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din București, Institutul Internațional pentru Drepturile Omului și Institutul de Cercetare a Calității Vieții al Academiei Române;

- Conferința internațională cu tema „NATO și structura globală de securitate: Viitorul parteneriatelor bilaterale”, organizată cu participarea Institutului Român pentru Drepturile Omului de Școala Națională de Studii Politice și Administrative în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Apărării Naționale și Comisia de Afaceri Externe din cadrul Senatului României cu ocazia împlinirii a zece ani de la invitația de aderare a României la Tratatul Nord-Atlantic și de la debutul programului SNSPA „NATO Senior Executive Master”, destinat pregătirii specialiștilor din Zona Lărgită a Mării Negre pentru cooperarea cu NATO;

- Simpozionul cu tema „Mitul sacrificiului creator”, organizat în cadrul proiectului „Mit și legendă în spațiu românesc” de Asociația pentru Dialog Intercultural în parteneriat cu Colegiul Național „Octav Onicescu” din București, Colegiul Național „Vlaicu Vodă” din Curtea de Argeș, Institutul Român pentru Drepturile Omului și Comisia Națională a României pentru UNESCO;

- Simpozion cu tema „Dreptul la egalitatea șanselor a tinerilor vulnerabili”, organizat de Asociația Adolescența în parteneriat cu Enlightened Vision Association, Elveția, Institutul Român pentru Drepturile Omului, Inspectoratul Școlar Județean Prahova, Casa Corpului Didactic Prahova, Direcția pentru Protecția Copilului Prahova și Centrul Județean pentru Asistență Psihopedagogică

- Conferința internațională cu tema „Educație și creativitate pentru o societate bazată pe cunoaștere”, ediția a VI-a, organizată de Universitatea „Titu Maiorescu” din București, sub înaltul patronaj științific al Academiei Oamenilor de Știință din România;

- Dezbateri cu tema „Prevenirea și sancționarea infracțiunilor motivate de ură”, organizată de Asociația ACCEPT în parteneriat cu Ministerul Afacerilor Externe al Olandei cu ocazia Zilei internaționale a drepturilor omului;

- Atelierul cu tema “Stereotipuri și prejudecăți”, organizat în cadrul proiectului finanțat de Comisia Europeană „Tineret în acțiune”, prin colaborarea dintre Institutul Român pentru Drepturile Omului, Asociația pentru Dialog Intercultural și Școala Națională de Studii Politice și Administrative;

- Încheierea primei ediții a concursului cu tema „Natura are suflet” din cadrul proiectului

de parteneriat educațional „Ziua pădurii – Implicarea elevilor în conservarea naturii”, proiect realizat prin colaborarea dintre Institutul Român pentru Drepturile Omului, Școala nr.117 și nr.176 din București, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Inspectoratul Școlar al Municipiului București și Hipermarketul CORA;

- Dezbateri dedicată Zilei mondiale a apei și inaugurarea „Clubului European” al Școlii cu clasele I-VIII Nr. 190 „Marcela Peneș” din București, organizate de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Școala nr. 190, Inspectoratul Școlar al Sectorului 4 și Comisia Națională a României pentru UNESCO.

III. ORGANIZAREA UNOR ACTIVITĂȚI SPECIFICE DEDICATE DREPTURILOR OMULUI

Activitatea de organizare a unor seminarii, simpozioane sau mese rotunde, împreună cu celelalte activități ale Institutului, de cercetare, educare și formare, se constituie într-un ansamblu armonios de abordare a problematicii drepturilor omului, subliniind importanța promovării și protecției acestora.

Rapoartele și studiile prezentate cu ocazia acestor manifestări au fost rodul activității de cercetare a Institutului Român pentru Drepturile Omului. Fie că a fost vorba de manifestări organizate de Institut (**a se vedea Anexa A**), fie că a fost vorba de acțiuni organizate în parteneriat, schimbul de experiență, opiniile și concluziile desprinse au permis conturarea unor noi teme de cercetare, a unor modalități noi de abordare a aspectelor de formare și educare în spiritul respectului drepturilor omului.

Solicitarea Institutului de către organizații și organisme cu preocupări în domeniul drepturilor omului, din țară sau din străinătate, de a participa cu studii, comunicări, rapoarte etc. la acțiuni organizate de acestea (**a se vedea Anexa B**) ilustrează aprecierea de care se bucură Institutul atât pe plan național, cât și internațional, prestigiu câștigat prin rigoarea și

consecvența implicării Institutului în protecția și promovarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Este de remarcat faptul că în mod constant Institutul a atras de multe ori participarea la manifestările sale și a determinat implicarea în organizarea lor a numeroși factori cu atribuții sau preocupări în domeniul drepturilor omului, din cadrul Parlamentului, al Guvernului, al organismelor guvernamentale și neguvernamentale sau organizații internaționale și regionale. Prin antrenarea acestor factori – prin contribuția pe care au avut-o venind cu lucrări, materiale proprii, prezentări, comunicări sau cu expertize sau rapoarte din partea instituțiilor sau organizațiilor pe care le-au reprezentat – s-a urmărit o mai bună comunicare și o mai strânsă colaborare pentru găsirea și aplicarea unor soluții mai eficiente pentru ameliorarea situației drepturilor omului în România.

Institutul Român pentru Drepturile Omului a organizat numeroase întâlniri și dezbateri consacrate afirmării, promovării și protecției drepturilor omului (**a se vedea anexa A**) la care au participat personalități din țară și de peste hotare care au preocupări în domeniul drepturilor omului.

Egalitatea de șanse

Având în vedere prevederile instrumentelor internaționale, dar și regionale, cu precădere reglementările existente la nivelul Uniunii Europene cu privire la egalitatea de șanse, în 2012 s-a pus accentul pe modificarea legislației naționale în acord cu obligațiile asumate de statul român. În acest sens Institutul a organizat o serie de evenimente ce au avut ca scop analizarea proiectului de lege pentru modificarea Legii nr.202/2002 privind egalitatea de șanse și tratament între bărbați și femei, fiind totodată, realizate și comparații între legislația națională și legislația altor state membre ale Uniunii Europene.

În ceea ce privește politicile guvernamentale din domeniu, Institutul a organizat întâlniri și mese rotunde în care s-a dezbătut proiectul pentru „Strategia pentru promovarea egalității de șanse și a nediscriminării pe piața muncii pentru grupurile vulnerabile”, lansat spre dezbateri publice de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale. Au fost evidențiate soluțiile pe care le oferă strategia privind elaborarea unor noi politici publice în domeniu, îmbunătățirea celor existente privind promovarea egalității de șanse și nediscriminării pe piața muncii pentru grupurile devaforizate. În cadrul acestor evenimente au participat reprezentanți ai instituțiilor guvernamentale cu atribuții în domeniu, ai unor organizații neguvernamentale precum Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația română pentru drepturile femeii și Asociația privind drepturile economice și culturale.

De asemenea amintim de masă rotundă cu tema “Egalitatea de șanse”, organizată cu ocazia Zilei nediscriminării în România de organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia.

Simpozion cu tema „Dreptul la egalitatea șanselor a tinerilor vulnerabili”, organizat de Asociația Adolescența în parteneriat cu Enlightened Vision Association, Elveția, Institutul Român pentru Drepturile

Omului, Inspectoratul Școlar Județean Prahova, Casa Corpului Didactic Prahova, Direcția pentru Protecția Copilului Prahova și Centrul Județean pentru Asistență Psihopedagogică.

Institutul Român pentru Drepturile Omului a acordat, de asemenea, un interes deosebit promovării și cunoașterii de către instituțiile publice și persoanele fizice a prevederilor Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice. Totodată, susținând prin evenimentele, dezbaterile și întâlnirile organizate alături de reprezentanți ai societății civile, semnarea și ratificarea acestui document de țara noastră. Discuțiile au evidențiat importanța documentului regional, noutățile și modificările ce vor interveni în legislația națională prin ratificarea Convenției, precum și rolul instituțiilor naționale pentru drepturile omului. Nu în ultimul rând a fost analizat modul în care Strategia națională pentru prevenirea și combaterea fenomenului violenței în familie pentru perioada 2013-2017² intră în concordanță cu prevederile Convenției.

Nediscriminarea

În perioade economice dificile manifestate la nivel național, dar și regional, cu puternice efecte negative asupra anumitor categorii ale populației, Institutul Român pentru Drepturile Omului subliniază necesitatea existenței unor măsuri concrete de combatere a discriminării, rasismului și xenofobiei. În acest sens, în anul 2012, IRDO a susținut un permanent dialog între instituțiile guvernamentale și organizațiile neguvernamentale pentru apărarea drepturilor omului și în special a unor anumite categorii de persoane, fiind pus accentul pe importanța existenței unor instituții puternice care să pună în aplicare legislația anti-discriminare.

În cadrul manifestărilor, dezbaterilor și meselor rotunde organizate de Institut s-a evidențiat rolul educației în combaterea discriminării. În acest sens din evenimentele

² Aprobata prin Hotărârea de Guvern nr. 1156/27 noiembrie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 819 din 6 decembrie 2012.

organizate amintim de simpozionul cu tema „Educația pentru combaterea rasismului, discriminării rasiale, xenofobiei și intoleranței, consacrat obiectivelor ultimei etape a Programului Deceniului pentru educație în domeniul drepturilor omului (2005-2014), realizat în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia.

Cu ocazia Zilei internaționale a toleranței Institutul a organizat o dezbatere cu tema „Educația - factor determinant în promovarea toleranței”. Eveniment realizat în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România în și Asociația română pentru libertate personală și demnitate umană. Totodată, cu ocazia Zilei internaționale pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială și a Săptămânii europene de acțiune împotriva rasismului a fost organizată masa rotundă cu tema „Rasismul, xenofobia și intoleranța – o mare problemă a umanității”, organizată de IRDO cu participarea unor reprezentanți ai Ligii independente române privind drepturile copilului și tânărului, Asociației române pentru drepturile femeii.

În cadrul proiectului de cercetare-dezvoltare „Modalități de promovarea principiilor nediscriminării și egalității de șanse în societatea actuală” a fost organizată conferința internațională având ca temă „Exercitarea dreptului la nediscriminare și egalitate de șanse în societatea contemporană”. Evenimentul a avut loc prin colaborarea dintre Institut, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din București. În cadrul lucrărilor s-au dezbătut teme precum interzicerea discriminării în raporturile de muncă, criteriile de discriminare în societatea contemporană, principiul nediscriminării și dreptul la o justiție echitabilă ș.a.

Dezbatere cu tema „Toleranță socială față de persoanele infectate cu HIV” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Clubul de la Cheia, Liga independentă română pentru drepturile omului

la cultură și sănătate, și Asociația pentru promovarea drepturilor familiei „Family Forum” pentru marcarea Zilei mondiale de luptă împotriva HIV/SIDA.

Drepturile copilului

Un punct important în agenda Institutului îl reprezintă protecția și promovarea drepturilor copilului, ținând seama de prevederile Convenției internaționale cu privire la drepturile copilului, dar și de instrumentele regionale privind adopția copiilor, lupta împotriva traficului de ființe umane ș.a., în anul 2012 activitatea desfășurată de Institut a privit aspecte legate de îmbunătățirea legislației din domeniu, dreptul la educație al acestora, nediscriminarea anumitor categorii de copii.

Institutul Român pentru drepturile omului a organizat o serie de dezbateri și mese rotunde din care amintim dezbaterile cu tema „Drepturile copilului în legislația română”, organizată în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația „Family Forum”. Masa rotundă cu tema „Educația în domeniul drepturilor copilului și sancționarea tuturor formelor de discriminare în rândul copiilor”, organizată de IRDO în parteneriat cu Asociația Clubul de la Cheia.

Totodată, acțiunile privind promovarea și protecția drepturilor copilului, au avut în vedere atragerea ca parteneri și a caselor corpului didactic și a instituțiilor din învățământul preuniversitar și universitar din țară. În acest sens amintim simpozionul cu tema „Educația pentru drepturile omului și copilului în sistemul de învățământ preuniversitar”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociația pentru Națiunile Unite din România. Manifestări organizate cu ocazia Zilei internaționale a copilului, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Casa Corpului Didactic Vaslui, Biblioteca Județeană Vaslui și Biblioteca Comunală Albești.

Aniversarea a 22 de ani de la intrarea în vigoare a Convenției Internaționale cu privire la drepturile copilului și, totodată, de la ratificarea ei de către România, a reprezentat un moment

important marcat de IRDO prin reuniuni la care au fost invitați reprezentanți ai comisiilor parlamentare de specialitate, ai societății civile și instituțiilor guvernamentale cu atribuții în domeniu precum și universitari și experți.

Necesitatea protecției drepturilor copilului precum și identificarea problemelor cu care se confruntă copii cu dizabilități, adopția și protecția drepturilor copiilor în instituții specializate și în cadrul programelor Foster au fost teme dezbătute în cadrul Seminarului organizat de Consiliul Europei. Rolul acestor întâlniri a fost de a crea o platformă de lucru și dialog între reprezentanții instituțiilor publice și a unor organizații neguvernamentale.

Accesul la justiție

Respectarea prevederilor art. 5 și 6 din Convenția Europeană a Drepturilor omului, reforma Curții Europene a Drepturilor Omului prin proiectele de protocol nr. 15 și 16, respectarea și implementarea de către instituțiile naționale a deciziilor Curții de la Strasbourg, îmbunătățirea legislației naționale și evoluția jurisprudenței din România în concordanță cu art. 5 și 6 din Convenție, precum și respectarea drepturilor omului din perspectiva noilor coduri: civil și procedură civilă, alături de alte teme majore, au făcut obiectul studiilor, analizelor și activităților desfășurate de Institutul Român pentru Drepturile Omului în acest an.

Dintre evenimentele importante organizate de Institut amintim Conferința privind „Codificarea și evoluția drepturilor omului”, organizată cu concursul unor membri ai Institutului internațional de drept de expresie și inspirație franceze, ai Societății Române de Drept Comparat și ai Universității Ecologice din București.

Masă rotundă cu tema „Implicații socio-juridice ale abolirii pedepsei cu moartea”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România la 21 de ani de la ratificarea de către România a celui de-al doilea Protocol facultativ la Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice.

Conferința Internațională „Eficacitatea normelor juridice” organizată în colaborare cu

Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din Cluj-Napoca, Facultatea de Drept, Sectorul de cercetări socio-umane al Institutului de Istorie „George Barițiu al Academiei Române, Cluj-Napoca, Asociația Științifică de Dreptul Proprietății Intelectuale ș.a. Lucrările prezentate în cadrul acestei manifestări științifice au tratat subiecte din dreptul public și din dreptul privat. Acestea s-au referit la noul Cod civil, la noul Cod de procedură civilă, la noul Cod penal, la noul Cod de procedură penală, la reglementările constituționale în materie, la dreptul comparat, astfel încât să se contureze ideea de civilizație, cultură și eficiență prin normele juridice. Problematika drepturilor omului a fost analizată în contextul caracterului imperativ al normelor de drept public și al respectării punerii în aplicare a deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului.

Conferința Internațională „Cultura europeană a drepturilor omului. Legea și respectul față de lege în statul de drept” organizată în colaborare cu Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din București și Institutul Internațional pentru Drepturile Omului. În cadrul dezbaterilor s-a evidențiat faptul că demnitatea umană reprezintă fundamentul valoric al tuturor drepturilor omului, fiind consacrată ca principiu al statului de drept atât în dispozițiile constituționale, cât și în cele legale. Respectul față de lege presupune și respectul demnității față de semenii. În acest context, trebuie să evolueze în parametri firești dreptul la viață, libertatea individuală, dreptul la viață intimă, familială și privată, accesul la cultură, precum și drepturile sociale ș.a. În cadrul lucrărilor pe secțiuni, comunicările științifice au pornit de la actualitatea noului Cod civil și al noului Cod de procedură civilă, fiind analizate diferite ramuri de drept și instituții ale acestora. Între acestea au fost puse în discuție subiecte precum: problematica managementului domeniilor economice și sociale; raporturile între majoritate și opoziție în statul de drept; legea, ca garanție fundamentală a drepturilor efective și concrete sau a celor teoretice și iluzorii; dreptul la identitate al persoanelor fizice, de la teorie la practică; recunoașterea valorilor umane, fundament pentru promovarea

drepturilor omului; aplicarea Convenției Europene a Drepturilor Omului în dreptul european al concurenței; apărarea demnității umane, drepturile fundamentale ale omului – între interesele personale și interesul social general; respectul demnității umane prin respectul față de lege; ordinea de drept și limitarea drepturilor subiective ș.a.

A XVIII-a ediție a Universității Internaționale a Drepturilor Omului cu tema “Demnitate și justiție pentru toți”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociația Clubul de la Cheia cu concursul Institutul internațional de drept de expresie și inspirație franceze. Rapoartele și studiile prezentate în cadrul lucrărilor au avut în vedere reglementările internaționale și regionale din materie în raport cu cele naționale. Un aspect important în cadrul discuțiilor fiind pus asupra rolului instituțiilor naționale pentru promovarea și protecția drepturilor omului.

Totodată, promovarea și protecția drepturilor omului atât prin mijloace contencioase cât și prin mijloace necontencioase a făcut obiectul unor studii, analize și dezbateri organizate de IRDO în colaborare cu Școala Națională de Științe Politice și Administrative

De asemenea, Institutul a participat la o serie de conferințe, mese rotunde și dezbateri în domeniu. Amintim în acest sens dezbateri cu tema „Medierea în penal”, organizată, sub egida „Medierea – alternativă viabilă la instanța de judecată”, de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, dezbateri cu tema „Infrațiunea complexă praeterintenționată”, organizată de Înalta Curte de Justiție și Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române

Conferința privind drepturile fundamentale cu tema “Justiția în austeritate: provocări și oportunități privind accesul la justiție”, organizată sub înaltul patronaj al președintelui Parlamentului European în colaborare cu Comisia Europeană pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne,

Comisia pentru Afaceri Juridice, de Președinția Consiliului Uniunii Europene deținută de Cipru și Agenția pentru Drepturile Fundamentale a Uniunii Europene.

Institutul Român pentru Drepturile Omului este membru în grupul de lucru juridic din cadrul Grupului European al Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului. În acest sens a participat activ atât în cadrul temelor de discuție privind reforma Curții Europene a Drepturilor Omului cât și la elaborarea și prezentarea la nivel național și regional a propunerilor grupului cu privire la proiectele de protocol nr. 15 și 16 sau cu privire la intervențiile ca părți terțe în cadrul cazurilor aflate pe rolul Curții de la Strasbourg.

Combaterea traficului de ființe umane

Pornind de la prevederile Convenției pentru reprimarea traficului cu ființe umane și a exploatarea prostituției semenilor precum și ale Convenției europene privind lupta împotriva traficului de ființe umane, IRDO a întreprins o serie de analize și cercetări, a organizat dezbateri cu reprezentanți ai instituțiilor guvernamentale de specialitate dar și cu reprezentanți ai legislativului.

În cadrul evenimentelor realizate a fost discutat și analizat raportul Consiliului Europei cu privire la implementarea Convenției europene privind lupta împotriva traficului de ființe umane în România și necesitatea existenței unei strategii naționale în acest domeniu. IRDO a avut întruniri și cu reprezentanți ai unor organizații neguvernamentale din țară și străinătate cu privire la promovarea drepturilor victimelor traficului de ființe umane în raport cu legislația națională. De asemenea, au fost dezbătute o serie de propuneri privind activitatea de monitorizare a instituțiilor cu atribuții în combaterea traficului de ființe umane.

Libertatea de exprimare

Având în vedere prevederile art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor omului, precum și reglementările naționale din domeniu. În anul 2012, Institutul a organizat o serie de dezbateri ce au avut ca scop analizarea modului

în care este respectat dreptul la exprimare în România. Amintim astfel, masă rotundă cu tema „Libertatea mass-media sprijină transformarea societății”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România.

„Raportul dintre jurnalism și drepturile omului, identitate, evoluție și provocări în secolul XXI”, a fost tema dezbaterilor realizate de Institut cu concursul Asociației pentru Națiunile Unite din România, și Universitatea de Vest „Vasile Goldiș”, filiala Marghita. De asemenea este de amintit și dezbateri cu tema “Incluziunea și dreptul de a participa în viața publică”, logoul propus de Organizația Națiunilor Unite pentru sărbătorirea Zilei internaționale a drepturilor omului, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță. În cadrul acestor reuniuni au fost analizate teme cu privire la libertatea de exprimare și modul în care acest drept este reglementat la nivel național, cu referire și la jurisprudența Curții de la Strasbourg în materie.

Totodată, Institutul a organizat și o serie de cursuri de formare cu tema „Mass-media și dezvoltarea respectului față de ființa umană”, realizate prin colaborarea cu Expert Activ Grup Onești, cu ocazia Zilei mondiale a presei libere.

Drepturile electorale

Pornind de la art. 36 din Constituția României care garantează dreptul la vot, iar respectarea și promovarea drepturilor electorale sunt esențiale pentru existența statului de drept, Institutul Român pentru Drepturile Omului a lansat din nou proiectul „Primul vot”. Astfel, IRDO alături de colaboratorii săi a organizat o serie de campanii de informare și promovare desfășurate în instituții din învățământul preuniversitar din țară.

În perioade cu alegeri electorale atât la nivel local cât și național, așa cum a fost și anul 2012, marcate de intense dezbateri politice este necesară acordarea unui interes sporit asupra promovării și respectării drepturilor electorale. În acest sens, în cadrul dezbaterilor, conferințelor și evenimentelor organizate de

IRDO au fost analizate modul în care sunt respectate aceste drepturi, prevederile legislației naționale din domeniu, respectarea dreptului la vot pentru anumite categorii de persoane în raport cu reglementările internaționale ratificate de România, de exemplu condițiile create pentru persoanele cu dizabilități pentru a-și putea exercita acest drept.

Precizăm faptul că Institutul a participat și la o serie de dezbateri organizate de societatea civilă. Cu titlu de exemplu amintim de conferința cu tema „Reformarea sistemului electoral și dezvoltarea unei culturi electorale”, organizată de Centrul de Excelență Academică în parteneriat cu Uniunea Juriștilor din România și Asociația pentru Implementarea Democrației.

Dreptul la sănătate

Institutul Român pentru Drepturile Omului a desfășurat numeroase activități având ca suport problematica dreptului la sănătate. Amintim în acest sens simpozionul cu tema „O stare bună de sănătate prelungeste viața”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația română pentru un mediu sănătos, Liga independentă română privind drepturile copilului și tânărului, cu ocazia Zilei Mondiale a Sănătății

Simpozion cu tema “Dreptul la un mediu sănătos”, organizat, cu ocazia sărbătoririi a 25 de ani de la adoptarea Protocolului de la Montreal privind substanțele care epuizează stratul de ozon, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Societatea română de drept comparat, Institutul internațional de drept de expresie și inspirație franceze și Asociația pentru Națiunile Unite din România.

De asemenea, IRDO a organizat activități de informare, conștientizare și de identificare a unor soluții privind îmbătrânirea sănătoasă, desfășurate în colaborare cu Asociația Nevăzătorilor, Filiala Bistrița și Direcția de Asistență Socială Bistrița.

Libertatea religioasă

Așa cum prevede art. 9 din Convenția europeană a drepturilor omului orice persoană

are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie, totodată, acest drept include și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea. Realizarea acestor drepturi, susținerea unui dialog între cultele recunoscute în România, dialog bazat pe toleranță, solidaritate și valorile comune împărtășite de acestea, precum și combaterea discursurilor de instigare la ură religioasă și discriminare fac parte din agenda (obiectivele, activitatea) Institutului Român pentru Drepturile Omului. În acest sens IRDO a desfășurat numeroase activități în anul 2012 dintre care amintim dezbateri cu tema „Conflicte între manifestări religioase sau credință și egalitatea de gen”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu concursul Asociației Române pentru Drepturile Economice Sociale și Culturale și Liga Independentă Română pentru Drepturile Omului la Piatra Neamț.

Simpozionul cu tema „Legislația statului și legislația canonică din unele țări europene” organizat de Institut în colaborare cu Universitatea Ovidius din Constanța - Centrul de studii și cercetări religioase și juridico-canonic al celor trei religii monoteiste din cadrul Facultății de Teologie și Institutul de studii religioase, culturale și juridico-canonic al Arhiepiscopiei Tomisului. În cadrul acestui eveniment s-au discutat aspecte privind domeniul juridic și canonic din România, Georgia și republica Moldova, la nivel comparativ, astfel încât manifestarea a contribuit la reafirmarea culturii juridice și canonice românești și europene.

Simpozionul internațional cu tema „Dimensiunea spirituală a drepturilor omului. Educația pentru toți” organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Episcopia Romano Catolică Iași, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași – Institutul de Educație Continuă, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Facultatea de Teologie Ortodoxă și Facultatea de Teologie Catolică. Lucrările celei de a XV –a ediții a Simpozionului s-au desfășurat în cadrul a trei sesiuni de lucru: cultura democrației și drepturile omului, concepte religioase și drepturile omului și

educație toleranță și libertate religioasă. Au fost prezentate studii și rapoarte ce au atins teme de un real interes pentru societatea românească actuală, dintre acestea evidențiem: dreptul la religie în viziunea Curții Europene a Drepturilor Omului, condiția umană a persoanelor private de libertate și prevenirea torturii în viziunea Bisericii, dreptul la educație și problema abandonului școlar, importanța educației în combaterea violenței în familie, locul religiei și al științei în relația om-sănătate s.a.

Institutul a participat la o serie de dezbateri și întâlniri cu experți din domeniu organizate sub egida Înaltului Comisariat ONU pentru Drepturile Omului. În cadrul acestor dezbateri au fost analizate aspecte privind interdicția de incitare la ură națională, rasială și religioasă.

Drepturile persoanelor cu dizabilități

Încă de la înființare, prin programele, conferințele și publicațiile realizate, Institutul Român pentru Drepturile Omului a acordat o atenție deosebită promovării și protecției drepturilor persoanelor cu dizabilități. O dată cu ratificarea de către România a Convenției ONU pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități³, Institutul și-a intensificat activitatea, purtând un permanent dialog cu societatea civilă și cu instituțiile guvernamentale cu atribuții în domeniu.

În anul 2012, Institutul Român pentru Drepturile Omului a fost desemnat ca mecanism independent pentru promovarea, protejarea și monitorizarea implementării Convenției, potrivit art. 33 alin. 2 din document. Totodată, a fost încheiat un parteneriat între Institut și Direcția Protecția Persoanelor cu Handicap (DPPH), din cadrul Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale (MMFPS), care prevede cooperarea celor două instituții în activitatea de promovare, protejare și monitorizare a implementării Convenției.

Pe parcursul anului 2012, Institutul a avut o serie de întâlniri cu membri ai societății civile, în special cu reprezentanți ai

³ Prin Legea nr. nr. 221/2010 de ratificare a Convenției pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, publicată în Monitorul Oficial Nr.

organizațiilor pentru protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități, cu reprezentanți ai Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, MMFPS, precum și cu profesori universitari, pentru conceperea indicatorilor de măsurare a implementării Convenției în România. În cadrul dezbaterilor atât Institutul cât și reprezentanții societății civile au subliniat necesitatea adoptării la nivel guvernamental a unui plan de acțiune privind implementarea Convenției ONU în România.

Conferința *Nediscriminare, Autonomie, Incluziune* organizată de Institut în colaborare cu Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, prin Direcția Protecția Persoanelor cu Handicap, în ziua de 23 octombrie 2012. Evenimentul face parte din programul „Nediscriminare, Autonomie, Incluziune – mecanisme de implementare a Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități”, continuare a unui proiect lansat de IRDO cu mai bine de un deceniu în urmă. Obiectivul conferinței a fost de conștientizare a rolului și importanței Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, a importanței art. 33 din Convenție și de elaborare a indicatorilor. În cadrul dezbaterilor a fost evidențiat echilibrul pe care Institutul a reușit și trebuie să-l asigure în continuare în relația cu instituțiile guvernamentale și organizațiile neguvernamentale pentru drepturile persoanelor cu dizabilități. De asemenea, Ministrul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, a subliniat faptul că o atenție deosebită trebuie acordată identificării barierelor care împiedică participarea persoanelor cu handicap la viața comunității.

La conferință au participat reprezentanți ai comisiilor de drepturile omului și minorități din cadrul celor două Camere ale Parlamentului României, precum și ai unor instituții ca Avocatul Poporului, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Ministerul Justiției, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, Federația Organizației Naționale a Persoanelor cu Handicap din România (ONPHR), Asociația Nevăzătorilor din România, Consiliului Național al Dizabilității

din România, Centrului de Resurse Juridice etc.

Activitatea de promovare și protecție a drepturilor persoanelor cu dizabilități s-a realizat și prin publicarea unor volume de specialitate. Dintre acestea menționăm volumul *Nediscriminare, Autonomie, Incluziune. Instrumente privind drepturile persoanelor cu handicap și jurisprudență în materie*, ce are ca scop promovarea atât a instrumentelor internaționale și regionale cât și a cazurilor CEDO cu privire la România din domeniu.

Institutul este membru al Grupului pentru implementarea Convenției din cadrul Grupului European al Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului din sistemul ONU și este, totodată, singura instituție din țara noastră desemnată să participe la Forumurile de lucru organizate anual de Comisia Europeană cu privire la implementarea art. 33 din Convenția ONU.

Drepturile persoanelor vârstnice

Societatea în care trăim trebuie să se adapteze la nevoile unei populații îmbătrânite, totodată fiind necesară și combaterea dificultăților cu care se confruntă și alte grupe de vârstă, urmărindu-se în permanență sprijinul reciproc între generații. Institutul Român pentru Drepturile Omului acordă un interes deosebit promovării și respectării drepturilor persoanelor vârstnice, iar acțiunile desfășurate în acest sens în anul 2012 au avut în vedere și faptul că la nivelul Uniunii Europene a fost desemnat „Anul European al Îmbătrânirii Active și Solidarității între Generații”. Pentru realizarea acestor drepturi este nevoie de o strânsă colaborare, atât la nivel european cât și național, între instituțiile direct implicate și societatea civilă.

În activitățile întreprinse de IRDO au fost abordate teme precum drepturile sociale, promovarea îmbătrânirii active în muncă, promovarea solidarității dintre generații și a demnității tuturor oamenilor, prin combaterea sărăciei și a excluziunii sociale. În acest context, s-a analizat problema eficacității actualelor reglementări legale în domeniu.

Cu prilejul aniversării Zilei internaționale a persoanelor în vârstă dar și al Anului European al „Îmbătrânirii active și

solidarității între generații” a avut loc o serie de manifestări organizate de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță - Universitatea de Nord, din Baia Mare, Asociația română pentru apărarea drepturilor omului la vârsta a treia și Asociația pentru Națiunile Unite din România. În comunicările prezentate, participanții s-au referit la evoluția legislației interne în raport cu respectarea standardelor internaționale din domeniul drepturilor omului, la preocuparea continuă pentru perfecționarea mecanismului de protecție a persoanelor vârstnice. De asemenea, lucrările susținute de către invitați au abordat și teme precum viața independentă, îmbătrânirea activă pe piața muncii și participarea la viața socială a persoanelor de vârsta a treia.

Cu referire și la contextul economic actual, în cadrul dezbaterilor ce au avut loc pe marginea intervențiilor prezentate s-a pus un accent deosebit pe necesitatea unei mai mari implicări a instituțiilor guvernamentale și a ONG-urilor în soluționarea problemelor concrete de asistență socială specifică ce trebuie acordată acestei categorii de persoane, precum și pe unele măsuri de ordin economic pentru ca vârsta a treia să nu mai fie resimțită ca un handicap atât din cauza lipsurilor de ordin material și social, cât și a unor tendințe de excludere a vârstnicilor din viața societății.

De asemenea, Institutul a organizat dezbateri ce au avut ca scop analiza proiectului privind „Strategia națională pentru prevenirea și combaterea fenomenului violenței în familie”, lansat de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale. În cadrul acestor evenimente au participat reprezentanți ai

MMFPS, comisiilor parlamentare de specialitate, mediului academic, precum și experți din domeniu și reprezentanți ai unor organizații neguvernamentale pentru promovarea drepturilor persoanelor vârstnice.

Mecanismul internațional de evaluare periodică universală (UPR)

Institutul, ca instituție națională pentru drepturile omului, a participat la o serie de întruniri de lucru alături de reprezentanți ai instituției guvernamentale desemnate să elaboreze raportul de țară, ai diferitelor instituții publice cu atribuții în domeniul drepturilor omului precum și cu reprezentanți ai unor organizații neguvernamentale, pentru conceperea raportului cu privire la situația drepturilor omului în țara noastră. Acest raport face parte din ciclul al II-lea din cadrul mecanismului internațional de evaluare periodică universală (UPR).

Totodată, rolul Institutului ca instituție națională a fost evidențiat și în raportul realizat de Biroul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR). Documentul reprezintă o evaluare a modului în care sunt respectate prevederile din instrumentele ONU, precum: Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială; Convenția cu privire la drepturile copilului; Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale; Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei; Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante și Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

IV. PUBLICAREA REGLEMENTĂRILOR, DOCUMENTELOR, A STUDIILOR ȘI CERCETĂRILOR DIN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI

Institutul Român pentru Drepturile Omului promovează formarea și informarea în domeniul drepturilor omului în beneficiul organismelor publice, al organizațiilor neguvernamentale și al persoanelor fizice, cu

privire la respectarea, protejarea și garantarea drepturilor omului prin reglementări interne și internaționale, instituții și mecanisme, practici și uzanțe. El are rolul de a aduce la cunoștința tuturor celor interesați cele mai noi cercetări

științifice în domeniul drepturilor omului, angajamentele internaționale asumate de România și modul în care ele sunt îndeplinite. În cadrul Institutului sunt traduse și publicate

documente internaționale care, prin actualitatea lor, se impun a fi cunoscute de către instituțiile guvernamentale și neguvernamentale pentru promovarea și protecția drepturilor omului.

Publicații periodice

A) Revista trimestrială „Drepturile Omului” cuprinde rapoarte, studii, cercetări și articole. Preocupările revistei se extind și asupra textelor, reglementărilor naționale sau internaționale cu semnificații majore în domeniul drepturilor omului, jurisprudența în materie a Curții Europene a Drepturilor Omului și/sau a instanțelor naționale, note, comentarii sau recenzii.

Tematica abordată cuprinde analiza științifică și diversificată a drepturilor fundamentale ale omului, punându-se accent pe legăturile de colaborare și de relaționare dintre acestea și valorile, principiile, normele și standardele la care se raportează atât instituțiile, mecanismele, cât și termenii, conceptele și tendințele metodologice și tehnologice. La acestea se adaugă cronicile diferitor evenimente din domeniul drepturilor omului, recenzii de

cărți în materia drepturilor omului, noutăți editoriale ale Institutului și prezentarea pe scurt a principalelor activități organizate de Institutul Român pentru Drepturile Omului sau la care acesta a participat.

B) Info IRDO, buletinul lunar de informare a publicului larg, prezentând succint știri de actualitate despre evenimentele legate de drepturile omului ce au loc plan intern și internațional, studii și cercetări științifice. De asemenea, sunt prezentate în buletin diferite cazuri de la Curtea Europeană a Drepturilor Omului dar și de la Curtea de Justiție a Uniunii Europene, care încearcă să vină în întâmpinarea cerințelor actuale ale societății civile, ale instituțiilor sau ale studenților etc. Totodată, amintim rubricile care sunt consacrate unor documente internaționale recent adoptate.

Cercetări elaborate și lucrări publicate în 2012

Sub egida Institutului Român pentru Drepturile Omului au apărut noi culegeri de documente și au fost elaborate noi lucrări de cercetare.

• **Nediscriminarea, Autonomie, Incluziune. Instrumente privind drepturile persoanelor cu handicap și jurisprudență în materie.**

Volumul este conceput ca o continuare a lucrării „Egalitate de șanse pentru persoane cu handicap, Instrumente internaționale și jurisprudență”(2004) El își propune să abordeze problematica handicapului și a dizabilității din perspectiva drepturilor omului, a solidarității sociale și a incluziunii sociale, cu intenția de a se atrage atenția societății că persoanele cu handicap, cu nevoi speciale, au dreptul de a li se garanta dreptul de a beneficia pe deplin de universalitatea, indivizibilitatea, interdependența și interrelaționarea tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale

omului, fără discriminare.

În lucrare se explică faptul că inițial, noțiunea de handicap presupunea un dezavantaj din punct de vedere social. Cu timpul, asupra termenului a prevalat perspectiva medicală, acesta definind deficiența, invaliditatea, infirmitatea, dificultatea, incapacitatea, dizabilitatea, nevoia specială, maladia etc. Din punctul de vedere al literaturii internaționale, interpretarea medicală a noțiunii de handicap nu implică și drepturile omului. Din această perspectivă, lucrarea dezvoltă protecția specială a persoanelor cu handicap prin mecanismele ONU, ale Consiliului Europei, ale UE sau prin legislația statului român, împotriva dezavantajelor sociale, a limitărilor sociale sau profesionale ale individului.

• **Administrarea justiției și dreptul la o justiție echitabilă**

Studiul constă în analiza complexă și evidențierea, atât a administrării justiției, cât și a

dreptului la o justiție echitabilă, prin prisma dreptului românesc, a dreptului comparat, dar și a științei administrației. Sunt evidențiate disfuncțiile sistemului judiciar actual din țara noastră, modul în care este gestionată cariera magistraților de către Consiliul Superior al Magistraturii și abordarea neuniformă a carierei personalului auxiliar de specialitate.

Dreptul la un proces echitabil este tratat ca o sumă de drepturi substanțiale și procesuale, drept care este garantat de ordinea juridică convențională și comunitară și care guvernează activitatea judecătorească națională și europeană, fiind o componentă a dreptului la o justiție echitabilă. În acest sens, studiul aduce interesante și utile propuneri de lege ferenda, în direcția garantării la nivel legislativ a dreptului la o justiție echitabilă.

• **Dimensiunea spirituală a drepturilor omului, Administrația laică și administrația religioasă în relația dintre administrație și cetățean**

Cercetările urmăresc identificarea standardelor libertății religioase în România, după obținerea de către aceasta a statutului de stat membru cu drepturi depline al Uniunii Europene în raport cu situația existentă în acest domeniu în alte state membre ale Uniunii.

Lucrările aduc o contribuție importantă la dezvoltarea doctrinei în materie, având în vedere permanenta evoluție a realităților social-politice și procesul de mondializare economică și culturală. Pornind de la ideea că nivelul de libertate religioasă într-o societate depinde de determinarea pe care administrația publică o are pentru a aplica și organiza aplicarea legii cu privire la comunitățile religioase și la libertățile religioase ale cetățenilor de diferite religii și confesiuni religioase, se realizează o analiză substanțială a tuturor factorilor care reprezintă acest proces.

• **Promovarea și protecția drepturilor omului prin mijloace contencioase**

Studiul prezintă în mod comparativ instituțiile contenciosului electoral și administrativ cu cele din diferite state și rolul acestora în promovarea și protecția drepturilor omului. Elementul inovator al lucrării constă în abordarea unitară și coerentă, de sine stătătoare.

Instrumentele și mecanismele de protecție a drepturilor omului prezintă un

deosebit interes teoretic, dar totodată și unul practic, deoarece de îndeplinirea drepturilor și obligațiilor autorităților și instituțiilor administrației publice depinde funcționarea optimă a administrației publice și, în cele din urmă, a statului în întregul său.

• **Evoluția instituției azilului în România în raport cu practica europeană în domeniul azilului**

Cercetarea tratează evoluția azilului pornind de la definiția conceptului de azil care, așa cum se arată în lucrare, nu este definit în mod direct de un instrument internațional. Respectarea dreptului de azil reprezintă și o garanție a respectării celorlalte drepturi și libertăți fundamentale ale omului. În acest sens este de remarcat corelarea conceptului de drept la azil cu cel de protecție a drepturilor omului, precum și faptul că sunt analizate și cele mai importante instituții cu preocupări în domeniul azilului.

Se evidențiază rolul pe care îl au autoritățile administrației publice în integrarea azilanților, fiind subliniată nevoia de creștere a participării organizațiilor neguvernamentale în acest proces cu mențiunea că, în prezent, contribuția acestora este concentrată pe activitățile de acomodare culturală.

De asemenea, sunt analizate drepturile și obligațiile recunoscute solicitanților de azil și străinilor care au obținut o formă de protecție în țara noastră. Studiul face o analiză complexă și evidențiază atât evoluția instituției azilului cât și a condițiilor de primire din țara noastră, în comparație cu cele asigurate în unele state membre ale Uniunii Europene, prin prisma dreptului comparat, dar și a științei administrației.

• **Mijloace necontencioase de promovare și protejare a drepturilor omului – Ombudsmanul European**

Crearea, dezvoltarea și eficientizarea unor instituții de protecție și promovare a drepturilor omului prin mijloace necontencioase reprezintă o garanție a dezvoltării democratice a societății și evident, a consolidării statului de drept.

Cercetarea întreprinsă susține necesitatea dezvoltării unor noi atribuții ale instituției de tip ombudsman, cum ar fi aceea de a formula recursul în reformare sau atribuții privind petiția

de neconstituționalitate. Elementele de noutate aduse de cercetarea întreprinsă privesc: ombudsmani specializați, abordarea metodei teleologice în cercetarea instituției de tip ombudsman, specificul actelor emise de instituția de tip ombudsman, rolul Ombudsmanului European în promovarea și protejarea drepturilor omului

• **S'cool Agenda 2012-2013 (versiunea în limba română)**

Publicația, elaborată în limba română, cu exemple și din România și realizată în cadrul colaborării dintre Institutul Român Pentru Drepturile Omului, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene și Reprezentanța Comisiei Europene în România, are ca scop sensibilizarea elevilor cu vârste între 12 și 18 ani cu privire la drepturile fundamentale.

Agenda, realizată într-un format atractiv și ușor de utilizat, face cunoscut elevilor, pe parcursul unui an școlar, concepte și valori, precum nediscriminarea, dreptul la un mediu sănătos, egalitatea între femei și bărbați și cetățenia europeană, subliniind zilele internaționale cheie din calendarul drepturilor fundamentale, cu date și informații de interes.

În plus, S'cool Agenda conține informații utile cu privire la drepturile fundamentale, cum ar fi: definirea lor, relatări despre drepturile fundamentale din viața unor persoane din UE, sfaturi privind promovarea și

protejarea drepturilor omului, un test pentru verificarea „temperaturii” respectării drepturilor omului în școala fiecăruia, un chestionar pentru testarea cunoștințelor elevului privind drepturile fundamentale, sugestii despre cum se poate contribui la lupta împotriva discriminării, întrebări la care elevii pot reflecta și pe care le pot discuta cu prietenii, link-uri către programe pentru tineri în care copiii și tinerii se implică, informații utile despre activitatea UE și a organizațiilor internaționale, zile internaționale de comemorare a diverselor evenimente privind drepturile omului și multe altele.

Rapoarte

- Raportul anual al Institutului Român pentru Drepturile Omului pe anul 2012;
- IRDO – Record of activities 2012;
- Raport de activitate al IRDO privind evoluția legislației drepturilor omului în România și în Uniunea Europeană;
- IRDO – Report on the Evolution of Human Rights Legislation in Romania and in the European Union in the year 2012;
- Raport privind Drepturile Femeilor și Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului (contribuție la raportul OSCE);
- Participare la realizarea Raportului de țară cu privire la drepturile omului, în cadrul mecanismului internațional de evaluare periodică universală (UPR), ciclul al II-lea.

V. CENTRUL DE DOCUMENTARE

Una dintre atribuțiile Institutului Român pentru Drepturile Omului (înființat în baza legii nr. 9/1991) este și menținerea și funcționarea unui centru de documentare/bibliotecă în scopul de a pune la dispoziția utilizatorilor materiale din domeniul dreptului, al drepturilor omului, convenții și pacte internaționale, documente reprezentând legi, studii, publicații și referințe bibliografice.

Fondul de carte al bibliotecii este structurat în peste 250 de domenii tematice. Institutul Român pentru Drepturile Omului a beneficiat de primirea a numeroase publicații sub formă de donații din partea unor organizații

internaționale, instituții de învățământ superior, ONG-uri precum și din partea unor instituții cu preocupări similare.

Centrul de documentare al IRDO a acordat o atenție specială parteneriatului și colaborării cu biblioteci și instituții de specialitate din alte țări, studiile, cercetările și lucrările elaborate de Institut putând fi accesate în cinci limbi internaționale, în peste 38 de biblioteci și instituții de specialitate din Europa, dar și din alte părți ale lumii. În acest sens, dintre colaboratorii IRDO amintim: Biblioteca Congresului din Washington DC (SUA), Curtea de Justiție a SUA, Consiliul European, Curtea

Europeană a Drepturilor Omului, Biblioteca Alexandrina – Alexandria (Egipt), Biblioteca Institutului Elvețian de Drept Comparat, Biblioteca Centrului Norvegian pentru Drepturile Omului, Biblioteca Universității de Studii Europene din Republica Moldova precum și o serie de biblioteci din țări membre ale Uniunii Europene, de exemplu: Institutul de Drept European din Florența, Biblioteca Universității din Leicester, Biblioteca Institutului Internațional de Drept de Expresie și Inspirație Franceză, Biblioteca Societății Franceze de Legislație Comparată, Biblioteca Facultății de Drept a Universității din Strasbourg, Biblioteca Universității Catolice din Louvain, Biblioteca Universității din Postdam, Biblioteca Universității din Padova, Biblioteca Universității din Luxemburg, Biblioteca Națională din Praga, Biblioteca Națională din Madrid, Biblioteca Națională din Viena.

Având ca preocupare constantă informarea și documentarea privind activitatea științifică a institutului, centrul de documentare a transmis cu titlu gratuit publicațiile apărute sub egida Institutului Român pentru Drepturile Omului, în 2012, tuturor solicitanților din țară: Biblioteca Centrală Universitară, Biblioteca Națională a României, Academia Română, Senatul României, Camera Deputaților, Curtea Constituțională, Consiliul Superior al Magistraturii, Înalta Curte de Casație și Justiție, Consiliul Legislativ, Guvernul României, Institutul de Cercetări Juridice al Academiei, Institutul Național al Magistraturii, Școala Națională a Grefierilor, Institutul Național pentru Pregătirea și Perfecționarea Avocaților, Universitatea din București, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Universitatea Ovidius din Constanța, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Universitatea de Vest din Timișoara, Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Universitatea de Nord din Baia Mare, Universitatea „Nicolae Titulescu” din

București, Universitatea „Titu Maiorescu”, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Universitatea Ecologică, Universitatea Hyperion, Universitatea Româno-Americană, Universitatea Spiru Haret, Universitatea Simion Bărnuțiu, Biblioteci județene etc.

Publicațiile IRDO au fost solicitate și de către inspectoratele școlare, casele corpului didactic, primării, prefecturi, curți de apel, judecătoria, tribunale, Parchetul General. Centrul de documentare a răspuns cu promptitudine tuturor acestor solicitări. Dar și organizații și instituții internaționale și-au manifestat interesul și au primit cu titlu gratuit publicațiile apărute în decursul anului 2012 sub egida IRDO: UNDP, UNESCO, UNICEF, UNHCR, Consiliul Europei, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Secretariatul Cartei Sociale Europene, Curtea Europeană de Justiție, Înalțul Comisariat ONU pentru Drepturile Omului de la Geneva, Academia Internațională de Drept Comparat, Centrul de Studii Internaționale și Europene.

Pe tot parcursul anului 2012 Centrul de documentare al IRDO a fost frecventat de peste 1500 de cititori, cercetători științifici, cadre didactice, magistrați, avocați, doctoranzi, studenți, reprezentanți ai societății civile din țară și din străinătate interesați de literatura științifică din domeniul drepturilor omului sau din domenii conexe. Fondul de carte a fost îmbogățit prin achiziționarea unor publicații și prin donații care sprijină studiul comparat al mai multor discipline din perspectiva drepturilor omului.

Web site-ul IRDO, www.irdo.ro, găzduiește o bibliotecă virtuală care cuprinde majoritatea publicațiilor apărute sub egida IRDO. Site-ul a fost accesat până în prezent de peste 3.000.000 de vizitatori și oferă informații despre publicațiile Institutului, activitatea desfășurată de IRDO și despre cazuri românești care sunt soluționate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Activitatea privind relațiile cu publicul

Institutul Român pentru Drepturile Omului se implică cu profesionalism și seriozitate în promovarea și respectarea drepturilor omului prin întreaga sa activitate.

Prin munca de informare și diseminare cu privire la activitățile pe care le desfășoară în domeniul drepturilor omului, IRDO a fost solicitat în decursul anului 2012 de diferite

categorii de persoane, care s-au adresat institutului cu probleme și solicitări prin petiții, semnalând încălcări ale drepturilor omului care necesită consultații pe teme de procedură în domeniul recăștigării acestor drepturi.

Pe tot parcursul anului 2012, IRDO a acționat pentru clarificarea și îndrumarea spre soluționare corectă a solicitărilor de consultanță juridică de specialitate, memoriilor, sesizărilor și apelurilor telefonice primite.

Dintre aspectele semnalate le remarcăm pe cele privind respectarea unor hotărâri judecătorești și soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil și previzibil, respectarea dreptului de proprietate, punerea în posesie pe anumite terenuri, plângeri privind poluarea mediului înconjurător sau abaterea de la normele referitoare la dreptul la un mediu sănătos, aspecte privind încălcări ale legislației muncii și drepturilor sociale. Au mai fost de asemenea înregistrate petiții sau plângeri referitoare la executarea pedepselor privative de libertate, petiții care vizează încălcarea egalității de șanse, încălcarea drepturilor unor persoane aparținând minorităților naționale sau cultelor religioase; sesizări privind incapacitatea autorităților competente de a acorda parțial sau total anumite drepturi bănești derivate din legislația reglementând protecția socială (ajutorul pentru diverse categorii defavorizate, recalcularea pensiei etc.)

Atât persoanele care s-au prezentat personal la sediul IRDO cât și persoanele care ne-au contactat telefonic, sau prin email au primit consultanță, îndrumare și materiale documentare. În aproximativ 70% din cazurile înregistrate prin petiții scrise s-a venit în sprijinul persoanelor care au cerut concursul IRDO analizându-se cazul respectiv, îndrumând petentul către un organism competent sau formulând o recomandare cu privire la instituția abilitată.

În ceea ce privește transmiterea petițiilor către autoritățile competente, 61% dintre petițiile menționate mai sus au fost transmise către instituțiile și organismele abilitate să soluționeze problema sau cererea respectivă.

Interesul deosebit pentru problematica drepturilor omului, seriozitatea și profesionalismul au contribuit la prestigiul crescând al IRDO în rândul beneficiarilor și al instituțiilor

de profil din țară și din străinătate.

Drept urmare, numeroase organisme interne și internaționale au solicitat ca Institutul Român pentru Drepturile Omului sau reprezentanți ai săi să facă parte din structurile de lucru sau din structurile de conducere ale acestora. Iată câteva exemple: IRDO este membru în Comisia Națională pentru Bioetică a UNESCO; membru în Comitetul Național de coordonare a Deceniului ONU de educație pentru dezvoltare durabilă. În cursul anului 2012, IRDO a funcționat ca mecanism independent de monitorizare a implementării Convenției ONU privind dreptul persoanelor cu dizabilități, colaborând cu Ministerul Muncii și cu ONG-urile din domeniu.

În același timp, Institutul Român pentru Drepturile Omului și-a continuat activitatea în cadrul diverselor structuri internaționale. Drept recunoaștere pe plan internațional a eforturilor depuse de IRDO în domeniul promovării drepturilor omului, acesta sau reprezentanții săi au fost aleși în diverse structuri ale unor organisme internaționale cum ar fi: membru al Organizației Internaționale a Organismelor Familiare; membru al rețelei europene a Instituțiilor Naționale de Drepturile Omului: din cadrul ONU, din Consiliul Europei, din Agenția Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene; membru al Comitetului Director al Institutului Internațional de Drept de Expresie și Inspirație Franceză (IDEF); membru în cadrul grupurilor europene de lucru pe justiție, pe implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, pe migrație și educație, ce fac parte din Comitetul internațional de coordonare al Instituțiilor Naționale de Drepturile Omului. Cercetătorii IRDO sunt membri în grupurile de lucru ale Agenției Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene și unii dintre ei au fost desemnați ca experți ai UNESCO, OSCE, ai Consiliului Europei și ai Uniunii Europene, participând în această calitate ca raportori sau conducători ai unor secțiuni în cadrul unor manifestări științifice consacrate drepturilor omului. În ceea ce privește activitatea de educație pentru drepturile omului desfășurată de Institutul Român pentru Drepturile Omului, o recunoaștere internațională o constituie și acordarea de-a lungul timpului a unor distincții internaționale.

ACTIVITĂȚI PROPRII SAU ÎN COLABORARE

Masă rotundă consacrată inaugurării Anului European al Îmbătrânirii Active și Solidarității între Generații pe tema „Drepturile omului la vârsta a treia și îmbătrânirea activă”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu Asociația Română pentru Promovarea Drepturilor Economice Sociale și Culturale și Asociația pentru Națiunile Unite din România (4 ianuarie 2012)

Dezbatere cu tema „Codificarea și evoluția drepturilor omului”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu concursul unor membri ai Institutului Internațional de Drept de Expresie și Inspirație Franceză, ai Societății Române de Drept Comparat și Universitatea Ecologică din București (10 ianuarie 2012)

Simpozionul „România la cinci ani de la aderare la Uniunea Europeană”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (12 ianuarie 2012)

Masă rotundă privind „Drepturile omului în România”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului, cu participarea unor cadre didactice universitare, doctoranzi în drept și științe administrative, cercetători științifici, reprezentanți ai unor ONG-uri din domeniul drepturilor omului (17 ianuarie 2012)

Masa rotundă organizată, cu ocazia inaugurării Anului European al Îmbătrânirii Active și a Solidarității între Generații, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Universitatea de Vest, Timișoara, Facultatea de Drept și Științe Administrative (18-20 ianuarie 2012)

Conferința cu tema „Drepturile persoanelor cu dizabilități la un an de la ratificarea Convenției Organizației Națiunilor Unite de către Uniunea Europeană”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociația pentru Națiunile Unite din România

(19 ianuarie 2012)

Masă rotundă consacrată solidarității între generații organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu concursul Facultății de Drept și Administrație a Universității Ecologice cu participarea unor cadre didactice și doctoranzi de la Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din București, Școala Națională de Studii Politice și Administrative și Universitatea „Nicolae Titulescu” (24 ianuarie 2012)

Masă rotundă cu tema „Implicații socio-juridice ale abolirii pedepsei cu moartea”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România la 21 de ani de la ratificarea de către România a celui de-al doilea Protocol facultativ la Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (25 ianuarie 2012)

Simpozion cu tema „Holocaustul, o lecție de genocid”, organizat cu ocazia Zilei Internaționale de Comemorare a Victimelor Holocaustului de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Română pentru Apărarea Drepturilor Omului la Vârsta a Treia și Asociația Română pentru Drepturile Femeii (27 ianuarie 2012)

Dezbatere cu tema „Violența-un flagel social care amenință formarea și dezvoltarea tinerelor generații”, organizată de Federația Internațională a Comunităților Educative din București împreună cu filialele din județele Teleorman și Vaslui și în parteneriat cu Inspectoratul Școlar al Municipiului București, Institutul de Științele Educației, Institutul Român pentru Drepturile Omului, DGASPC București, sectoarele III, IV și V, Institutul pentru Calitatea Vieții, Universitatea București - Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Universitatea „Titu Maiorescu” – Facultatea de Științe Sociale și Politice, Asociația Acces

Europa, Biblioteca Pedagogică Națională „I. C. Petrescu” și revista națională Tribuna Învățământului (2 februarie 2012)

Întâlniri cu tinerii alegători ai unor colegii din București, organizate de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu ocazia Zilei Internaționale a Alegerilor (1-3 februarie 2012)

Simpozion cu tema „Educația pentru combaterea rasismului, discriminării rasiale, xenofobiei și intoleranței, consacrat obiectivelor ultimei etape a Programului Deceniului pentru Educație în Domeniul Drepturilor Omului (2005-2014), organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Asociația pentru Națiunile Unite din România, Liga Independentă Română pentru Drepturile Copilului și Tânărului, Asociația Clubul de la Cheia și Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei - Family Forum (3 februarie 2012)

Masă rotundă cu tema „Dreptul la pace și evoluțiile contemporane”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu cadre didactice ale Facultății de Drept și Administrație a Universității Ecologice, București cu participarea unor cadre didactice și doctoranzi de la Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, București și Școala Națională de Studii Politice și Administrative (10 februarie 2012)

Campania publicitară împotriva discriminării cu tema „Limba mea este umanitatea”, lansată cu ocazia Zilei Internaționale a Limbii Materne și organizată de Asociația pentru Dialog Intercultural în parteneriat cu Comisia Națională a României pentru UNESCO și Institutul Român pentru Drepturile Omului (19 februarie 2012)

Masă rotundă cu tema „Istoria drepturilor omului”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociația pentru Națiunile Unite din România (28 februarie 2012)

„Mărțișorul toleranței”, acțiune organizată de Asociația pentru Dialog

Intercultural în colaborare cu Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, Institutul Român pentru Drepturile Omului și Comisia Națională a României pentru UNESCO, în cadrul Campaniei de sensibilizare împotriva discriminării (1 martie 2012)

Dezbateri cu tema „Știința drepturilor omului” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu Facultatea de Drept și Administrație a Universității Ecologice, Universitatea „Nicolae Titulescu”, Universitatea „Titu Maiorescu” cu participarea unor cadre didactice și doctoranzi de la Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, București și Școala Națională de Studii Politice și Administrative (6 martie 2012)

Masă rotundă cu tema „Mijloace contencioase și necontencioase de promovare și protejare a drepturilor omului”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu Facultatea de Drept și Administrație a Universității Ecologice, Universitatea „Titu Maiorescu”, Universitatea „Spiru Haret”, Universitatea „Nicolae Titulescu” și cu participarea unor cadre didactice și doctoranzi de la Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” și Școala Națională de Studii Politice și Administrative (13 martie 2012)

Dezbateri cu tema „Drepturile omului în sistemul ONU”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu Facultatea de Drept și Administrație a Universității Ecologice cu participarea unor cadre didactice și doctoranzi de la Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, București și Școala Națională de Studii Politice și Administrative (20 martie 2012)

Masă rotundă cu tema „Rasismul, xenofobia și intoleranța – o mare problemă a umanității”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia cu ocazia Zilei Internaționale pentru Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare Rasială și a Săptămânii Europene de Acțiune împotriva Rasismului (21 martie)

2012)

Acțiuni dedicate Zilei Mondiale a Apei și inaugurarea „Clubului European” al școlii cu clasele I-VIII Nr. 190 „Marcela Peneș” București organizate de școala 190 în parteneriat cu Inspectoratul Școlar al sectorului 4, Institutul Român pentru Drepturile Omului și Comisia Națională a României pentru UNESCO (22 martie 2012)

Conferința internațională cu tema „Eficiența normelor juridice”, organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” Cluj-Napoca, Facultatea de Drept în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului, Sectorul de cercetări socio-umane al Institutului de Istorie „George Barițiu al Academiei Române, Cluj-Napoca, Asociația Științifică de Dreptul Proprietății Intelectuale, The Romanian Society of Authors and Publishers of Scientific Works, Asociația Română de Științe Penale și Institutul de Științe Administrative din Republica Moldova (22-24 martie 2012)

Masă rotundă cu tema „Anul European al Îmbătrânirii Active și al Solidarității dintre Generații”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Română pentru Apărarea Drepturilor Omului la Vârsta a Treia și cu participarea unor membri ai Institutului Internațional de Drept de Expresie și Inspirație Franceză (24 martie 2012)

Masă rotundă cu tema „Drepturile omului în cadrul Consiliului Europei”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu Facultatea de Drept și Administrație a Universității Ecologice, cu participarea unor cadre didactice și doctoranzi de la Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Universitatea „Nicolae Titulescu” și Universitatea „Titu Maiorescu” (27 martie 2012)

Olimpiada de științe socio-umane, faza finală, organizată de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului, la Gura Humorului, Suceava (4-6 aprilie 2012)

Conferința internațională cu tema „Cultura europeană a drepturilor omului. Legea

și respectul față de lege în statul de drept”, organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Facultatea de Științe Juridice și Administrative în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Institutul Internațional pentru Drepturile Omului (5 aprilie 2012)

Dezbatere privind “Studiul Organizației Mondiale pe anul 2012 privind îmbătrânirea la nivel mondial și acțiunile ce se impun pentru o îmbătrânire sănătoasă și activă”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță a Universității de Nord, Baia-Mare și Asociația Română pentru Apărarea Drepturilor Omului la Vârsta a Treia cu ocazia Zilei Mondiale a Sănătății (6 aprilie 2012)

Simpozionul cu tema “O stare bună de sănătate prelungește viața”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Română pentru un Mediu Sănătos, Asociația Română pentru Apărarea Drepturilor Omului la Vârsta a Treia, Asociația Family Forum și Asociația Clubul de la Cheia cu ocazia Zilei Mondiale a Sănătății (6 aprilie 2012)

Expoziție de documentare și informare cu tema “Drepturile omului și sănătatea-dreptul la o îmbătrânire sănătoasă”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Clubul de la Cheia și cu participarea Muzeului de Științe Naturale Mâneciu, județul Prahova, cu ocazia Zilei Mondiale a Sănătății (7 aprilie 2012)

Activități de informare, conștientizare și de identificare a unor soluții privind îmbătrânirea sănătoasă, organizate de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația Nevăzătorilor, Filiala Bistrița, Direcția de Asistență Socială Bistrița și Asociația Română pentru Apărarea Drepturilor Omului la Vârsta a Treia (9 aprilie 2012)

Încheierea primei ediții a concursului cu tema “Natura are suflet” din cadrul proiectului de parteneriat educațional “Ziua pădurii – Implicarea elevilor în conservarea naturii”, proiect realizat de Școala nr.117 și nr.176 din

București în parteneriat cu Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Inspectoratul Școlar al Municipiului București, Institutul Român pentru Drepturile Omului, Hipermarketul CORA (15 aprilie 2012)

Masa rotundă cu tema „Demnitatea omului și incluziunea socială în România”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Facultatea de Științe Juridice, din cadrul Universității De Vest „Vasile Goldiș”, Arad (18-20 aprilie 2012)

Colocviu cu tema „Rolul autorităților europene instituite prin noile reglementări – preocupări actuale în domeniul legislativ financiar-bancar pe plan european”, organizat de Asociația Europeană pentru Drept Bancar și Financiar – România cu concursul Institutului Român pentru Drepturile Omului (20-21 aprilie 2012)

Masă rotundă, dedicată aniversării a 44 de ani de la Conferința mondială a Națiunilor Unite de la Teheran privind promovarea drepturilor omului, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu Asociația Română pentru Drepturile Economice Sociale și Culturale și Liga Independentă Română pentru Drepturile Omului la Piatra Neamț (21-22 aprilie 2012)

Dezbatere cu tema „Conflicte între manifestări religioase sau credință și egalitatea de gen”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu Asociația Română pentru Drepturile Economice Sociale și Culturale și Liga Independentă Română pentru Drepturile Omului la Piatra Neamț (23 aprilie 2012)

Dezbatere cu tema „Priorități în domeniul educației pentru drepturile omului”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Școala generală „Petre Popescu” din Vânători Mureș (26-28 aprilie 2012)

Masă rotundă cu tema „Promovarea în mediul universitar a conceptelor de nediscriminare și egalitate de șanse”, organizată de Universitatea de Vest Timișoara, Facultatea de Drept și Științe Administrative în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului (27 aprilie 2012)

Masă rotundă cu tema „Libertatea mass-media sprijină transformarea societății”,

organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România (3 mai 2012)

Curs cu tema „Mass-media și dezvoltarea respectului față de ființa umană”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Expert Activ Grup Onești cu ocazia Zilei Mondiale a Presei Libere (3-5 mai 2012)

Încheierea primei ediții a proiectului de parteneriat educațional cu tema „Călător prin Europa - Libera circulație a cetățenilor în spațiul european”, proiect realizat de Școala nr.117 și nr.164 din București în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și Inspectoratul Școlar al Municipiului București (9 mai 2012)

Masă rotundă cu tema „Familia în societatea contemporană”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Facultatea de Drept și Științe Administrative din cadrul Universității de Vest Timișoara(9-11 mai 2012)

Inaugurarea centrului de documentare privind drepturile omului și acțiuni dedicate Zilei Familiei Române și a Zilei Internaționale a Familiei, organizate de Liceul cu program sportiv „Iolanda Balaș Soter”, Buzău în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului (15 mai 2012)

Masă rotundă cu tema „Valorile creează familia, familia creează valori”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia cu ocazia sărbătoririi Zilei Internaționale a Familiei și Ziua Familiei Române (15 mai 2012)

Masă rotundă cu tema „Drepturile familiei și echilibrul dintre muncă și viața personală”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului, Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei „Family Forum” (15 mai 2012)

Întâlniri de informare, diseminare și expoziții de carte pe tema „Fiecare familie are dreptul la muncă și la fericire”, organizate cu ocazia Zilei Internaționale a Familiei, la Cluj,

Neamț și Craiova în parteneriat cu Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei „Family Forum”, Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană (15 mai 2012)

Conferința de presă organizată cu ocazia încheierii proiectului cu tema „Empowerment Against Discrimination” din cadrul programului „Tineret în Acțiune” organizată de Asociația pentru Dialog Intercultural în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Centrul de Cultură și Arte „George Topârceanu”, Curtea de Argeș (25 mai 2012)

Simpozion cu tema „Legislația statului și legislația canonică din unele țări europene”, organizat de Universitatea Ovidius din Constanța - Centrul de Studii și Cercetări Religioase și Juridico-Canonică al celor trei religii monoteiste din cadrul Facultății de Teologie în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Institutul de Studii Religioase, Culturale și Juridico-Canonică al Arhiepiscopiei Tomisului (24-27 mai 2012)

Dezbateri cu tema „Drepturile copilului în legislația română”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Liga Independentă Română pentru Drepturile Copilului și Tânărului și Asociația „Family Forum” (29-31 mai 2012)

Dezbateri cu tema „O viață sănătoasă fără fumat”, organizată cu ocazia Zilei Mondiale fără Fumat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Română pentru Drepturile Omului la un Mediu Sănătos și Asociația „Family Forum” (30 mai 2012)

Masă rotundă cu tema „Libertatea religioasă și de conștiință în relație cu predarea religiei în școlile publice”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului la Piatra Neamț în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană (30 mai-1 iunie 2012)

Masa rotundă cu tema „Educația în domeniul drepturilor copilului și sancționarea tuturor formelor de discriminare în rândul

copiilor”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația Clubul de la Cheia și Liga Independentă Română pentru Drepturile Copilului și Tânărului (31 mai 2012)

Acțiuni privind promovarea și protecția drepturilor copilului, organizate cu ocazia Zilei Internaționale a Copilului, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Casa Corpului Didactic Vaslui, Biblioteca Județeană Vaslui și Biblioteca Comunală Albești (31 mai-1 iunie 2012)

Simpozion cu tema „Tinerii de azi, familia de mâine”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Primăria orașului Geoagiu. (31 mai-4 iunie 2012)

Simpozion cu tema „Economia verde”, organizat cu ocazia împlinirii a patruzeci de ani de la crearea Zilei Mondiale a Mediului de către Organizația Națiunilor Unite, de Facultatea de Științe Juridice din cadrul Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului (2-5 iunie 2012)

Acțiuni de conștientizare a importanței unui mediu sănătos organizate cu ocazia Zilei Mondiale a Mediului de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Primăria orașului Geoagiu (5 iunie 2012)

Dezbateri cu tema „Economia verde: vă include și pe voi”, organizată, cu ocazia Zilei Mondiale a Mediului, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Universitatea „Ioan Cuza” din Iași (5 iunie 2012)

Campania cu tema „Să călătorim împreună pentru o planetă verde”, organizată de Asociația pentru Națiunile Unite din România, Institutul Român pentru Drepturile Omului, Asociația Română pentru Drepturile Omului la un Mediu Sănătos și Asociația Clubul de la Cheia (19 iunie 2012)

Masă rotundă cu tema „Protecția națională a drepturilor omului și libertăților fundamentale prin mijloace nejurisdicționale”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”,

Cluj- Napoca și Asociația pentru Națiunile Unite din România (22-24 iunie 2012)

Masă rotundă cu tema “Resursele educaționale în contextul formării continue a persoanei”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu concursul Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad, filiala Baia Mare și ale Universității de Nord Baia-Mare, Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță (23-26 iunie 2012)

Dezbateri cu reprezentanții autorităților locale din județul Vaslui cu tema „Implementarea standardelor europene și internaționale privind drepturile omului la nivelul administrației publice locale”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului (28-29 iunie 2012)

Dezbateri cu tema „Raportul dintre jurnalism și drepturile omului, identitate, evoluție și provocări în secolul XXI”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Clubul de la Cheia și Universitatea de Vest „Vasile Goldiș”, filiala Marghita (30 iunie-4 iulie 2012)

Dezbateri privind proiectul pentru „Strategia pentru promovarea egalității de șanse și a nediscriminării pe piața muncii pentru grupurile vulnerabile”, lansată spre dezbateri publice de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale pe 18 iunie a.c., organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia (2 iulie 2012)

Masă rotundă privind proiectul de Lege pentru modificarea Legii nr.202 din 2002 privind egalitatea de șanse și tratament între bărbați și femei, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Clubul de la Cheia și Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei-Family Forum (6 iulie 2012)

Dezbateri cu tema „Populația mondială – perspective și provocări”, organizată cu ocazia celebrării Zilei Mondiale a Populației de

Asociația pentru Națiunile Unite din România în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului, Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei „Family Forum” și Asociația Clubul de la Cheia (11 iulie 2012)

Întâlnire cu membru al Consiliului de conducere al A.N.U. Suedia, domnul David Ekwueme (17 iulie 2012)

Etapa națională a concursului cu tema “Democrație și toleranță”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Inspectoratul Școlar Județean Sălaj și cu concursul Primăriei Municipiului Zalău 23-26 iulie 2012

Masă rotundă cu tema “Să construim o lume mai bună cu implicarea tinerilor”, logoul propus, în acest an, de Organizația Națiunilor Unite pentru celebrarea Zilei Internaționale a Tineretului, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului, Liga Independentă Română pentru Drepturile Copilului și Tânărului și Asociația Clubul de la Cheia (13 august 2012)

Întâlnire de consultare privind situația implementării și monitorizării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, organizată de Organizația Națională a Persoanelor cu Handicap din România în parteneriat cu Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale-Direcția Generală pentru Protecția Persoanelor cu Handicap, Institutul Român pentru Drepturile Omului, Institutul pentru Politici Publice, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului sector 1 (20 august 2012)

Dezbateri și întâlniri organizate, cu ocazia aniversării a 22 de ani de la intrarea în vigoare a Convenției Internaționale cu privire la drepturile copilului și, totodată, de la ratificarea ei de către România, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Catedra U.N.E.S.C.O. pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Universitatea de Nord-Baia Mare, Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația “Family Forum” (27 august -

2 septembrie 2012)

Masă rotundă cu tema “Egalitatea de

șanse”, organizată cu ocazia Zilei Nediscriminării în România, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia (31 august 2012)

Dezbatere cu tema “Alfabetizarea – soluția eradicării sărăciei și a egalității de șanse”, organizată cu ocazia Zilei Internaționale a Alfabetizării și încheierea Deceniului ONU pentru Alfabetizare, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Română pentru Drepturile Femeii (6 septembrie 2012)

Masă rotundă cu tema “Democrația și drepturile omului”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România pentru a marca împlinirea a cinsprezece ani de la adoptarea Declarației Universale a Democrației și a cinci ani de la decizia Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite de a se sărbători în fiecare an la 15 septembrie Ziua Internațională a Democrației (13 septembrie 2012)

Simpozion cu tema “Dreptul la un mediu sănătos”, organizat, cu ocazia sărbătoririi a douăzecișicinci de ani de la adoptarea Protocolului de la Montreal privind substanțele care epuizează stratul de ozon, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația Română pentru Drepturile Omului la un Mediu Sănătos și Asociația pentru Națiunile Unite din România (17 septembrie 2012)

Întâlnire de lucru privind indicatorii de monitorizare a Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități și pregătirea conferinței cu tema “Nediscriminare, Autonomie, Incluziune”, eveniment ce se va desfășura în luna octombrie, organizate de Organizația Națională a Persoanelor cu Handicap din România în parteneriat Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale-Direcția Generală pentru Protecția Persoanelor cu Handicap, Institutul Român pentru Drepturile Omului, Institutul pentru Politici Publice, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului sector 1 (19 septembrie

2012)

Dezbatere asupra proiectului privind „Strategia națională pentru prevenirea și combaterea fenomenului violenței în familie”, lansat de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale pentru dezbatere publică, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei-Family Forum și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană (24 septembrie 2012)

Masă rotundă cu tema „Multilingvismul și înțelegerea interculturală în Uniunea Europeană”, organizată de Asociația pentru Națiunile Unite din România în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Asociația Clubul de la Cheia cu ocazia Zilei Europene a Limbilor (27 septembrie 2012)

Conferința cu tema „Dreptul de a ști și de a fi informat”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană și Asociația Română pentru Drepturile Femeii cu ocazia Zilei Internaționale a Dreptului de a Ști (28 septembrie 2012)

Dezbatere cu tema „Îmbătrânirea activă”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Română pentru Drepturile Femeii și Asociația Română pentru Apărarea Drepturilor Omului la Vârsta a Treia (28 septembrie 2012)

Expoziția națională de creativitate didactică „EXPO 2012 – Cluj” a celei de a șasea ediții a concursului național de creativitate didactică în domeniul materialelor auxiliare destinate educației pentru drepturile omului, democrație și o cultură a păcii în învățământul preuniversitar, organizată de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Direcția generală management, resurse umane și rețea școlară și Direcția generală educație și învățare pe tot parcursul vieții în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Casa Corpului Didactic Cluj (4-6 octombrie 2012)

Întâlnire de lucru privind Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile

persoanelor cu dizabilități și elaborarea raportului de țară referitor la implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, organizată de Organizația Națională a Persoanelor cu Handicap din România în parteneriat cu Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale-Direcția Generală pentru Protecția Persoanelor cu Handicap, Institutul Român pentru Drepturile Omului, Institutul pentru Politici Publice, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului sector 1 (5 octombrie 2012)

Simpozion cu tema "Educația, un drept al omului și un factor important în formarea tinerei generații", organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu ocazia Zilei Mondiale a Profesorului (5 octombrie 2012)

Dezbateri cu tema „Munca decentă - obiectiv al strategiei naționale și europene de dezvoltare”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia cu ocazia Zilei Mondiale a Muncii Decente (8 octombrie 2012)

Masă rotundă cu tema "Depresia - o criză globală", organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Clubul de la Cheia, Liga Independentă Română pentru Drepturile Omului la Cultură și Sănătate și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană cu ocazia împlinirii a douăzeci de ani de când se sărbătorește Ziua Mondială a Sănătății Mintale (11 octombrie 2012)

Simpozion cu tema "Eradicarea sărăciei o prioritate globală" organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu ocazia Zilei internaționale de eradicare a sărăciei (17 octombrie 2012)

Conferința cu tema „Nediscriminare-Autonomie-Incluziune, organizată de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, Direcția Protecția Persoanelor cu Handicap în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului (23 octombrie 2012)

Jurizarea lucrărilor prezentate în cadrul expoziției naționale de creativitate didactică „EXPO 2012 – Cluj”, organizată de Institutul

Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și Casa Corpului Didactic Cluj (23 octombrie 2012)

Masă rotundă cu tema „Vocea mea contează”- tema propusă de ONU cu ocazia Zilei Națiunilor Unite, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia (24 octombrie 2012)

Acțiuni de promovare privind educația pentru drepturile omului și prezentarea S'COOL AGENDA 2012-2013, publicație aflată la cea de-a cincea ediție și lansată de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (F.R.A.), Reprezentanța Comisiei Europene în România și Institutul Român Pentru Drepturile Omului, organizate cu Casa Corpului Didactic Vaslui și Liceul de Artă „Margareta Sterian” din Buzău (26-28 octombrie 2012)

Atelierul cu tema "Stereotipuri și prejudecăți", organizat în cadrul proiectului finanțat de Comisia Europeană „Tineret în acțiune”, organizat de Asociația pentru Dialog Intercultural în colaborare cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Școala Națională de Studii Politice și Administrative (30 octombrie 2012)

Simpozionul internațional cu tema "Dimensiunea spirituală a drepturilor omului. Educația pentru toți" organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Episcopia Romano Catolică Iași, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași – Institutul de Educație Continuă, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Facultatea de Teologie Ortodoxă și Facultatea de Teologie Catolică (4-6 noiembrie 2012)

Masă rotundă cu tema "62 de ani de la adoptarea Convenției europene a drepturilor omului", organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj (8-10 noiembrie 2012)

Dezbateri cu tema "Nediscriminare și incluziune socială" organizată, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare

cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei „Family Forum”, Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță a Universității de Nord Baia-Mare, IDEF și Asociația Clubul de la Cheia "Victor Dan Zlătescu", cu ocazia Zilei internaționale împotriva fascismului și antisemitismului din cadrul campaniei internaționale de comemorare a victimelor "Noptii de Cristal - 9 noiembrie 1938" zi ce a marcat începutul Progomului (9 noiembrie 2012)

Simpozionul cu tema "Mitul sacrificiului creator", organizat în cadrul proiectului "Mit și legendă în spațiu românesc" de Asociația pentru Dialog Intercultural în parteneriat cu Colegiul Național „Octav Onicescu” din București, Colegiul Național „Vlaicu Vodă” din Curtea de Argeș, Institutul Român pentru Drepturile Omului și Comisia Națională a României pentru UNESCO (10 noiembrie 2012)

Masă rotundă cu tema „Educația - factor determinant în promovarea toleranței”, organizată cu ocazia Zilei internaționale a toleranței de Asociația pentru Națiunile Unite din România în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului, Asociația Clubul de la Cheia și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană (16 noiembrie 2012)

Simpozion cu tema „Educația pentru drepturile omului și copilului în sistemul de învățământ preuniversitar”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociația pentru Națiunile Unite din România cu ocazia Zilei copiilor de pretutindeni, totodată, ziua în care a fost adoptată Declarația drepturilor copiilor și Convenția ONU privind drepturile copiilor (20 noiembrie 2012)

Conferința internațională a nediscriminării și egalității de șanse NEDES 2012 cu tema „Exercitarea dreptului la nediscriminare și egalitate de șanse în societatea contemporană”, organizată de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București în colaborare cu Institutul Român

pentru Drepturile Omului în cadrul proiectului de cercetare-dezvoltare „Modalități de promovare a principiilor nediscriminării și egalității de șanse în societatea actuală” (21-23 noiembrie 2012).

Conferința cu tema „Transcendentalismul și drepturile omului”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative și Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță (25 noiembrie 2012)

Dezbateri cu tema “Toleranță socială față de persoanele infectate cu HIV” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Clubul de la Cheia, Liga Independentă Română pentru Drepturile Omului la Cultură și Sănătate, Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană și Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei „Family Forum” pentru marcarea Zilei mondiale de luptă împotriva HIV/SIDA (29 noiembrie 2012)

Inaugurarea manifestărilor dedicate Zilei internaționale a persoanelor cu dizabilități cu evenimentul „Ziua porților deschise” și lansarea volumului „Nediscriminare. Autonomie. Incluziune”, organizate de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România. (3 decembrie 2012)

Masă rotundă cu tema “Împreună pentru o lume mai bună pentru toți” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Asociația Română pentru Apărarea Drepturilor Omului la Vârsta a Treia, Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei „Family Forum” în cadrul acțiunilor desfășurate cu ocazia Zilei internaționale a persoanelor cu dizabilități (3-4 decembrie 2012)

Masă rotundă „Eliminarea barierelor pentru a crea o societate inclusivă și accesibilă pentru toți”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România în cadrul manifestărilor dedicate Zilei internaționale a persoanelor cu dizabilități (4 decembrie 2012)

Masă rotundă cu tema “Strategia pentru crearea până în anul 2020 a unei Europe fără obstacole pentru persoanele cu dizabilități”, organizată în cadrul acțiunilor dedicate Zilei internaționale a persoanelor cu dizabilități de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Clubul de la Cheia, Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei „Family Forum” și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană (4 decembrie 2012)

Dezbateri cu tema “Incluziunea și dreptul de a participa în viața publică”, logoul propus de Organizația Națiunilor Unite pentru sărbătorirea Zilei internaționale a drepturilor omului, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță (10 decembrie 2012)

Inaugurarea expoziției „Say no to violence” a lucrărilor caricaturiştilor români Sorin Postolache și Mihail Pînzaru-Pim, organizată cu ocazia împlinirii a șaiszeciși patru de ani de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului, organizată la Melbourne de Ambasada României la Canberra în colaborare cu Asociația Kingston for Human Rights și cu sprijinul Institutului Român pentru Drepturile Omului (10 decembrie 2012)

Dezbateri cu tema “Promovarea și protecția drepturilor omului din perspectivă universală și europeană”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia (11-13 decembrie 2012)

A XVIII-a ediție a Universității Internaționale a Drepturilor Omului cu tema “Demnitate și justiție pentru toți”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Catedra UNESCO pentru

drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociația Clubul de la Cheia „Victor Dan Zlătescu” cu concursul IDEF (11-16 decembrie 2012)

Simpozion cu tema „Dreptul la egalitatea șanselor a tinerilor vulnerabili”, organizat de Asociația Adolescența în parteneriat cu Enlightened Vision Association, Elveția, Institutul Român pentru Drepturile Omului, Inspectoratul Școlar Județean Prahova, Casa Corpului Didactic Prahova, Direcția pentru Protecția Copilului Prahova și Centrul Județean pentru Asistență Psihopedagogică (13 decembrie 2012)

Conferința internațională cu tema „Cultura europeană a dreptului omului. Dreptul la fericire”, ediția a III-a, organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din București în parteneriat cu Academia Română, Institutul Român pentru Drepturile Omului, Institutul Internațional pentru Drepturile Omului și Institutul de Cercetare a Calității Vieții (13-15 decembrie 2012)

Curs de formare, a personalului didactic și didactic auxiliar cu tema „Educație pentru drepturile omului și ale copilului”, acreditat de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și organizat în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Casa Corpului Didactic București (14-15 decembrie 2012).

Acțiuni educaționale de informare privind problematica drepturilor omului în general și ale copilului în mod special și prezentarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități și necesitatea realizării unui plan pentru implementarea acesteia, organizate de Institutul Român pentru Drepturile Omului și Casa Corpului Didactic Vaslui. (17-19 decembrie 2012)

Dezbateri privind programele educaționale ce susțin demnitatea umană și promovarea standardelor europene privind libertatea religiei și implementarea lor în legislația națională, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Universitatea „Al. Ioan Cuza” din Iași. (17-19 decembrie 2012).

PARTICIPĂRI LA ALTE MANIFESTĂRI

Simpozionul cu tema „Consumul și dependența de droguri. Aspecte antropologice, juridice și medico-sociale”, organizat de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” în parteneriat cu Institutul de antropologie „Francisc Rainier” (25 ianuarie 2012)

Dezbateri cu tema „Viitorul Egiptului post-Mubarak”, organizată de Grupul de studii avansate în relații internaționale din cadrul Centrului de Studii în Idei Politice, Școala Națională de Studii Politice și Administrative (28 ianuarie 2012)

Dezbateri cu tema „Subsidiaritatea în Uniunea Europeană: surse, modificări prin Tratatul de la Lisabona și perspective”, organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” - Centrul de Studii de Drept European în parteneriat cu Asociația Forumul Judecătorilor din România (1 februarie 2012)

Dezbateri cu tema “Europenizarea – perspective și tendințe de cercetare actuale în științele sociale” organizată de Departamentul de relații internaționale și integrare europeană, Școala de Studii Politice și Administrative (9 februarie 2012)

Conferința cu tema "Răspunderea magistraților în lumina evoluțiilor recente la nivel european și național", organizată în seria „Cultura dreptului european” de Centrul de Studii de Drept European al Institutului de Cercetări Juridice din cadrul Academiei Române, Asociația Forumul Judecătorilor din România, Asociația Magistraților Europeni pentru Drepturile Omului și Editura Universitară (16 februarie 2012)

Lansarea volumului „Țările române între Imperiul Otoman și Europa creștină”, autor Bogdan Murgescu, organizată de Editura Polirom în parteneriat cu Cărturești Verona (22 februarie 2012)

Dezbateri cu tema „Instituția Ombudsmanului: justiție alternativă?”,

organizată, în seria „Cultura dreptului european”, de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” - Centrul de Studii de Drept European în parteneriat cu Asociația Forumul Judecătorilor din România (27 februarie 2012)

Conferința cu tema "Autoritatea părintească reglementată în Codul civil din Quebec și în Codul civil român. Jurisprudența din Quebec", organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” (1 martie 2012)

Lansarea lucrării „Zid de pace, turnuri de frăție. Deceniul deschiderii: 1962-1972”, autor Mircea Malița și Dinu C. Giurescu, organizată de Fundația Europeană Titulescu, Fundația Europeană a Mării Negre, Asociația de Drept Internațional și Relații Internaționale (2 martie 2012)

A doua ediție a conferinței cu tema “Primii pași în managementul unei cariere de succes. Principii și strategii de impact”, organizată de Facultatea de Management, Școala de Studii Politice și Administrative (7 martie 2012)

Conferința cu tema „Filosofia dreptului și condiția practică a juristului, organizată de Centrul de Excelență Academică în parteneriat cu Uniunea Juriștilor din România. (7 martie 2012)

Dezbateri cu tema „Medierea în penal”, organizată, sub egida „Medierea – alternativă viabilă la instanța de judecată”, de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Masteratul de Integrare și Afaceri Europene împreună cu Masteratul de Mediere (13 martie 2012)

Conferința finală a proiectului POSDRU cu tema „Inovare academică și succes pe piața muncii” materializat prin proiectul „Școala digitală”, organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative (14 martie 2012)

Lansarea volumului „Managementul comunicării în situații de criză”, autori Ion

Chicidean și George David, organizată de Centrul de Cercetare în Comunicare și Editura Comunicare.ro. (15 martie 2012)

Conferința internațională cu tema „Marea criminalitate în contextul globalizării”, organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” în parteneriat cu Societatea Română de Criminalistică și Criminologie (16 martie 2012)

Lansarea volumului „Spațiul public. Gestionare și comunicare”, autor prof.dr. Vasile Stănescu, organizată de Academia Română (20 martie 2012)

Sesiune de comunicări științifice cu tema „Știință și Codificare în România (1864-2009)”, organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” (30 martie 2012)

Dezbateri cu tema „Medierea în școală”, organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”- Masteratul de Integrare și Afaceri Europene împreună cu Masteratul de Mediere alături de Asociația Profesională a Mediatorilor din România – Filiala București și Inspectoratul Școlar al Municipiului București (3 aprilie 2012)

Dezbateri cu tema „Finanța, criza și democrația”, organizată de Fundația Friedrich Ebert Stiftung, Centrul de Studii în Idei Politice (CeSIP) și Școala Națională de Studii Politice și Administrative (6 aprilie 2012)

Reuniunea anuală consacrată cooperării și coordonării activităților Agenției pentru Drepturile Omului a Uniunii Europene cu cea a instituțiilor naționale de drepturile omului la Viena (18-21 aprilie 2012)

Manifestări organizate, la Bruxelles, de Centrul Regional de Informare al Organizației Națiunilor Unite, Biroul pentru Europa de Vest cu tema „Relațiile dintre ONU și UE și promovarea drepturilor omului (23-24 aprilie 2012)

Lansarea volumului „Democrația constituțională – utopie și/sau realitate”, autor Ioan Alexandru, organizată de Editura Universul Juridic la Librăria Mihai Eminescu (24 aprilie 2012)

Seminar privind protecția drepturilor copilului în general și identificarea problemelor cu care se confruntă copii cu dizabilități,

organizat de Consiliul Europei la Istanbul (25-27 aprilie 2012)

Masa rotundă cu tema „Le droit a la santé mentale dans le cadre des conflits armés”, organizată de Universitatea din Strasbourg, Școala Doctorală de drept, științe politice și istorie cu participarea Institutului Român pentru Drepturile Omului și a Universității Ca'Foscari, din Veneția, Italia(28 aprilie 2012)

Conferința cu tema „Reformarea sistemului electoral și dezvoltarea unei culturi electorale”, organizată de Centrul de Excelență Academică în parteneriat cu Uniunea Juriștilor din România și Asociația pentru Implementarea Democrației (3 mai 2012)

Forumul Național cu tema „Practica implementării sistemului de control intern managerial”, organizat de SC Expert Aktiv Group SRL în colaborare cu Ministerul Finanțelor Publice și Ministerul Sănătății (4 mai 2012)

Conferința Națională a Mediatorilor organizată de Consiliul de Mediere în colaborare cu Asociația Profesională a Mediatorilor Uzamint, Asociația Centrul de Mediere Craiova și Asociația Centrul de Mediere Buzău cu ocazia Zilei Naționale a Mediatorului, eveniment desfășurat în cadrul Programului Național de Promovare a Medierii în România (4 mai 2012)

Dezbateri cu tema „Viitorul Europei. Integrarea sau dezintegrarea ordinii juridice a Uniunii Europene”, organizată de Centrul de Studii de Drept European al Institutului de Cercetări Juridice din cadrul Academiei Române (9 mai 2012)

Dezbateri cu tema „Infrațiunea complexă praeterintenționată”, organizată de Înalta Curte de Casație și Justiție și Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române, Departamentul de drept penal și proceduri penale „Vintilă Dongoroz” (28 mai 2012)

Masa rotundă organizată de Agenția pentru Drepturile Fundamentale a Uniunii Europene cu prilejul prezentării raportului de activitate al Agenției pe cinci ani (18 iunie

2012)

Dezbatere cu tema „Dilemele refugiaților”, logoul campaniei online lansată de Agenția Organizației Națiunilor Unite pentru refugiați, organizată de Asociația pentru Națiunile Unite din România cu ocazia Zilei Mondiale a Refugiatului, realizând o invitație la reflecție privind situația de a fi confruntat cu problemele refugiaților (20 iunie 2012)

Simpozionul național cu tema „Stabilitatea legislativă și predictibilitatea sistemului juridic”, consacrat Zilei Justiției, organizat de Uniunea Juriștilor din România (28 iunie 2012)

Dezbatere cu tema "Infrațiunea în noul Cod penal", organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” (18 iulie 2012)

Lansarea volumului „Politica între proporționalism și majoritarism. Alegeri și sistem electoral în România postcomunistă”, autor prof.univ.dr. Alexandru Radu, organizată de Librăria Cărturești (27 iulie 2012)

Festivalul de film documentar dedicat democrației și drepturilor omului cu tema „Why democracy”, organizat la Muzeul Național al Țăranului Român de British Council și Asociația Pro Democrația (3-8 august 2012)

Conferința cu tema „Primăvara arabă”, susținută de Senatorul iordanian Dr. Abdul Salam Majali, organizată de Fundația Europeană Titulescu (22 august 2012)

Atelierul regional european cu tema „Business-ul și drepturile omului” al Grupului European de Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului, organizat de Institutul German pentru Drepturile Omului (5-8 septembrie 2012)

Conferința cu tema „Dimensiunea social-politică și diplomatică a activității marelui inventator Traian Vuia”, susținută de profesor dr. Radu Homescu, ambasador și organizată cu prilejul împlinirii a 140 de ani de la nașterea sa, de Asociația de Drept Internațional și Relații Internaționale și Fundația Europeană Titulescu (20 septembrie 2012)

Dezbatere cu tema „Minoritatea cu implicații penale”, organizată de Institutul de

Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române, Departamentul de drept penal și procedură penală “Vintilă Dongoroz” (21 septembrie 2012)

Atelier de lucru cu tema „Spațiu public. Politici publice”, organizat de Centrul de Cercetare în Comunicare și Facultatea de Comunicare și Relații Publice din cadrul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative organizat în cadrul conferinței „Diaspora în cercetarea științifică și învățământul superior din România” (26-27 septembrie 2012)

Masă rotundă cu tema „Implicarea NATO în operațiuni de menținere a păcii. Aspecte instituționale”, organizată de Universitatea „Nicolae Titulescu” (27 septembrie 2012)

Masă rotundă cu tema „Relevanța viziunii istorice și politice a lui Mihail Kogălniceanu privind dezvoltarea pe termen lung a României”, organizată de Fundația Europeană Titulescu cu ocazia împlinirii a 195 de ani de la nașterea ilustrului om de stat și diplomat român (27 septembrie 2012)

Masă rotundă cu tema „Promovarea și protecția drepturilor omului prin mijloace contencioase”, organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative (28 septembrie 2012)

Lansarea volumului „Ideologii politice actuale. Semnificații, evoluții și impact”, coordonat de prof. dr. Mihaela Miroiu (2 octombrie 2012)

Lansarea volumelor „România care contează”, autor Nicolae Badiu și „Viitorul de ieri”, autor Iulia Maria Badiu (3 octombrie 2012)

Al patrulea Congres al Asociației Francofone ale Comisiilor Naționale de Drepturile Omului cu tema „Drepturile omului în locurile private de libertate” (4-6 octombrie 2012)

Conferința experților pentru drepturile omului cu tema „Interdicția de incitare la ură națională, rasială și religioasă”, organizat de Înalțul Comisariat ONU pentru Drepturile Omului (4-5 octombrie 2012)

Piesă interactivă „Case în flăcări”, proiect finanțat de Comisia Europeană, ce

promovează voluntariatul și toleranța față de grupurile minoritare discriminate și organizat de Asociația pentru Dialog Intercultural (11 octombrie 2012)

Dezbateri cu tema „Măsuri urgente privind creșterea gradului de ocupare al persoanelor cu dizabilități din perspectiva viitorului raport pe Convenție”, organizat de Institutul pentru Politici Publice și Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, Direcția Protecția Persoanelor cu Handicap (19 octombrie 2012)

Întâlnire dedicată Zilei Națiunilor Unite organizată de Ministerul Afacerilor Externe (24 octombrie 2012)

Forumul de lucru pentru implementarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități, organizat de Comisia Europeană (24-26 octombrie 2012)

Lansarea volumului „Noul Cod Civil. Studii și comentarii”. Vol.I, Cartea I și Cartea a II-a (art.1-534), coordonator Marilena Uliescu, organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu”, Departamentul de Drept Privat „Traian Ionașcu” (25 octombrie 2012)

A cincea întâlnire a Grupului de lucru privind implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, organizată de Rețeaua europeană a instituțiilor naționale pentru drepturile omului, eveniment găzduit de Centrul Belgian pentru Egalitatea de Șanse și Opoziție Împotriva Rasismului (25-26 octombrie 2012)

A cincea conferință anuală cu tema „Administrația și puterea politică. Tendințe și evoluții în spațiul public european”, organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative (26 octombrie 2012)

Ceremonia de decernare a titlului de Doctor Honoris Causa Domnului Martin Schulz, Președintele Parlamentului European, organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative și Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” (31 octombrie 2012)

Deschiderea seriei de prelegeri cu tema „Globalizarea, suprastatalitatea - influența lor asupra constituționalismului modern”, susținute

de prof. univ. dr. Florin Bucur și organizate de Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Administrație Publică (1 noiembrie 2012)

Dezbateri cu tema „Imaginea României în Uniunea Europeană. Lecții învățate?”, organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative (7 noiembrie 2012)

Conferința internațională cu tema „NATO și structura globală de securitate: Viitorul parteneriatelor bilaterale”, organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative în colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Apărării Naționale și Comisia de Afaceri Externe din cadrul Senatului României cu ocazia împlinirii a zece ani de la invitația de aderare a României la Tratatul Nord-Atlantic și de la debutul programului SNSPA „NATO Senior Executive Master”, destinat pregătirii specialiștilor din Zona Lărgită a Mării Negre pentru cooperarea cu NATO (8-10 noiembrie 2012)

Conferința cu tema „Consiliul Superior al Magistraturii – bune practici și lecții însușite”, organizată de Uniunea Națională a Judecătorilor din România și Fundația Friedrich Ebert, în parteneriat cu Magistrats Européens pour la Démocratie et les Libertés (9-10 noiembrie 2012)

Seminarul cu tema „Construirea păcii prin educația în domeniul drepturilor omului”, organizat de Ius Primi Viri și Oficiul de Informare al Parlamentului European Italia (11-13 noiembrie 2012)

Conferința cu tema „Trezește-te Europa: Este timpul acțiunii. Abordări creative de combatere a discriminării”, organizată de United for Intercultural Action și United Against Racism Finlanda (12-17 noiembrie 2012)

A patra ediție a conferinței internaționale privind „Asistența socială gerontologică”, organizată de Universitatea de Vest Timișoara, Facultatea de Sociologie și Psihologie, Departamentul de Asistență Socială (20-24 noiembrie 2012)

Curs interactiv cu tema „La France: un village...une ville. Pratiques culturelles et manières de vivre ensemble”, organizat de

Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Comunicare și Relații Publice (22 noiembrie 2012)

Conferința internațională cu tema „Educație și creativitate pentru o societate bazată pe cunoaștere”, ediția a VI-a, organizată, sub Înaltul patronaj științific al Academiei Oamenilor de Știință din România, de Universitatea „Titu Maiorescu” din București (22-23 noiembrie 2012)

Lansarea volumului „Structuri, mecanisme și instituții administrative în Uniunea Europeană”, autor Mihaela Căraușeanu, organizată în cadrul Târgului de carte Gaudeamus (23 noiembrie 2012)

Întâlnirea anuală a Grupului juridic din cadrul Grupului european al Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului, organizată de Comisia Națională Consultativă pentru Drepturile Omului din Franța (25-27 noiembrie 2012)

Conferința cu tema „Formarea adulților. Realități și provocări”, organizată în cadrul proiectului „Profioniști în sistemul de formare profesională din România”, cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, de Institutul de Training, Studii și Cercetări PIMMJM împreună cu COLFASA (27 noiembrie 2012)

A patra ediție a festivalului de teatru pentru deținuți, organizat de Administrația Națională a Penitenciarelor la Teatrul „Nottara” din București (27-28 noiembrie 2012)

Expoziții de pictură și fotografie, recital de poezie, pian și vioară organizate, cu ocazia Zilei internaționale de solidaritate cu persoanele cu handicap, de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, Direcția Protecția Persoanelor cu Handicap în colaborare cu Ministerul Culturii și Patrimoniului Național (3 decembrie 2012)

Conferința cu tema „Nicolae Mateescu-Matte – fondatorul dreptului aerospațial”,

organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” (3 decembrie 2012)

Dezbateri cu tema „Spațiul din perspectiva legii penale”, organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu”, Departamentul de Drept Public „Vintilă Dongoroz” (4 decembrie 2012)

Conferința privind drepturile fundamentale cu tema „Justiția în austeritate: provocări și oportunități privind accesul la justiție”, organizată sub înaltul patronaj al președintelui Parlamentului European în colaborare cu Comisia Europeană pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne, Comisia pentru Afaceri Juridice, de Președinția Consiliului Uniunii Europene deținută de Cipru și Agenția pentru Drepturile Fundamentale a Uniunii Europene (6-7 decembrie 2012)

A treia conferință internațională privind „Educația pentru drepturile omului” cu tema „Promovarea schimbărilor în perioadă de tranziție sau criză”, organizată de Universitatea Jagiellonian din Krakovia (6-10 decembrie 2012)

Dezbateri cu tema „Prevenirea și sancționarea infracțiunilor motivate de ură”, organizată de Asociația ACCEPT în parteneriat cu Ministerul Afacerilor Externe al Olandei cu ocazia Zilei internaționale a drepturilor omului (10 decembrie 2012)

Dezbateri cu tema „Promovarea drepturilor omului în sistemul penitenciar”, organizată de Administrația Națională a Penitenciarelor în colaborare cu Facultatea de Sociologie și Asistență Socială a Universității București (10 decembrie 2012)

Ceremonia de decernare a titlului de Doctor Honoris Causa a prof.univ.dr. Nicolae Manolescu, Ambasadorul României la UNESCO, organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative în colaborare cu Biblioteca Centrală Universitară (11 decembrie 2012)

III. DOCUMENTAR JURIDIC

RAPORT PRIVIND EVOLUȚIA LEGISLAȚIEI ÎN DOMENIUL DREPTURILOR OMULUI ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI ROMÂNIA 2012*

- partea a doua** -

1. EVOLUȚIA LEGISLAȚIEI U.E. ÎN PERIOADA IULIE – DECEMBRIE 2012

În cea de-a doua parte a anului 2012 criza economică, politică, socială și nu numai și-au spus cuvântul și din aceste considerente protecția și promovarea drepturilor omului la nivelul Uniunii Europene a avut parte de aceeași atenție sporită privind modificarea și completarea legislației drepturilor omului în vigoare precum și de unele inițiative la nivelul instituțiilor sale.

Astfel, amintim propunerea Comisiei Europene referitoare la *înființarea funcției de Procuror General European*, propunere care a venit tocmai ca urmare a faptului că au survenit la un moment dat într-un stat sau altul membru al Uniunii Europene derapaje considerate antidemocratice la nivelul Uniunii, întrucât se consideră că valorile democratice fundamentale ale UE au fost încălcate. Rolul acestui procuror european ar fi acela de a consolida procedura de investigație a fraudelor cu fonduri europene, venind astfel în completarea atribuțiilor Oficiului European de Luptă Antifraudă (OLAF) care poate investiga fraudele asupra tuturor fondurilor europene, însă puterile acesteia sunt limitate la nivel național, unde îi revine doar un rol de coordonare investigațiile derulându-se sub autoritatea procurorilor europeni.

În această perioadă, în România, au fost adoptate o serie de acte normative, printre care și Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 38/2012 pentru modificarea Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții

Constituționale¹, Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 41/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului², precum și Hotărârea Parlamentului României nr. 34/2012 privind stabilirea obiectului și a datei referendumului național pentru demiterea Președintelui României³, documente în legătură cu care au existat rezerve la nivel instituțiilor europene. În acest context Comisarul pentru Justiție, Viviane Reding, a subliniat faptul că „Europa este clădită pe independența justiției și a statului de drept iar legile și ordonanțele de urgență adoptate de România sunt împotriva practicilor constituționale”.

Întrucât **anul 2013** a fost declarat de Parlamentul European **Anul european al cetățenilor** se impune acordarea unei atenții sporite cetățeniei europene și a promovării acesteia la nivelul tuturor statelor Uniunii Europene în vederea stimulării participării active la viitoarele alegeri europarlamentare. Declararea anului 2013 ca an al cetățeniei europene vine ca urmare a împlinirii a 20 ani de la introducerea, în 1993 prin Tratatul de la Maastricht, a cetățeniei europene.

Drepturile cetățenilor Uniunii Europene includ:

- dreptul de a călători și locui oriunde în UE;
- dreptul la egalitate de tratament (este interzisă discriminarea pe criterii de naționalitate);
- dreptul de a vota și de a candida la alegerile

* Elaborat în cadrul IRDO de Claudia Elena Marinică, dr. cercetător științific și Marius Mocanu, cercetător științific, redactor șef.

**Prima parte a Raportului a fost publicată în revista Drepturile Omului nr. 3/2012, pp. 56-69.

¹ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 445 din 4 iulie 2012

² Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 452 din 5 iulie 2012.

³ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 457 din 6 iulie 2012.

locale și europene, indiferent de statul membru în care locuiește cetățeanul;

- dreptul de a primi sprijin, în absența unei reprezentanțe diplomatice a țării sale într-o țară din afara U.E., din partea ambasadei/consultatului oricărui alt stat membru al U.E., în aceleași condiții ca și cetățenii acestuia;

- dreptul de a transmite o petiție Parlamentului European și de a sesiza Ombudsmanul European;

- dreptul de a lansa, în colaborare cu alți cetățeni europeni, o inițiativă cetățenească prin care să solicite elaborarea de noi norme europene.

În ceea ce privește importanța Parlamentului European în domeniul drepturilor omului, Președintele lui și-a exprimat punctul de vedere, considerând că instituția pe care o conduce „joacă și un alt rol în promovarea și protejarea drepturilor omului” fiind vorba de „afacerile externe ale Uniunii, deoarece drepturile fundamentale sunt cel mai adesea încălcate în afara granițelor UE. Astăzi există încă foarte multe locuri în care numeroase persoane plătesc un preț prea mare pentru faptul că apără demnitatea umană⁴. În opinia sa, Parlamentul European a fost întotdeauna instituția cea mai eficientă, atât la nivel european cât și la nivel mondial, în ceea ce privește apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale peste tot în lume.

În ceea ce privește **libera circulație pe piața muncii**, Comisia Europeană a aprobat, la cererea autorităților spaniole, prelungirea restricționării temporare a accesului românilor la piața forței de muncă din Spania până la 31 decembrie 2013, bazându-se pe o clauză specifică de salvagardare din Tratatul de aderare a Bulgariei și României încheiat în 2005 și care permite statelor membre care au ridicat restricțiile impuse lucrătorilor din Bulgaria și România să le restabilească ulterior, în caz de perturbări grave ale pieței forței de muncă din statele respective, sub rezerva acordului din partea Comisiei.

Această măsură se aplică în toate sectoarele și regiunile însă nu îi afectează pe

⁴ Jerzy Buzek, președintele Parlamentului European (2009-2012) în articolul publicat în <http://www.revista22.ro/22-plus-nr-235-drepturile-omului-n-parlamentul-european-sau-fericirea-de-zi-cu-zi-13884.html>

lucrătorii români care erau deja activi pe piața spaniolă a forței de muncă la 22 iulie 2011.

Tendința de **uniformizare a serviciilor publice** la nivelul UE se manifestă prin adoptarea unor măsuri de genul *Directivei 2012/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind instituirea spațiului feroviar unic european*⁵ care conține reglementări ale mai multor directive referitoare la dezvoltarea căilor ferate comunitare, la acordarea de licențe întreprinderilor feroviare, la repartizarea capacităților de infrastructură feroviară, precum și la perceperea de tarife pentru utilizarea infrastructurii feroviare. Prin această directivă se reglementează:

„(a) *normele aplicabile gestionării infrastructurii feroviare și activităților de transport feroviar ale întreprinderilor feroviare care își au sediul sau care urmează să își stabilească sediul într-un stat membru;*

(b) *criteriile aplicabile eliberării, înnoirii sau modificării autorizațiilor de către un stat membru, destinate întreprinderilor feroviare care sunt înființate sau urmează să fie înființate în Uniune;*

(c) *principiile și procedurile aplicabile în privința stabilirii și percepției tarifelor pentru utilizarea infrastructurii feroviare și în privința alocării capacităților de infrastructură feroviară”.*

De asemenea, întreprinderile feroviare au dreptul de acces la infrastructurile feroviare ale tuturor statelor membre ale UE, dar și dreptul de a limita accesul la serviciile operate care fac obiectul unuia sau mai multor contracte de servicii publice care sunt în conformitate cu dreptul Uniunii. În același timp, se stabilește și posibilitatea percepției de către autoritățile responsabile cu transportul feroviar a unui tarif de la întreprinderile feroviare care oferă servicii de transport călători pentru rutele exploatare cu respectarea principiului echității, transparenței, nediscriminării și a principiului proporționalității.

Crearea unei **piețe unice europene**, realizabilă prin măsuri de stimulare a creșterii economice și a ocupării forței de muncă prin simplificarea condițiilor care asigură libera circulație a persoanelor, mărfurilor, serviciilor și

⁵ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L 343/2012.

capitalurilor în UE este reglementată prin Actul privind piața unică II, care prevede printre altele:

- deschiderea serviciilor de transport feroviar pentru călători unei concurențe extinse în interiorul UE, ceea ce ar conduce la îmbunătățirea calității și reducerea prețurilor;
- eliminarea procedurilor administrative complicate pentru mărfurile transportate pe apă dintr-o țară UE în alta, transportul maritim devenind astfel mai competitiv în raport cu cel feroviar, rutier și aerian;
- gestionarea, la nivelul UE, a spațiului aerian european prin Cerul unic european . Astfel, ar crește siguranța și s-ar reduce cu 5 miliarde de euro pe an costurile pe care trebuie să le suporte companiile aeriene;
- punerea în aplicare a măsurilor actuale de deschidere a piețelor energetice naționale, consumatorii putând astfel economisi până la 13 miliarde de euro pe an;
- dezvoltarea portalului EURES în așa fel încât cererea de forță de muncă să fie armonizată cu oferta de locuri de muncă existentă la nivelul UE;
- îmbunătățirea accesului companiilor la finanțare pe termen lung, firmele nou create și întreprinderile mici fiind astfel ajutate să se dezvolte;
- revizuirea normelor UE în materie de insolvență, astfel încât întreprinderilor și antreprenorilor să li se acorde o a doua șansă;
- eficientizarea serviciilor de plată on-line, încurajându-i pe consumatori să cumpere mai mult pe internet;
- reducerea costurilor conexiunilor internet de mare viteză, îmbunătățind accesul la servicii de bandă largă;
- transformarea facturării electronice într-o procedură standard în cazul achizițiilor publice, sectorul public putând să economisească astfel aproximativ 1 miliard de euro pe an;
- îmbunătățirea siguranței produselor și a verificărilor la frontierele UE, împiedicând produsele periculoase să ajungă la consumatori;
- accesul cetățenilor la un cont bancar de bază, asigurarea transparenței și comparabilității comisioanelor bancare și transferarea cu ușurință a contului la o altă bancă."⁶

Referitor la drepturile omului la nivelul

UE și al unor state membre ale Uniunii, cum ar fi România, au fost emise rapoarte și de către alte state din afara acesteia, de exemplu Rusia, iar acestea au criticat destul de aspru situația drepturilor omului la nivelul instituțiilor europene și faptul că Uniunea Europeană nu adoptă măsuri adecvate pentru protecția și promovarea acestora.

În ceea ce privește **strategia de extindere a UE**, s-a publicat *Raportul pe 2012 privind strategia de extindere a UE*, care conține o evaluare a tuturor progreselor înregistrate de state precum Croația, Islanda, Turcia, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, Albania, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Serbia și Kosovo în ceea ce privește ameliorarea participării politice și a normelor juridice, buna funcționare a administrației publice, garantarea libertății de expresie, crearea de condiții pentru grupurile excluse din punct de vedere social, asigurarea stabilității economice.

Cât privește **ocuparea forței de muncă și drepturile sociale**, Comisia a propus o strategie referitoare la adaptarea rețelei de ocupare a forței de muncă (EURES), pentru a veni în sprijinul angajatorilor și al persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă. EURES intenționează să se extindă pentru a oferi mai multe locuri de muncă, prin includerea în rețea a agențiilor private de ocupare a forței de muncă. Membrii Rețelei sunt toate cele 27 state membre ale UE, iar acestora li se alătură Norvegia, Islanda, Liechtenstein și Elveția.

În acest domeniu, pe segmentul *combaterii discriminării și egalității de șanse între femei și bărbați* Comisia își propune ca egalitatea de gen în consiliile de administrație să fie cât mai pronunțată. Au fost luate și o serie de măsuri precum instituirea unui prag minim de 40% pentru reprezentanții sexului aflat în minoritate în rândul membrilor neexecutivi ai consiliilor de administrație ale celor mai mari societăți europene cotate la bursă. În schimb, pentru societățile cu capital majoritar de stat, obiectivul este fixat pentru anul 2018.

De asemenea, există țări care au introdus deja sisteme de garantare a egalității de gen cum ar fi: Belgia, Franța, Italia, Țările de Jos, Spania, Portugalia, Danemarca, Finlanda, Grecia, Austria și Slovenia.

Obiectivul acestei strategii ar fi scăderea

⁶ http://ec.europa.eu/news/economy/121003_ro.htm

ratei șomajului în rândul femeilor și valorificarea la maxim a competențelor lor.

În luna noiembrie 2012, Comisia Europeană și-a publicat previziunile economice de toamnă pentru zona euro și UE în ansamblu care se bazează pe indicatori precum produsul intern brut (PIB), inflația, gradul de ocupare a forței de muncă și finanțele publice pentru perioada 2012-2014.

Datele statistice recoltate deja precum previziunile pentru anul 2013 ne indică faptul că pentru anul 2012, rata șomajului a ajuns la 10,5% în UE și la 11,3% în zona euro însă va atinge un nivel maxim în 2013 -10,9% în UE și 11,8% în zona euro.

În cadrul Strategiei de combatere a schimbărilor climatice, UE și-a propus ca

obiectiv ca, până în 2020, 20% din energia necesară să se producă din surse regenerabile (energia eoliană, solară, hidroelectrică, geotermală și energia mareelor și a biomasei) stimulând în acest fel și inovarea și ocuparea forței de muncă, dar și o protecție a mediului înconjurător și a locuitorilor.

Prin urmare, în ceea ce privește Uniunea Europeană, anul 2012 poate fi caracterizat ca un an în care se continuă acțiunile începute de instituțiile europene în anii anteriori dar și un an în care se acționează și se promovează integrarea economică, monetară, bugetară și politică printr-o mai bună coordonare care determină o aliniere a eforturilor de stimulare ale guvernelor statelor membre în vederea creșterii economice, a creării de noi locuri de muncă, de promovare și respectare a egalității de șanse etc.

2. EVOLUȚIA LEGISLAȚIEI NAȚIONALE ÎN PERIOADA IULIE – DECEMBRIE 2012

România, în ceea ce privește legislația națională pe care a adoptat-o în anul 2012, continuă alinierea la legislația UE, cu reglementarea în noi domenii, cu modificarea și completarea în domeniile deja existente inclusiv în domeniul protecției și promovării drepturilor omului. Adoptarea tuturor acestor măsuri trebuie să conducă la modernizarea administrației românești, de regândire a atribuțiilor, competențelor, de simplificare a procedurilor, dar și la eficientizarea activității în măsură să ofere cu celeritate servicii de calitate cetățenilor.

În domeniul **securității sociale**, pe plan extern, între România și Israel a avut loc ratificarea Acordului între România și Statul Israel, semnat la Ierusalim la 28 februarie 2011, prin *Legea nr. 150/2012⁷ pentru ratificarea Acordului dintre România și Statul Israel în domeniul securității sociale, semnat la Ierusalim la 28 februarie 2011*, care se va aplica în cazul legislației române în ceea ce privește acordarea pensiilor, ajutoarelor de deces și alocațiilor pentru copii iar în cazul legislației israeliene în ceea ce privește asigurarea pentru bătrânețe și urmaș, asigurarea pentru invaliditate

și asigurarea pentru copii.

Se urmărește respectarea egalității de tratament pentru persoanele care sunt sau au fost supuse legislației unui stat contractant și care au domiciliul pe teritoriul celuilalt stat contractant și cetățenii acestui stat contractant. De asemenea, se are în vedere și posibilitatea exportului prestațiilor de securitate socială.

În **domeniul sănătății**, *Legea nr. 138/2012 privind aprobarea O.U.G. nr. 68/2011 pentru stabilirea unor măsuri în domeniul sănătății⁸* a apărut ca urmare a necesității de a crea cadrul legal pentru stabilirea nivelului contribuției, a metodologiei de calcul etc, fără de care statul nu ar putea să își îndeplinească obligația de garantare a dreptului constituțional al cetățenilor la ocrotirea sănătății prin crearea unor servicii de sănătate cât mai aproape de cetățeni.

În strânsă legătură cu actele normative de mai sus se află și adoptarea *Legii nr. 197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale⁹*, creată în scopul realizării unui sistem unitar și coerent pentru o

⁷ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 548 din 6 august 2012.

⁸ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 496 din 19 iulie 2012.

⁹ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr.754 din 9 noiembrie 2012.

evaluare pertinentă a calității serviciilor sociale, a atribuirii responsabilităților privind organizarea și derularea procesului de certificare a calității în domeniul serviciilor sociale Ministerului Muncii, Familiei și Protecției Sociale, crearea unui sistem de evaluare, monitorizarea și control echitabil și transparent precum și a introducerii de sancțiuni pentru nerespectarea legislației în domeniu pentru respectarea drepturilor beneficiarului și a calității serviciilor sociale.

Adoptare acestui pachet de măsuri privind calitatea serviciilor sociale va avea un impact pozitiv asupra beneficiarilor direcți și indirecti ai acestor măsuri urmărindu-se respectarea principiului transparenței privind calitatea serviciilor, dar și promovarea bunelor practici și a performanței, gestionării eficiente a fondurilor publice și a resurselor umane.

La finele anului 2012 s-a publicat și *Ordinul Ministrului Sănătății nr. 1158/2012 privind înființarea Registrului național al donatorilor de organe, țesuturi și celule*¹⁰ la nivelul Ministerului Sănătății care are ca scop crearea unei baze de date pentru gestionarea informațiilor în scopul realizării transplantului de organe, țesuturi și celule, cu respectarea voinței și drepturilor persoanelor care, pe durata vieții, își dau acordul cu privire la donarea acestora post-mortem, în scop terapeutic. Înscrierea în acest Registru, a datelor de identificare a donatorilor și a declarațiilor prin care aceștia își dau acordul se face de notarul public, prin intermediul unui act autentic notarial, inclusiv testament notarial (excepție fac minorii, persoanele fără discernământ, precum și interzișii judecătorești care nu pot consimți la donarea post-mortem, în scop terapeutic, a organelor, țesuturilor și celulelor).

În ceea ce privește **protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap**, *Hotărârea Guvernului nr. 970/2012 pentru modificarea anexei la Hotărârea Guvernului nr. 1073/2010 privind aprobarea programului de interes național în domeniul protecției și promovării drepturilor persoanelor cu handicap „Dezvoltarea serviciilor sociale pentru persoane adulte cu handicap prin înființarea de servicii sociale alternative de tip*

rezidențial pentru persoanele adulte cu handicap”¹¹ vine să continue reforma instituțională a sistemului de protecție a persoanelor cu handicap stabilită prin Strategia națională pentru protecția, integrarea și incluziunea socială a persoanelor cu handicap în perioada 2006-2013, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1175/2005. Prin acest act normativ se extinde perioada de derulare de la 3 ani cât prevedea HG nr. 353/2011, respectiv 2010-2012, la 5 ani, respectiv 2010-2014 precum și realocarea sumelor de bani aferente în vederea ridicării standardului de viață al beneficiarilor serviciilor de asistență socială.

În legătură cu protecția drepturilor persoanelor cu handicap, au mai fost adoptate și *Hotărârea Guvernului nr. 1147/2012 pentru modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 268/2007 precum și Hotărârea Guvernului nr. 1195 /2012 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 628/2009 privind unele măsuri de implementare a activităților prevăzute în programul de interes național în domeniul protecției drepturilor persoanelor cu handicap „Restructurarea instituțiilor de tip vechi destinate persoanelor adulte cu handicap și crearea de servicii alternative de tip rezidențial”¹² prin care urmărește continuarea reformei instituționale a sistemului de protecție a persoanelor adulte cu handicap.*

De asemenea, **în domeniul protecției familiei și a drepturilor copilului** s-a adoptat *Hotărârea Guvernului nr. 1043/2012 pentru modificarea anexei la Hotărârea Guvernului nr. 1007/2010 privind aprobarea programelor de interes național în domeniul protecției familiei și a drepturilor copilului pentru perioada 2010-2012* prin care nu s-a realizat decât o prelungire a unuia dintre programe, Programul „Închiderea instituțiilor de tip vechi și înființarea de centre de recuperare, de case de tip familial și/sau apartamente” până la sfârșitul anului 2013¹³.

În domeniul **egalității de șanse și**

¹⁰ Publicat în Monitorul Oficial, I, nr.847 din 14 decembrie 2012.

¹¹ Publicat în Monitorul Oficial, I, nr.698 din 11 octombrie 2012.

¹² Publicat în Monitorul Oficial, I, nr. 804 din 29 noiembrie 2012.

tratament între femei și bărbați, a fost adoptată *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și tratament între femei și bărbați*¹⁴ prin integrarea în textul legii a unor prevederi ale Directivei 2010/41/UE a Parlamentului European și Consiliului din 7 iulie 2010 privind aplicarea principiului egalității de tratament între bărbații și femeile care desfășoară o activitate independentă și de abrogare a Directivei 86/613/CEE. Prevederile actului normativ se vor aplica asupra unei noi categorii de beneficiari de drepturi de protecție socială, respectiv cea a soțiilor/soților colaboratori ai lucrătorilor independenți. Se urmărește creșterea accesibilității tuturor cetățenilor la prevederile acestui act normativ și a gradului de protejare și promovare a drepturilor de care beneficiază dacă sunt discriminați pe criteriu de sex.

Ministerul Administrației și Internelor a supus spre dezbatere și un proiect de lege pentru *declaraarea Zilei dreptului internațional umanitar* în data de 14 mai.

În domeniul **prevenirii și combaterii violenței în familie** a fost adoptată *Hotărârea Guvernului nr. 1156/2012 privind aprobarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea fenomenului violenței în familie pentru perioada 2013-2017 și a Planului operațional pentru implementarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea fenomenului violenței în familie pentru perioada 2013-2017*¹⁵. Așa cum este subliniat și în document, Strategia are rolul de a promova bune practici în domeniu și instrumente utile în practica activității tuturor celor care intră în contact direct cu victimele și agresorii familiari, specialiștilor din diferite domenii, precum protecția socială, administrația locală, justiția, sănătatea, educația, în vederea asigurării unui plan comun de măsuri, care să aibă ca scop reintegrarea în societate a persoanelor afectate de violența în familie și reabilitarea agresorilor familiari. Totodată, prin această strategie se urmărește rezolvarea unor probleme cu care țara

¹³ Publicat în Monitorul Oficial, I, nr. 733 din 30 octombrie 2012.

¹⁴ Publicat în Monitorul Oficial, I, nr. 839 din 13 decembrie 2012.

¹⁵ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 819 din 6 decembrie 2012.

noastră se confruntă, precum lipsa unui cadru legislativ coerent și funcțional, absența practicilor unitare de lucru, insuficiența dezvoltare a serviciilor, lipsa specialiștilor și slaba lor pregătire și, nu în ultimul rând, lipsa unei culturi nonviolente.

Strategia națională are la bază o serie de documente internaționale și regionale printre care și Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței domestice¹⁶ ale cărei recomandări în domeniul protecției drepturilor victimelor și ale femeii, în mod special, a egalității de șanse s.a. urmărește să le asigure o adecvată implementare la nivel național.

În **domeniul legislației electorale**, în cea de-a doua jumătate a anului 2012 au fost adoptate o serie de acte normative cu puternic impact național și internațional având în vedere alegerile electorale care au avut loc, unele dintre acestea fiind și abrogate ulterior. Mai jos enumerăm câteva dintre aceste acte:

• *O.U.G. nr. 38/2012 de modificare a Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale*¹⁷ asupra căreia Comisia de la Veneția, prin avizul nr. 685/2012 s-a pronunțat în sensul că pune două probleme și anume chestiunea controlului asupra actelor interne ale Parlamentului, dar și folosirea ordonanțelor de urgență ale Guvernului în vederea limitării atribuțiilor Curții Constituționale. Astfel, conform precizărilor Comisiei: „*controlul judecătoresc al actelor individuale ale Parlamentului nu este doar o chestiune care ține de statul de drept, dar în condițiile în care dreptul de vot este afectat, chiar o chestiune de drepturile omului. Ceea ce este important este faptul că procedura, nu neapărat fondul deciziei (de exemplu, ce persoană este numită pentru a ocupa o anumită funcție), trebuie să poată fi controlabilă în cadrul procedurii judiciare.*

[...]

În concluzie, *Ordonanța nr.38 este problematică din perspectivă constituțională, deoarece afectează regimul unei instituții fundamentale a statului – Curtea Constituțională – iar urgența măsurii nu a fost*

¹⁶ Adoptată la Istanbul la 11 mai 2011. România nu a semnat încă acest document.

¹⁷ Publicat în Monitorul Oficial, I, nr. 445 din 4 iulie 2012.

stabilită. În motivarea Deciziei nr.727 din 9 iulie 2012, Curtea Constituțională a considerat adoptarea ordonanței, în contextul existenței unei legi cu conținut identic pe rolul Curții, ca un „comportament neconstituțional și abuziv al Guvernului față de Curtea Constituțională”. În ceea ce privește legea supusă controlului său, Curtea a ajuns la concluzia că eliminarea atribuției sale de a controla hotărârile Parlamentului încălca statul de drept și principiul separației puterilor [CDL-REF(2012)031, p. 29].”¹⁸

• *Legea nr. 131/2012 pentru modificarea art.10 din Legea nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului*¹⁹;

• *Legea nr. 153/2012 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 41/2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului*²⁰.

În concluziile Comisiei de la Veneția referitoare la *Avizul privind compatibilitatea cu principiile constituționale și statul de drept a acțiunilor Guvernului și Parlamentului României cu privire la alte instituții ale statului și OUG de modificare a Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale și OUG de modificare și completare a Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului în România* că „aceste măsuri, luate atât individual cât și în ansamblu sunt problematice din punct de vedere al constituționalității și al statului de drept. Evenimentele examinate includ ordonanțe, decizii și proceduri a căror constituționalitate este discutabilă, mai ales adoptate împreună într-o succesiune rapidă. Comisia este îngrijorată, în special, cu privire la recurgerea extinsă la ordonanțe de urgență guvernamentale - atât de către majoritățile anterioare, cât și de cele actuale - care prezintă un risc pentru democrație și pentru statul de drept în România.

În plus, evenimentele și diversele declarații demonstrează o lipsă îngrijorătoare de respect în rândul reprezentanților instituțiilor statului față de statutul altor instituții ale

statului, inclusiv față de Curtea Constituțională în calitatea sa de garant al supremației Constituției.

Comisia este de părere că respectul pentru Constituție nu poate fi limitat la executarea literală a dispozițiilor sale operaționale. Constituția prin însăși natura sa, în plus față de garantarea drepturilor omului, oferă un cadru pentru instituțiile statului, stabilește atribuțiile și obligațiile acestora. Scopul acestor dispoziții este de a permite buna funcționare a instituțiilor, în baza cooperării loiale dintre acestea. Șeful statului, Parlamentul, Guvernul, sistemul judiciar, toate servesc scopului comun de a promova interesele țării ca un întreg, nu interesele înguste ale unei singure instituții sau ale unui partid politic care a desemnat titularului funcției. Chiar dacă o instituție este într-o situație de putere, atunci când este în măsură să influențeze alte instituții ale statului, trebuie să facă acest lucru având în vedere interesul statului ca un întreg, inclusiv, ca o consecință, interesele celorlalte instituții și cele ale minorității parlamentare.

Comisia de la Veneția este de părere că instituțiile statului român ar trebui să se angajeze într-o cooperare loială și este încântată de declarațiile ambelor părți care își exprimă intenția de a respecta obligațiile care le revin.”²¹

De asemenea, Autoritatea Electorală Permanentă a supus dezbaterii publice un proiect de lege privind Codul Electoral întrucât consideră necesar adoptarea unei reglementări unice care să creeze cadrul general pentru toate tipurile de alegeri și referendumuri. Conform expunerii de motive printre schimbările preconizate se numără:

- Uniformizarea soluțiilor legale disparate existente în legislația actuală, precum și reglementarea pentru prima dată a unor situații juridice semnalate de practica electorală;

- Coroborarea regulilor, conceptelor și instituțiilor juridice specifice diferitelor tipuri de scrutine;

- Simplificarea mijloacelor de acțiune a administrației electorale prin coerența și predictibilitatea procedurilor;

- Asigurarea stabilității procedurilor electorale și indirect a predictibilității actului de administrație electorală;

²¹ *Idem*, p. 20-21

¹⁸ http://193.226.121.81/events/2012/aviz_ro.pdf

¹⁹ Publicat în Monitorul Oficial, I, nr. 489 din 17 iulie 2012.

²⁰ Publicat în Monitorul Oficial, I, nr. 511 din 24 iulie 2012.

- Implementarea procedurilor necesare pentru prevenirea fraudelor electorale.

Printre principiile care stau la baza acestui proiect de Cod sunt amintite principiul universalității, principiul libertății, principiul egalității, principiul corectitudinii, principiul periodicității, principiul pluralismului și principiul stabilității dreptului electoral.

Astfel, „universalitatea dreptului de vot și de a fi ales exprimă ideea că toți cetățenii unui stat se pot bucura de aceste drepturi. Aceasta este o posibilitate juridică, generală și abstractă, recunoscută de către Constituție fiecărui cetățean, exercițiul efectiv al acestui drept depinzând de fiecare cetățean în parte. În ceea ce privește libertatea dreptului de vot și de a fi ales aceasta este definită ca posibilitatea cetățeanului de a participa sau nu la alegeri și de a-și exprima opțiunea în favoarea unei liste de candidați sau a unui candidat pe care îl preferă, în care caz libertatea de formare a opiniei este crucială.

Egalitatea dreptului de vot și de a fi ales reflectă principiul egalității în drepturi a cetățenilor. Egalitatea dreptului de vot presupune pe de o parte, ca fiecare alegător să aibă dreptul la un singur vot – regula „un om – un vot” și, pe de altă parte, ca importanța votului fiecărui cetățean să fie aceeași cu cea a tuturor celorlalți cetățeni, ceea ce are numeroase consecințe, începând cu stabilirea numărului de mandate care sunt disputate în fiecare circumscripție electorală și până la modalitatea de stabilire a rezultatelor scrutinului.

În privința dreptului de a fi ales egalitatea îmbracă forma egalității de șanse între candidați, respectiv egalitatea accesului la timpii de antenă furnizați de serviciile publice de televiziune și radioteleviziune precum și la subvențiile de la bugetul de stat pentru finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale. [...] Alegerile democratice corecte sunt o expresie a suveranității poporului, libera expresie a celor ce asigură bazele autorității și legitimității guvernării. Alegerile corecte servesc rezolvării pașnice a competițiilor pentru putere politică în interiorul unei țări și astfel sunt importante în menținerea păcii și stabilității. Acolo unde guvernările sunt legitime prin alegeri corecte, riscurile

derapajelor nedemocratice sunt reduse. Corectitudinea alegerilor este o condiție necesară pentru o guvernare democratică, pentru că reprezintă motorul prin care cetățenii unei țări își exprima liber voința, pe o bază stabilă legal, în privința celor care vor avea legitimitatea de a guverna în numele și interesele lor.

Totodată, una din modalitățile de concretizare efectivă a principiului corectitudinii o reprezintă faptul că întreaga activitate de organizare și desfășurare a alegerilor se desfășoară sub directa conducere și sub controlul cetățenilor și al formațiunilor politice, precum și faptul că activitatea de conducere a birourilor și oficiilor electorale se realizează în mod colectiv și potrivit principiului majorității.

Mai mult, prezenta propunere legislativă stabilește posibilitatea monitorizării procesului electoral de observatori din partea organizațiilor neguvernamentale românești care au ca obiect principal de activitate apărarea valorilor democrației și a drepturilor omului, observatori din partea unor organisme și instituții europene și internaționale, precum și de delegați ai presei scrise și audiovizuale românești și străine.”²²

De asemenea, ca noutate este crearea Registrului electoral care reprezintă o evidență informatizată la nivel național a alegătorilor și care este gestionat de Autoritatea Electorală Permanentă, renunțarea la listele speciale și suplimentare în care erau înscrși alegătorii care în ziua votării se aflau în altă localitate decât cea de domiciliu sau alegătorii care în ziua votării se aflau în străinătate. Pentru cetățenii aflați în străinătate ziua de vot va fi sâmbăta în timp ce pentru cei aflați pe teritoriul țării se va încerca respectarea principiului periodicității, prin stabilirea zilei de duminică ca zi de vot.

Și în privința referendumului privind demiterea Președintelui se produc modificări în sensul că acesta va putea fi demis dacă s-a întrunit majoritatea voturilor alegătorilor români care au participat la referendum.

O altă modificare adusă legislației electorale este cuprinsă de *OUG nr. 46/2012*

²² [http://www.roaep.ro/ro/section.php?id=cauta&termen=cod electoral](http://www.roaep.ro/ro/section.php?id=cauta&termen=cod%20electoral), Expunerea de motive, p. 5

privind modificarea Legii nr. 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali, precum și unele măsuri pentru buna organizare și desfășurare a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat din anul 2012²³. Această ordonanță vine cu modificări precum utilizarea cărților de alegător începând cu alegerile parlamentare din anul 2016, prevederile din Legea nr. 35/2008 referitoare la Registrul electoral național se aplică începând cu 1 ianuarie 2013 etc.

În ceea ce privește modalitatea de organizare și funcționare a instituției Avocatului Poporului, a fost publicată Hotărârea Birourilor permanente ale Camerei Deputaților și Senatului nr. 3/2012 privind modificarea art. 7 din Regulamentul de organizare și funcționare a instituției Avocatul Poporului²⁴, prin care sunt modificate condițiile pentru numirea în funcția de adjunct al Avocatului Poporului, astfel că este redusă condiția vechimii de la 10 ani la 8 ani în specialitatea studiilor absolvite și se precizează că această funcție poate fi ocupată și de o persoană care a exercitat timp de 8 ani funcția de deputat sau de senator.

Referitor la **condamnările României la CEDO**, în cea de-a doua parte a anului 2012, Curtea Europeană a Drepturilor Omului s-a pronunțat în *Cauza E. M. B. vs. România*²⁵. Curtea a constatat că s-au încălcat dispozițiile articolului 6, alineat 1 referitor la dreptul la un proces echitabil într-un termen rezonabil din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Cu toate acestea nu s-a acordat vreo despăgubire, pe considerentul că recunoașterea încălcării art. 6, alin. 1 din Convenție reprezintă, în sine, o reparație echitabilă.

O altă cauză în care Curtea s-a pronunțat

este *Cauza Cucu vs. România*, în care Curtea a constatat că s-au încălcat dispozițiile articolului 3 (interzicerea torturii) precum și dispozițiile articolului 3(dreptul la alegeri libere) din Protocolul 1 la Convenție, acordându-se atât daune morale cât și achitarea cheltuielilor de judecată.

Aceste hotărâri sunt urmate de *Hotărârea în cauza Lăcătuș și alții vs. România*, *Hotărârea în cauza Anca Mocanu și alții vs. România* din data de 13 noiembrie 2013.

Ca proiecte viitoare legate de protecția drepturilor cetățenilor care vor avea aplicabilitate din anul 2013, amintim proiectul Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor care, începând cu data de 6 ianuarie 2013, va pune la dispoziția cetățeanului *Telefonul Consumatorului Infocons* -021/9551- al cărui scop este acela de a obține informații cu privire la modul în care se pot face sesizări sau reclamații cu privire la produsele și/sau serviciile achiziționate și/sau prestate. Afișarea numărului de telefon INFOCONS, a adresei și numerelor de telefon/fax ale comisariatelor regionale pentru protecția consumatorilor și comisariatelor județene pentru protecția consumatorilor, în a căror rază teritorială se afla operatorul economic precum și adresa site-ului Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor.

Ca o concluzie, putem afirma că anul 2012, în contextul în care reprezintă al cincilea an în care România beneficiază de statutul de stat membru al UE, presupune pentru România necesitatea transmiterii și promovării continue, în timp real și eficace, a intereselor legitime românești pe lângă instituțiile europene într-un mod cât mai transparent și adoptarea unor măsuri legislative coerente și eficiente care să asigure respectarea tuturor principiilor care stau la baza tratatelor UE precum și a drepturilor omului.

Cât despre Uniunea Europeană, se caută în continuare soluții pentru ieșirea din criză, pentru crearea unei Uniuni mai puternice din punct de vedere economic, monetar, fiscal și politic iar necesitatea protecției drepturilor omului atât în instituțiile europene, în statele membre ale Uniunii cât și în relațiile externe cu alte state și organisme internaționale trebuie susținută și promovată permanent.

²³ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 634 din 5 septembrie 2012.

²⁴ Publicată în Monitorul Oficial, I, nr. 719 din 23 octombrie 2012.

²⁵ Pronunțată la 13 noiembrie 2012.

IV. JURISPRUDENȚĂ

CAUZA CREANGĂ CONTRA ROMÂNIEI

MARIUS VĂCĂRELU

Cauza Creangă contra României¹ este expresia unei tendințe manifestate pregnant după 1990 în dreptul public român: nevoia de rezultate rapide, deși numărul persoanelor implicate în diferitele cauze penale este relativ mare. Celeritatea este un deziderat al procedurilor judiciare, dar nu trebuie ca aceasta să fie asigurată prin încălcarea drepturilor fundamentale ale subiecților de drept.

I. Sub aspect procedural, vom reține că²:

1. La originea cauzei se află Cererea nr. 29.226/03 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, Sorin Creangă (*reclamantul*), a sesizat Curtea la 4 septembrie 2003 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*convenția*).

2. Reclamantul susținea, în special, că lipsirea sa de libertate în data de 16 iulie 2003, între orele 9-22, a fost ilegală, ca și arestarea sa preventivă consecutivă. Acesta a invocat în special art. 5 § 1 din Convenție.

3. La 15 iunie 2010, camera respectivă, compusă din Josep Casadevall, Elisabet Fura, Corneliu Bîrsan, Boățjan M. Zupancic, Ineta Ziemele, Luis Lopez Guerra și Ann Power, judecători, și Santiago Quesada, grefier de secție, a pronunțat hotărârea. Aceasta a declarat în unanimitate cererea admisibilă în ceea ce privește capetele de cerere întemeiate pe art. 5 § 1 din Convenție și inadmisibilă pentru celelalte capete. Tot în unanimitate, s-a hotărât că a fost încălcat art. 5 § 1 din Convenție în ceea ce privește lipsirea de libertate a reclamantului în data de 16 iulie 2003, între orele 10-22, și arestarea sa la 25 iulie 2003, în urma recursului în anulare; s-a hotărât, de asemenea, că nu a fost

încălcat art. 5 § 1 din Convenție în ceea ce privește motivarea insuficientă a arestării preventive în perioada 16- 18 iulie 2003. Camera a hotărât, de altfel, că statul pârât trebuie să plătească reclamantului 8.000 de euro (EUR) pentru prejudiciul moral și 500 EUR pentru cheltuielile de judecată.

4. La 3 septembrie 2010, Guvernul a solicitat trimiterea cauzei în fața Marii Camere (art. 43 din Convenție).

5. La 22 noiembrie 2010, un colegiu al Marii Camere a decis admiterea cererii (art. 73 din regulament).

6. Atât reclamantul, cât și Guvernul au depus observații scrise suplimentare (art. 59 § 1 din regulament).

7. La 30 martie 2011 a avut loc o ședință publică la Palatul Drepturilor Omului din Strasbourg (art. 59 § 3 din regulament).

II. În fapt, vom reține că versiunile furnizate de către părțile aflate în conflict judiciar nu au corespuns, după cum urmează:

I. Circumstanțele cauzei

8. Reclamantul s-a născut în 1956 și locuiește în București.

9. În 1985 a devenit agent al Poliției Capitalei, iar în 1995 ofițer de poliție judiciară în cadrul Secției 5 de Poliție din București.

A. Împrejurările primei arestări preventive a reclamantului

1. Versiunea reclamantului

10. În formularul cererii sale, reclamantul afirmă că, la 16 iulie 2003, a fost informat de superiorul său ierarhic că trebuia să se prezinte la sediul Parchetului Național Anticorupție (PNA) pentru interogatoriu.

În observațiile scrise adresate Marii Camere la 10 februarie 2011, reclamantul afirmă că, în data de 15 iulie 2003, în jurul orei 17, în timp ce se afla în concediu, un coleg de la

* conf. dr. SNSPA.

¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 613 din 2012.

² Pentru simplificarea lecturii, au fost numerotate doar aspectele evidențiate; pentru textul integral, vezi decizia publicată în Monitorul Oficial al României, partea I.

Secția 5 de Poliție din București l-a informat la telefon că trebuia să se prezinte a doua zi la PNA, fără a oferi alte precizări.

11. La 16 iulie 2003, în jurul orei 8,45, reclamantul ar fi întâlnit 25 de colegi în curtea sediului PNA. Ulterior, în jurul orei 9, li s-ar fi solicitat tuturor să intre în sediu. La intrare, un agent de poliție ar fi notat datele reclamantului și ale colegilor săi într-un registru de acces.

12. Reclamantul și colegii săi ar fi fost conduși într-o sală de ședință aflată la parterul clădirii. În scurt timp, procurorul militar V.D. ar fi intrat și le-ar fi cerut să dea declarații scrise cu privire la împrejurările în care au cunoscut 3 persoane, I.D., S.B. și M.I. Procurorul ar fi părăsit apoi sala și ar fi revenit în jur de 9,30-9,40 pentru a lua declarațiile. După ce l-a citit, ar fi început să îi amenințe pe reclamant și colegii săi cu arestarea preventivă. Apoi ar fi ieșit din nou din sală. 4 sau 5 jandarmi mascați și înarmați ar fi intrat în sală. Reclamantul și colegii săi ar fi fost rugați de unul dintre jandarmi să scoată telefoanele mobile și să le pună pe o masă aflată lângă un alt jandarm. Aceștia ar fi fost informați, de asemenea, că aveau voie să iasă din sală pentru a merge la toaletă sau a fuma o țigară, dar numai pe rând și însoțiți de un jandarm înarmat.

13. În jurul orei 15, reclamantul și colegii săi au cerut permisiunea de a ieși din sală pentru a lua apă și mâncare. După ce a obținut acordul procurorului, un jandarm a strâns bani de la agenții de poliție și s-a dus să cumpere proviziile cerute.

14. În tot acest timp, reclamantul nu ar fi beneficiat de asistența unui avocat, ales sau numit din oficiu. Nu ar fi putut contacta pe nimeni în exterior.

15. În formularea cererii, reclamantul afirmă că a reușit să contacteze un avocat în jurul orei 20.

În observațiile sale scrise depuse în fața Marii Camere, reclamantul afirmă că, în jurul orei 23, a fost condus, împreună cu un coleg, în biroul procurorului, aflat la primul etaj, unde s-ar fi găsit procurorul, un alt bărbat și două femei. Procurorul i-ar fi sugerat să declare că ofițerii din conducerea Secției 5 Poliție din București erau vinovați de corupție. Acesta ar fi adăugat că, în schimb, nu va fi arestat preventiv

și își va putea revedea familia în curând. Reclamantul ar fi solicitat asistența unui avocat ales. Procurorul i-ar fi răspuns că cele două femei prezente erau avocate numite din oficiu și l-ar fi invitat să aleagă una care să îl asiste. Reclamantul s-ar fi opus. Potrivit acestuia, procurorul ar fi început să îi „vorbească urât” și să îl amenințe spunându-i că dacă nu cooperează va fi arestat preventiv cu interdicția de a primi vizita familiei. Reclamantul ar fi fost condus afară din birou de un jandarm, care ar fi primit ordinul de a-i interzice să vorbească cu alte persoane și să meargă la toaletă fără permisiunea procurorului.

În audierea publică din 30 martie 2011, reclamantul a afirmat că, la o oră neprecizată, familia sa, care știa că el trebuie să se prezinte la acea dată la PNA de unde nu s-a mai întors acasă, l-a contactat pe avocatul C.N., care l-ar fi rugat pe colegul său, S. Cus, să îl asiste pe reclamant în fața parchetului. S. Cus ar fi sosit la ora 22 și ar fi avut atunci posibilitatea de a se întâlni cu reclamantul.

16. La 17 iulie 2003, în jur de 1.15-1.30, reclamantul ar fi fost dus din nou în biroul procurorului. Acesta din urmă ar fi completat un formular tipizat menționând acuzațiile împotriva sa și i-ar fi citit actul. Drept răspuns, reclamantul ar fi afirmat că nu recunoștea faptele care i se imputau și că își menținea declarația inițială. În prezența unei avocate din oficiu, Av. M.S. ar fi semnat formularul. Procurorul i-ar fi notificat totodată mandatul de arestare preventivă, care a fost emis pe numele său la 16 iulie 2003, precizând că arestarea sa a fost dispusă pe o durată de 3 zile, respectiv 16-18 iulie 2003.

17. În jurul orei 1.40, procurorul l-ar fi informat pe reclamant, în prezența avocatului ales, S. Cus, de mandatul de arestare preventivă emis pe numele său. Acesta i-ar fi prezentat, de asemenea, probele acuzării care justificau măsura, și anume declarațiile colegilor săi. Mandatul ar fi fost emis în temeiul art. 148 alin. 1 lit. h) din Codul de procedură penală. Făcând trimitere la textele de lege relevante, procurorul ar fi subliniat că faptele imputate reclamantului reuneau elementele constitutive ale infracțiunilor de asociere pentru săvârșirea de infracțiuni, de luare de mită și de complicitate la

furt calificat. Partea relevantă a mandatului este redactat după cum urmează:

„Într-una din zilele anilor 1999 sau 2000, dată ce urmează a fi stabilită ulterior, [reclamantul] împreună cu mai mulți colegi din secția 5 au surprins mai multe persoane ce transportau peste 2 tone benzină sustrase din conducte, împrejurare în care au pretins și primit suma de 20.000.000 lei, pentru a nu le întocmi dosar penal și a-i lăsa să își continue activitatea infracțională.

Săvârșirea faptei penale de către învinuit/inculpat rezultă din următoarele probe:

- declarații martori;
- procese-verbale de confruntare;
- declarații inculpați;
- înregistrări audio;
- planșe foto;
- proces-verbal recunoaștere după

fotografii.

Având în vedere că în cauză sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 148 alin. 1 lit. h) C. proc. pen., în sensul ca pedeapsa prevăzută de lege este cuprinsă între 4 și 18 ani închisoare, iar punerea sa în libertate prezintă pericol pentru ordinea publică și pentru buna desfășurare a cercetărilor din prezenta cauză penală, având în vedere calitatea de polițist a inculpatului de care se poate prevala în eventuala influențare a persoanelor ce urmează a fi audiate în cauză.

În baza art. 136 alin. 5, art. 146 alin. 1, art. 148 alin. 1 lit. h), art. 149¹, art. 151 C. proc. pen., [procurorul] dispune:

(1) Arestarea preventivă provizorie a învinuitului/inculpatului [...] pe o durată de 3 zile.

(2) Conform art. 146 alin. 3 și art. 149¹ alin. 3 C. proc. pen., durata menționată la primul punct este cuprinsă între 16 iulie 2003, ora 22, și 18 iulie 2003, ora 22.

(3) Un mandat de arestare preventivă provizorie va fi întocmit [...] cu începere din 16 iulie 2003 [...].”

18. În jurul orei 2,30, reclamantul ar fi fost condus într-o sală de la subsolul clădirii, unde se aflau alți 13 colegi. La scurt timp, reclamantul ar fi fost transferat la Penitenciarul Rahova.

2. Versiunea Guvernului

19. În toamna anului 2002, PNA ar fi primit sesizări privind furturile de produse petroliere din conductele societății „Petrotrans” - S.A., în vecinătatea municipiului București, comise în strânsă colaborare cu jandarmii și agenții de poliție. În urma audierii mai multor persoane la 9 și 11 iulie 2003 și a **identificării fotografice, ar fi reieșit că reclamantul era implicat în operațiune. Procurorul V.D., însărcinat cu cazul, ar fi decis citarea a aproximativ 50 de persoane pentru a depune mărturie la 16 iulie 2003.**

20. La 15 iulie 2003, reclamantul, precum și 16 colegi de poliție ar fi fost citați la locul de muncă (Secția 5 Poliție din București) pentru a apărea în fața PNA ca să dea declarații în legătură cu respectiva anchetă penală. Totodată, șeful Direcției Generale de Poliție Sector 1 București ar fi fost informat în acest sens pentru a-l preveni asupra absenței polițiștilor a două zi și pentru a asigura prezența acestora la parchet.

21. A două zi dimineața, la ora 9, reclamantul și colegii săi s-ar fi prezentat la sediul PNA. Procurorul militar V.D. i-ar fi primit într-o sală aflată la parterul clădirii și i-ar fi informat că vor fi interogați în cadrul actelor premergătoare cu privire la implicarea lor în sustragerea frauduloasă de produse petroliere din oleoducte. Toți agenții de poliție ar fi negat verbal orice implicare în această activitate, dar ar fi consimțit să dea o declarație scrisă în acest sens. În consecință, ar fi primit un chestionar cu 10 întrebări la care au răspuns pe coli albe. În acest interval, procurorul ar fi ieșit din sală și s-ar fi dus în biroul său de la primul etaj al clădirii pentru a continua actele de procedură în privința altor persoane implicate în cauză.

22. Pe la ora 12, pe când agenții terminaseră de scris declarațiile, procurorul ar fi revenit în sala și i-ar fi informat că, printr-o decizie din aceeași dată, ar fi început urmărirea penală împotriva a 10 dintre ei, inclusiv reclamantul, pentru luare de mită, complicitate la furt calificat și asociere pentru săvârșirea de infracțiuni. Ceilalți 7 agenți ar fi fost lăsați să părăsească sediul parchetului.

23. Procurorul ar fi solicitat celor 10 agenți de poliție să dea o nouă depoziție și să fie confrunțați cu alte persoane. Acesta i-ar mai fi

informai că aveau dreptul de a fi asistați de avocați aleși. Unii agenți au contactat avocați în timp ce, pentru alții, inclusiv reclamantul, parchetul ar fi făcut apel la Baroul București pentru a li se asigura avocați numiți din oficiu.

24. Reclamantul ar fi așteptat de bunăvoie la sediul PNA pentru clarificarea situației sale juridice. Nu ar fi fost obligat să rămână acolo, fiind liber să părăsească sediul în orice moment, de exemplu, pentru a cumpăra apă sau țigări; de altfel, 2 polițiști, A.A. și G.C., ar fi plecat în aceeași zi și fără să se mai întoarcă.

25. Reclamantul nu ar fi fost supravegheat sau păzit niciodată. Jandarmii ar fi fost prezenți la sediul PNA la acea dată doar pentru a asigura menținerea ordinii. De altfel, nu ar fi existat nicio intrare separată sau încăpere specială pentru persoanele împotriva cărora se luase măsura reținerii sau arestării preventive.

26. În jur orelor 13-14, după sosirea la sediul PNA a avocaților aleși (pentru 5 agenți de poliție) sau numiți din oficiu, procurorul a început audierea agenților pe rând. Audierea a durat 3-4 ore.

27. La o oră neprecizată, în timpul audierii sale, reclamantul, asistat de avocatul din oficiu M.S., ar fi completat declarația inițială făcută pe coală albă, confirmând că era coleg cu polițiștii CD. și M.G.M. și că avea relații normale cu aceștia. Cu această ocazie, procurorul ar fi completat pe hârtie că prima declarație fusese făcută la ora 10.

28. La o oră neprecizată, reclamantul ar fi dat o nouă declarație în prezența avocatului din oficiu, de data aceasta pe un formular tipizat cu mențiunea „învinuit/inculpat”. Din acest formular ar fi reieșit că reclamantul fusese informat despre faptele de care era acuzat și încadrarea lor juridică, precum și despre drepturile sale procedurale. În acest sens, s-ar fi întocmit un proces-verbal semnat de procuror, reclamant și avocatul din oficiu.

29. Procurorul ar fi efectuat apoi mai multe confruntări între învinuiți, inculpați și martori.

30. La ora 22, printr-o ordonanță de punere în mișcare a acțiunii penale, procurorul ar fi acuzat mai mulți agenți de poliție, printre care și reclamantul, de săvârșirea infracțiunilor

de luare de mită, complicitate la furt calificat și asociere pentru săvârșirea de infracțiuni.

31. La aceeași oră, procurorul ar fi emis o ordonanță de arestare preventivă pe numele reclamantului. Mandatul de arestare preventivă ar fi fost emis și comunicat reclamantului la o oră neprecizată. În noaptea de 16/17 iulie 2003, reclamantul ar fi fost transferat la Penitenciarul Rahova.

32. Guvernul a comunicat faptul că registrele de intrare și ieșire din sediul PNA în 2003 au fost distruse cu mult timp înainte de comunicarea prezentei cereri, la 19 februarie 2009, termenul de păstrare fiind, conform normelor în vigoare, de 3 - 5 ani.

B. Punerea în libertate a reclamantului

33. La 17 iulie 2003, în temeiul art. 148 alin. 1 lit. c), d) și h) din Codul de procedură penală, PNA a solicitat Tribunalului Militar București prelungirea cu 27 de zile a arestării preventive a reclamantului și a celor 13 coinalpați, cu începere din 19 iulie 2003.

34. La 18 iulie 2003, ora 10, reclamantul a fost adus în fața instanței. Conform susținerilor acestuia, avocatul său nu a avut acces la dosar decât în momentul în care parchetul susținea cererea de prelungire a arestării preventive. Tribunalul militară dispus transferarea cauzei la curtea militară de apel care era competentă, având în vedere gradul militar al unuia dintre coinalpați.

35. Prin încheierea pronunțată la aceeași dată în camera de consiliu, curtea militară de apel, în complet format dintr-un singur judecător, a admis cererea parchetului și a prelungit cu 27 de zile arestarea preventivă a reclamantului și a celorlalți coinalpați.

36. Curtea militară de apel a reținut că din probele depuse la dosar reieșea că existau indicii conform cărora inculpații ar fi comis infracțiuni de asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni, de luare de mită, de complicitate la furt calificat și de instigare la mărturie mincinoasă. Instanța a considerat că arestarea preventivă a inculpaților era necesară din motive de ordine publică, subliniind că aceștia puteau influența martorii și că încercaseră să se sustragă urmării penale și executării pedepsei.

Aceasta a notat, în cele din urmă, că era necesar să se ia în considerare, de asemenea, complexitatea cauzei, numărul mare de inculpați și dificultatea identificării probelor.

37. La aceeași dată, a fost emis un mandat de arestare preventivă pe numele reclamantului identic cu mandatul emis în data de 16 iulie 2003.

38. Reclamantul și ceilalți coinculpați au formulat recurs împotriva acestei decizii, susținând că respectivul complet de judecată ce pronunțase hotărârea nu fusese constituit în mod legal. Parchetul a invocat, de asemenea, constituirea nelegală a completului de judecată.

39. Prin hotărârea definitivă pronunțată la 21 iulie 2003, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul, a casat hotărârea și a dispus punerea în libertate a reclamantului și a celorlalți coinculpați. Curtea supremă a apreciat că, pentru a asigura o mai mare transparență în lupta împotriva corupției, Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției a adus modificări aplicabile imediat dispozițiilor procedurale prevăzute de Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție. Astfel, art. 29 alin. (1) și (2) din Legea nr. 78/2000 prevede că un complet de judecată ce se pronunță în primă instanță asupra infracțiunilor prevăzute de această lege trebuie să fie alcătuit din 2 judecători.

40. Motivarea hotărârii nu a fost comunicată reclamantului.

41. Reclamantul a fost pus în libertate în aceeași zi.

III. Ulterior, Procurorul general al României formulează recurs în anulare împotriva deciziei de punere în libertate:

42. La o dată neprecizată, procurorul general al României a formulat, în fața Curții Supreme de Justiție, recurs în anulare împotriva hotărârii definitive din 21 iulie 2003. Acesta a considerat că, în interpretarea dreptului intern, Curtea supremă comisese grave erori de drept, având drept consecință soluționarea greșită a litigiului.

42. Reclamantul susține că nu a luat cunoștință decât la 24 iulie 2003, prin intermediul presei, de existența recursului în anulare și de fixarea datei ședinței de judecată pentru 25 iulie 2003.

43. La această dată, la ora 9,30, reclamantul s-a prezentat la ședința de judecată însoțit de 2 avocați care au solicitat amânarea cauzei întrucât clientului său nu i-au fost comunicate motivarea hotărârii din 21 iulie 2003 și cererea de recurs în anulare. Curtea Supremă de Justiție a admis cererea și, invocând caracterul urgent al cauzei, a amânat-o pentru ora 12,30.

44. La reluarea dezbaterilor, reclamantul a susținut că hotărârea definitivă din 21 iulie 2003 nu putea să facă decât obiectul unui recurs în interesul legii, nu al unui recurs în anulare, și că nu existau motive întemeiate care să justifice arestarea sa preventivă.

45. Prin hotărârea definitivă pronunțată la 25 iulie 2003, Curtea Supremă de Justiție, în complet de 9 judecători, a admis recursul în anulare, a casat hotărârea din 21 iulie 2003 și, pe fond, a respins acțiunea reclamantului motivând că hotărârea a interpretat greșit art. 29 alin. (1) și (2) din Legea nr. 78/2000. Aceasta a considerat că aplicarea modificărilor aduse Legii nr. 78/2000 și Codului de procedură penală conduce la concluzia că voința legiuitorului este aceea de a asigura o reglementare unică pentru cazul arestării preventive, în sensul ca aceasta să fie dispusă în cameră de consiliu de un complet format dintr-un singur judecător, indiferent de natura infracțiunii.

46. Curtea Supremă de Justiție a considerat, de asemenea, că reieșea din probele depuse la dosar că arestarea preventivă a inculpaților era justificată, întrucât existau informații suficiente care să ducă la concluzia că fiecare dintre inculpați ar fi putut comite faptele de care erau acuzați.

47. La 25 iulie 2003, reclamantul a fost arestat preventiv.

48. Prin încheierea din 29 iunie 2009, confirmată la 2 iulie 2004 de curtea militară de apel, tribunalul militar teritorial a dispus punerea în libertate a reclamantului, înlocuind măsura arestării preventive cu interdicția de a

părăsi țara.

49. Prin hotărârea pronunțată la 22 iulie 2010, Curtea de Apel București l-a condamnat pe reclamant la o pedeapsă de 3 ani de închisoare cu suspendare pentru luare de mită (art. 254 alin. 2 din Codul de procedură penală coroborat cu art. 7 din Legea nr. 78/2000) și favorizarea infractorului (art. 264 din Codul penal). Prin aceeași hotărâre, M.T. și G.S., ale căror mărturii au fost prezentate de reclamant, au fost condamnați la 2 și, respectiv, 5 ani de închisoare pentru luare de mită și asociere pentru săvârșirea de infracțiuni, respectiv pentru luare de mită și favorizarea infractorului.

IV. În continuare, Curtea amintește în cuprinsul deciziei dispozițiile legale relevante, dintre care vom reține doar două decizii ale Curții Constituționale:

50. Referitor la actele premergătoare, organul de urmărire penală nu are obligația de a asigura în acest stadiu persoanei vizate, care acum are calitate de „făptuitor”, asistența unui avocat în cursul măsurilor luate în această perioadă. Această obligație nu se naște decât ulterior începerii urmăririi penale în cursul căreia persoana respectivă primește calitatea de învinuit sau inculpat (deciziile nr. 2.501 din 14 aprilie 2005 și nr. 3.637 din 7 iunie 2006 ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secția penală). În faza actelor premergătoare, autoritățile nu efectuează acte de urmărire penală, ci doar iau măsuri care nu necesită un act juridic propriu-zis (Decizia nr. 5.532 din 26 septembrie 2006 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secția penală). Probele administrate în această fază, precum declarațiile de martori, audierea inculpatului sau expertiza judiciară, sunt lovite de nulitate (Decizia nr. 806/2006 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secția penală).

Curtea Constituțională a confirmat în mai multe rânduri că organul de urmărire penală nu are obligația de a asigura asistența unui avocat în cadrul măsurilor luate în faza actelor premergătoare, motivând că în această fază nu poate fi administrată nicio probă susceptibilă de a fi utilizată în cursul procesului penal ulterior (deciziile nr. 141/1999, 210/2000 și 582/2005).

În schimb, s-a abținut să se pronunțe asupra practicii autorităților constând în efectuarea unor acte premergătoare în cursul urmăririi penale, considerând că aceasta reprezintă o problemă de aplicare a legii penale, care nu intră sub incidența contenciosului constituțional (Decizia nr. 113/2003).

V. Din punct de vedere procedural, mai întâi s-a judecat speța în fața Marii Camere, care a reținut o încălcare de procedură din partea Guvernului României, care a ridicat o excepție mai târziu decât era permis de dispozițiile procesuale, astfel încât a decăzut din dreptul de a o mai invoca.

Cu privire la pretinsa încălcare a art. 5 § 1 din Convenție în raport cu lipsirea de libertate a reclamantului în data de 16 iulie 2003, de la ora 9 până la ora 22, hotărârea Camerei precizează și decide că:

51. În hotărârea din 15 iunie 2010, Camera a reamintit că, având în vedere vulnerabilitatea deosebită a persoanelor aflate sub controlul exclusiv al agenților statului, procedura prevăzută de Convenție nu presupune întotdeauna o aplicare riguroasă a principiului *affirmanti incumbit probatio* (proba îi revine celui ce afirmă).

52. În baza elementelor prezentate la vremea respectivă de către părți, Camera a constatat că reclamantul s-a prezentat la sediul PNA la 16 iulie 2003 și că a dat declarații în jurul orei 10, apoi al orei 20. Aceasta a precizat că, deși prima declarație nu menționa dacă reclamantul era audiat în calitate de persoană urmărită penal, acesta din urmă fusese informat la momentul celei de-a doua declarații că era învinuit de comiterea mai multor infracțiuni. Aceasta a observat, de asemenea, că Guvernul nu a comunicat niciun element concret referitor la poziția autorităților în privința situației reclamantului în data de 16 iulie 2003. Astfel, nu a fost pus la dispoziția Curții niciun înscris care să ajute la stabilirea faptului dacă reclamantul părăsise ori nu sediul parchetului, înscris obținut, de exemplu, prin consemnarea datelor privind persoanele care intră și ies din sediul instituției, sau a demersurilor făcute de autorități pentru a-l informa pe reclamant dacă putea părăsi sediul parchetului. Camera a

subliniat apoi că la aceeași dată parchetul a început urmărirea penală împotriva reclamantului și că în timpul serii a dispus arestarea preventivă a acestuia. Desfășurarea evenimentelor acelei zile, astfel cum reiese din dosar - interogatoriu, începerea urmăririi penale, un al doilea interogatoriu în calitate de inculpat, arestarea preventivă - au condus-o la concluzia că reclamantul a rămas la sediul parchetului pe tot parcursul zilei și că nu i-a fost permis să îl părăsească. În contextul tuturor acestor elemente, Camera a concluzionat că în data de 16 iulie 2003, de la ora 10,00 până la ora 22,00, reclamantul a fost lipsit de libertate.

53. Referitor la compatibilitatea acestei lipsiri de libertate cu art. 5 § 1 din Convenție, Camera a observat că dreptul român prevedea la vremea faptelor două măsuri preventive privative de libertate, și anume reținerea pe o durată de 24 de ore și arestarea preventivă. În speță, niciun mandat de reținere nu a fost emis împotriva reclamantului. Camera a mai subliniat că prin ordonanța din 16 iulie 2003 procurorul a dispus arestarea preventivă provizorie a reclamantului pe o durată de 3 zile. Însă perioada indicată în mod expres în ordonanță, și anume de la 16 iulie 2003 ora 22 până la 18 iulie 2003 ora 22, nu reprezintă de fapt decât două zile de arestare preventivă. Camera a observat, în această privință, că, fiind emis în temeiul ordonanței procurorului în conformitate cu dreptul intern, mandatul de arestare putea acoperi numai aceeași perioadă ca cea prevăzută în ordonanță. În speță, chiar dacă nu indica ora începând de la care măsura devenea efectivă, mandatul nu putea constitui temei legal pentru perioada precedentă, nemenționată în ordonanță.

54. În consecință, Camera a considerat că lipsirea de libertate a reclamantului în data 16 iulie 2003, între orele 10 și 22, nu avea temei legal în dreptul intern și că, prin urmare, a fost încălcat art. 5 § 1 din Convenție.

VI. Curtea a motivat decizia sa, reținând mai multe aspecte. Interesante sunt, sub aspectul procedurii în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene, dezbaterile privind sarcina probei, precum și cele relativ la situația în care o persoană aflată la audieri în sediului unui organ de urmărire penală se constituie în privare de

libertate în mod nelegal.

De aceea, există două opinii ale judecătorilor care își exprimă rezervele și ezitățile asupra calificărilor stabilite de către majoritatea membrilor CJUE.

C. Motivarea Curții

1. Principii generale

55. Curtea amintește că art. 5 din Convenție consacră un drept fundamental, protejarea oricărei persoane împotriva atingerilor de natură arbitrară ale statului aduse libertății sale. Prin proclamarea „dreptului la libertate”, art. 5 § 1 se referă la libertatea fizică a persoanei; el are drept scop să garanteze că nimeni nu este privat de aceasta în mod arbitrar. Acesta nu vizează simplele restrângeri ale libertății de circulație, care intră sub incidența art. 2 din Protocolul nr. 4. Curtea reamintește totodată că art. 5 § 1 precizează explicit că garanțiile pe care le consacră se aplică pentru „orice persoană”. Lit. a)-f) ale paragrafului 1 al art. 5 conțin o listă exhaustivă a motivelor pentru care o persoană poate fi lipsită de libertate; o asemenea măsură nu este legală dacă nu corespunde unuia dintre aceste motive. Mai mult, în privința „legalității” unei arestări, inclusiv respectarea „căilor legale”, convenția face trimitere, în principal, la legislația națională și consacră obligația de a respecta normele de fond, precum și normele de procedură ale acesteia. Cu toate acestea, respectarea legislației naționale nu este suficientă: art. 5 § 1 cere în plus conformitatea oricărei lipsiri de libertate cu scopul de a apăra persoana împotriva arbitrariului. Există un principiu fundamental conform căruia nicio detenție arbitrară nu poate fi compatibilă cu art. 5 § 1, iar noțiunea „arbitrară” pe care o prevede art. 5 § 1 nu se limitează la lipsa conformității cu dreptul intern, astfel încât o lipsire de libertate poate fi legală potrivit legislației interne și totodată arbitrară, deci contrară Convenției [a se vedea, printre alte hotărâri. *Guzzardi împotriva Italiei*, 6 noiembrie 1980, pct. 92, seria Anr. 39, și *A. și alții împotriva Regatului Unit (MC)*, nr. 3.455/05, pct. 162- 164, 19 februarie 2009].

2. Aplicare în cauza de față

a) Cu privire la perioada care trebuie luată în considerare

56. În primul rând, Curtea consideră necesar să stabilească perioada care trebuie luată în considerare. În această privință, trebuie examinate două chestiuni diferite: începutul perioadei și finalul acesteia.

b) Cu privire la sarcina probei pretensei lipsiri de libertate

57. Curtea reamintește că, la aprecierea mijloacelor de probă, ea reține criteriul probei „dincolo de orice îndoială rezonabilă”. Totuși, nu a avut niciodată drept obiectiv să adopte demersul sistemelor juridice naționale care aplică acest criteriu. Curtea nu are obligația să se pronunțe cu privire la vinovăție din perspectiva dreptului penal sau cu privire la răspunderea civilă, ci cu privire la răspunderea statelor contractante în raport cu convenția. Caracterul specific al sarcinii pe care i-o atribuie art. 19 din Convenție - a asigura respectarea angajamentelor care decurg pentru înaltele părți contractante constând în recunoașterea drepturilor fundamentale consacrate de acest instrument - îi condiționează modul de abordare a probelor administrate. În cadrul procedurii din fața Curții nu există niciun obstacol procedural în calea admisibilității mijloacelor de probă și nici formule predefinite aplicabile aprecierii acestora. Curtea adoptă concluziile care, în opinia sa, sunt susținute de o evaluare independentă a tuturor mijloacelor de probă, inclusiv deducțiile pe care le poate face din fapte și observațiile părților, în conformitate cu jurisprudența sa constantă, proba poate reieși dintr-o serie de indicii sau din prezumții necontestate, suficient de serioase, precise și concordante. În plus, gradul de convingere necesar pentru a ajunge la o concluzie specifică și, în această privință, repartizarea sarcinii probei sunt legate intrinsec de caracterul specific al faptelor, de natura acuzației formulate și de dreptul convențional respectiv. De asemenea, Curtea acordă atenție gravității unei constatări potrivit căreia un stat contractant a încălcat drepturi fundamentale [*Natchova și alții împotriva Bulgariei* (MC), nr. 43.577/98 și 43.579/98, pct. 147, CEDO 2005-VII].

58. În plus, Curtea subserie la raționamentul Camerei, conform căruia procedura prevăzută de Convenție nu se pretează întotdeauna unei aplicări stricte a

principiului repartizării sarcinii probei *affirmanti incumbit probatio*. Astfel, aceasta reamintește jurisprudența sa, conform căreia, din perspectiva art. 2 și 3 din Convenție, atunci când evenimentele în cauză sunt cunoscute în exclusivitate de către autorități, cum este cazul persoanelor aflate în stare privativă de libertate sub controlul lor, orice rană sau deces care survine în această perioadă de detenție conduce la solide prezumții de fapt. Sarcina probei revine în acest caz autorităților, care trebuie să ofere o explicație satisfăcătoare și convingătoare [a se vedea *Salman împotriva Turciei* (MC), nr. 21.986/93, pct. 100, CEDO 2000-VII, *Qakici împotriva Turciei* (MC), nr. 23.657/94, pct. 85, CEDO 1999-IV, și *Rupă împotriva României* (nr. 1), nr. 58.478/00, pct. 97, 16 decembrie 2008]. Curtea a stabilit deja că aceste considerente sunt valabile și în cazul disparițiilor, examinate din perspectiva art. 5 din Convenție, atunci când, chiar dacă nu s-a dovedit că o persoană a fost arestată de către autorități, se poate stabili că aceasta a fost citată oficial de către autorități, a intrat într-un sediu al acestora și nu a mai fost văzută de atunci. În asemenea situație, Guvernului îi revine sarcina de a oferi o explicație plauzibilă și satisfăcătoare a evenimentelor petrecute în sediul respectiv și de a demonstra că persoana în cauză nu a fost reținută de autorități, ci a părăsit sediul fără a fi în consecință privată de libertate [*Tamş și alții împotriva Turciei*, nr. 65.899/01, pct. 160, CEDO 2005-VIII, și *Youssouпова și Zaourbekov împotriva Rusiei*, nr. 22.057/02, pct. 52, 9 octombrie 2008). Pe de altă parte, Curtea reamintește că, tot în contextul unui capăt de cerere întemeiat pe art. 5 § 1 din Convenție, a cerut să îi fie prezentate indicii concordante înainte ca sarcina probei să fie transferată Guvernului pârât [*Ocalan împotriva Turciei* (MC), nr. 46.221/99, pct. 90, CEDO 2005-IV].

59. Curtea consideră că aceste principii se aplică și în prezenta cauză, cu condiția ca reclamantul să prezinte indicii *prima facie* concordante, de natură să demonstreze că a fost într-adevăr sub controlul exclusiv al autorităților la data faptelor, respectiv că a fost citat oficial de către autorități și a intrat într-un sediu al acestora. Dacă această condiție este

îndeplinită, Curtea va putea considera că persoana în cauză nu a fost liberă să plece, în special în cazul în care măsuri de cercetare erau în curs de executare. În consecință, Curtea poate obliga Guvernul să prezinte un raport detaliat pe ore asupra evenimentelor petrecute în sediile respective și să dea explicații privind timpul petrecut de reclamant acolo. Guvernul trebuie să prezinte probe satisfăcătoare și convingătoare în sprijinul versiunii sale asupra faptelor, fără de care Curtea va putea ajunge la concluzia temeiniciei afirmațiilor reclamantului.

c) Cu privire la lipsirea de libertate

60. Curtea reamintește că, pentru a determina dacă un individ este „lipsit de libertate” în sensul art. 5, se pleacă de la situația concretă și se ia în considerare un ansamblu de criterii cum ar fi tipul, durata, efectele și modalitățile de executare ale măsurii în cauză [*Guzzardi împotriva Italiei*, 6 noiembrie 1980, pct. 92, seria A. nr. 39, și *Mogoș împotriva României* (decizie), nr. 20.420/02, 6 mai 2004]. Fără îndoială, adesea este necesar, pentru a se pronunța asupra existenței unei încălcări a drepturilor apărute de Convenție, să se identifice realitatea dincolo de aparențe și de vocabularul folosit (a se vedea, de exemplu, referitor la art. 5 § 1, *Van Droogenbroeck împotriva Belgiei*, 24 iunie 1982, pct. 38, seria A nr. 50).

61. Curtea adaugă că încadrarea juridică sau absența încadrării juridice de către stat a unei situații de fapt nu poate avea o influență decisivă asupra concluziei Curții privind existența unei lipsiri de libertate.

62. Curtea observă că, în cauzele soluționate de Comisie, însuși scopul prezenței persoanelor în sediile de poliție sau faptul că persoanele în cauză nu au cerut voie să iasă a fost considerat decisiv. Astfel, nu au fost considerați lipsiți de libertate copiii care au petrecut două ore la comisariat pentru interogatoriu fără să fie arestați (*X împotriva Republicii Federale Germania*, nr. 8.819/79, decizia din 19 martie 1981), nici reclamantul adus la sediul poliției din considerente umanitare, dar care era liber să se plimbe prin sediu și nu a cerut voie să plece [*Guenat împotriva Elveției* (decizie), nr. 24.722/94, decizia din 10 aprilie 1995]. De asemenea,

faptul că reclamantul nu a avut niciodată intenția de a părăsi palatul de justiție unde asista la o ședință a fost decisiv pentru Comisie (*E.G. Împotriva Austriei*, nr. 22.715/93, decizia din 15 mai 1996). Jurisprudența a evoluat în consecință, din moment ce scopul unei măsuri privative de libertate luate de autorități împotriva unui reclamant nu mai pare decisiv atunci când Curtea trebuie să se pronunțe cu privire la însăși existența unei lipsiri de libertate. Până în prezent, acest scop a fost luat în considerare numai într-un stadiu ulterior al analizei, în vederea examinării compatibilității lipsirii de libertate cu art. 5 § 1 din Convenție (a se vedea *Osyenko împotriva Ucrainei*, nr. 4.634/04, pct. 51 și urm., 9 noiembrie 2010, *Salayev împotriva Azerbaidjanului*, nr. 40.900/05, pct. 41-42, 9 noiembrie 2010, *Iliya Ștefanov împotriva Bulgariei*, nr. 65.755/01, pct. 71, 22 mai 2008, și *Soare și alții împotriva României*, nr. 24.329/02, pct. 234, 22 februarie 2011).

Pe de altă parte, Curtea reamintește jurisprudența sa constantă potrivit căreia art. 5 § 1 se aplică, de asemenea, unei lipsiri de libertate de scurtă durată (*Foka împotriva Turciei*, nr. 28.940/95, pct. 75, 24 iunie 2008).

d) Cu privire la compatibilitatea lipsirii de libertate a reclamantului cu art. 5 § 1 din Convenție

63. Chestiunea care trebuie soluționată este aceea dacă reclamantul a fost lipsit de libertate „potrivit căilor legale” în sensul art. 5 § 1 din Convenție. Termenii „potrivit căilor legale” din această dispoziție fac trimitere, în mod esențial, la legislația națională și consacră obligația de a respecta normele de fond, precum și cele de procedură. Deși le revine, în primul rând, autorităților naționale, în special instanțelor, sarcina de a interpreta și de a aplica dreptul intern, situația este diferită atunci când nerespectarea acestuia poate atrage după sine o încălcare a Convenției. Acesta este cazul, în special, al cauzelor al căror obiect îl constituie art. 5 § 1 din Convenție, iar Curtea trebuie astfel să exercite un anumit control pentru a examina dacă dreptul intern a fost respectat (*Baranowski împotriva Poloniei*, nr. 28.358/95, pct. 50, CEDO 2000-III). Mai exact, este esențial, în materie de lipsire de libertate, ca dreptul intern

să definească clar condițiile de detenție și ca legea să fie previzibilă în aplicarea sa (*Zervudacki împotriva Franței*, nr. 73.947/01, pct. 43, 27 iulie 2006).

64. În dreptul român, există numai două măsuri preventive privative de libertate: reținerea și arestarea preventivă. Pentru a decide una sau alta, este necesar să existe probe sau indicii temeinice că fapta interzisă a fost săvârșită [art. 143 alin. 1 din Codul de procedură penală, *supra*, pct. 58], adică date din care rezultă presupunerea rezonabilă că persoana față de care se efectuează urmărirea penală a săvârșit fapta imputată [art. 143 alin. 3 din Codul de procedură penală, *supra*, pct. 58]. Însă niciuna dintre aceste măsuri nu a fost luată împotriva reclamantului la 16 iulie 2003 înainte de ora 22.

65. Curtea este conștientă de constrângerile unei anchete penale și nu neagă complexitatea procedurii declanșate în speță având de a face cu necesitatea unei strategii unitare puse în aplicare de către un singur procuror și prin intermediul unor acte realizate într-o singură zi, într-o cauză de mare amploare, care implică un număr semnificativ de persoane. De asemenea, nu contestă faptul că corupția constituie un flagel endemic care subminează încrederea cetățenilor în instituții și înțelege că autoritățile naționale trebuie să dea dovadă de fermitate față de persoanele răspunzătoare. Cu toate acestea, combaterea flagelului nu poate justifica, în materie de libertate, recurgerea la acte arbitrare și existența unor zone de non-drept acolo unde există o lipsire de libertate.

.....

.....

În unanimitate,

CURTEA

1. respinge excepția preliminară a Guvernului;

2. hotărăște că a fost încălcat art. 5 § 1 din Convenție în raport cu lipsirea de libertate a reclamantului în data de 16 iulie 2003, cel puțin de la ora 12 la ora 22;

3. hotărăște că nu a fost încălcat art. 5 § 1 din Convenție în raport cu arestarea preventivă a reclamantului în intervalul 16 iulie, ora 22-18 iulie 2003, ora 22;

4. hotărăște că a fost încălcat art. 5 § 1

din Convenție în raport cu arestarea preventivă a reclamantului la 25 iulie 2003;

5. hotărăște:

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de 3 luni, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda națională la rata aplicabilă la data plății:

(i) 8.000 EUR (opt mii de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit pe această sumă, pentru prejudiciul moral;

(ii) 500 EUR (cinci sute de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit pe această sumă de către reclamant, pentru cheltuielile de judecată;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu 3 puncte procentuale;

6. respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limbile franceză și engleză, apoi pronunțată în ședință publică la Palatul Drepturilor Omului de la Strasbourg, la 23 februarie 2012.

Nicolas Bratza,

președinte

Vincent Berger,

jurist

La prezenta hotărâre se anexează, în conformitate cu art. 45 § 2 din Convenție și art. 74 § 2 din regulament, următoarele opinii:

- opinia concordantă a judecătorului Bratza;

- opinia concordantă comună a judecătorilor Costa, Garlicki, Gyulumyan, Myjer, Hirvelä, Malinverni, Vucinic și Raimondi.

N.B.

V.B.

Opinia concordantă a judecătorului Bratza

(Traducere)

1. Sunt pe deplin de acord cu concluziile majorității Curții cu privire la toate aspectele dosarului. Sunt de părere, de asemenea, că lipsirea de libertate a reclamantului în data de 16 iulie 2003 a încălcat art. 5 § 1 din Convenție, cel puțin în intervalul dintre ora prânzului și ora 22.

2. Pot subscrie pe deplin și la raționamentul Curții care a condus la concluzia formulată la pct. 91 și următoarele din hotărâre. Cu toate acestea, mă disociez de aceasta în ceea ce privește dezbaterile privind problema sarcinii probei, la pct. 88- 90, care nu îmi par nici necesare, nici întemeiate, pentru concluzia respectivă.

3. Atunci când i se solicită să cerceteze dacă a existat o lipsire de libertate în sensul art. 5 § 1 din Convenție sau o simplă restrângere a libertății de circulație ce nu face obiectul acestei dispoziții, Curtea cercetează de regulă situația concretă a reclamantului, așa cum reiese din dosar, ținând seama de o serie de criterii, de exemplu tipul, durata, consecințele și modalitățile de aplicare ale măsurii restrictive în cauză. În cadrul acestei examinări, Curtea consideră în general inutilă abordarea chestiunilor care se raportează la standardele de probă și la sarcina probei. Din moment ce faptele în litigiu au fost constatate în procedura desfășurată în fața instanței naționale, numai motive imperioase o pot determina în principiu să se abată de la aceste constatări de fapt, deși nu are nicio obligație față de concluziile juridice ale instanței naționale privind stabilirea chestiunii dacă faptele constituie o lipsire de libertate în sensul art. 5 § 1 din Convenție. Dar dacă, precum în speță, nu a existat o constatare judiciară de acest tip și dacă părțile sunt în dezacord în privința faptelor, Curtea își poate exercita în mod normal controlul printr-o analiză liberă de toate probele aflate la dosar, în special bazându-se pe orice deducție ce se poate obține din faptele recunoscute și din concluziile părților.

4. Guvernul susține, în speță, că reclamantul nu a prezentat dovada faptului că a fost lipsit de libertate, așa cum ar fi trebuit să facă pentru a se putea pretinde victima unei încălcări în sensul art. 34. În hotărâre, Curtea a

respins acest argument, remarcând, în adevăr, că dispozițiile Convenției nu se pretează în toate cazurile la o aplicare strictă a principiului *affirmanti incumbit probatio*. Cu toate acestea, Curtea a adăugat, din contră, că în prezenta speță sarcina probei se inversase în detrimentul guvernului pârât din moment ce reclamantul prezentase indicii *prima fade* concordante, apte să demonstreze că la data faptelor acesta se afla sub controlul exclusiv al autorităților.

5. În ceea ce mă privește, nu consider utilă examinarea acestei cauze în materie de sarcina probei. Sunt extrem de ezitant în privința faptului dacă, în cele din urmă, este vorba de un caz care se pretează inversării sarcinii probei. Cele două tipuri de cauze citate la pct. 89 din hotărâre, în care sarcina probei a fost inversată în detrimentul guvernului pârât - mai precis, cauzele aflate sub incidența art. 2 și 3 din Convenție și referitoare la decese și vătămări corporale survenite în cursul detenției, precum și cele aflate sub incidența art. 5 § 1 din Convenție și referitoare la dispariții de persoane văzute ultima dată în sediul armatei sau poliției unde au fost convocate - sunt la mare distanță de circumstanțele cauzei. În special, deși există motive imperioase pentru a inversa, în detrimentul autorităților, sarcina probei că o persoană care a fost somată oficial să se prezinte la un sediu aflat sub controlul autorităților și nu a fost văzută părăsind de bună voie locul respectiv, asemenea motive nu există în prezenta speță, unde problema care se pune este de a stabili dacă, având în vedere circumstanțele de fapt, reclamantul putea fi considerat ca lipsit de libertate în sensul art. 5 § 1 din Convenție. Simplul fapt, pe care se bazează Curtea în hotărârea sa, că reclamantul din prezenta speță a intrat, în baza unei citații, într-un sediu aflat sub controlul autorităților nu este suficient, în opinia mea, pentru a inversa astfel sarcina probei.

6. În opinia mea, concluzia la care a ajuns majoritatea membrilor Curții în baza dosarului, cum că, oricare ar fi fost situația până la ora 12, reclamantul a fost categoric lipsit de libertate ulterior, ar fi putut și a trebuit să fie desprinsă fără a mai fi necesar să se transfere autorităților române sarcina probei.

Opinia concordantă comună a judecătorilor Costa, Garlicki, Gyulumyan, Myjer, Hirvelä, Malinverni, Vucinic și Raimondi

(Traducere)

1. Deși suntem de acord că a fost încălcat art. 5 § 1 din Convenție în raport cu lipsirea de libertate a reclamantului în data de 16 iulie 2003, considerăm că această lipsire a survenit nu „cel puțin” între orele 12 și 22 (cum se precizează la pct. 2 din dispozitiv și la pct. 100 și 109 din hotărâre), ci „numai” în acest interval.

În ceea ce privește situația reclamantului între orele 9-12, aceasta se interpretează nu ca o lipsire de libertate, ci pur și simplu ca o restrângere a libertății sale de circulație. Ar fi fost de dorit ca Marea Cameră, care este completul de judecată de cel mai înalt rang al Curții, să evite pe cât posibil să lase unele întrebări fără răspuns, ajungând la această concluzie în lumina următoarelor elemente.

2. Într-adevăr, situația reclamantului între orele 9-12 se explica printr-o combinație de obligații rezultate dintr-o citație emisă de un organ de cercetare penală și din conformarea acestuia față de disciplina de tip militar.

3. În primul rând, reclamantul se afla în sediul PNA deoarece fusese somat să se prezinte acolo pentru a da declarații în legătură cu o anchetă penală. Deși este poate adevărat că, odată intrat în sediu, ar fi putut avea probleme dacă ar fi plecat fără permisiune, regimul este același pentru numeroase persoane chemate să dea declarații poliției, parchetului sau instanței. Acestea din urmă sunt obligate să compară și să rămână pe loc cât timp li se ia declarația, ceea ce înseamnă că nu sunt liberi să plece cât timp măsurile de instrucție sunt în curs (a se vedea pct. 90 din hotărâre). Restricția este valabilă nu numai pentru persoanele citate în calitate de „martori”, ci și pentru „învinuiții” (adică persoanele deja acuzate) care nu au fost arestați preventiv. Chiar dacă nimeni nu este împiedicat fizic să plece fără permisiune, legea prevede sancțiuni de natură penală, dar și administrativă, pentru a asigura înfățișarea lor. Se subînțelege - în conformitate cu jurisprudența noastră - că, în

cadrul unei anchete penale, nu numai obligația de a se înfățișa, ci și aceea de a nu pleca înainte de a obține permisiune se interpretează ca restrângeri ale libertății de circulație.

4. În al doilea rând, reclamantul, în calitate sa de polițist, se supunea disciplinei militare. Superiorul ierarhic le ordonase lui și colegilor săi să se prezinte la PNA. Prezența sa la sediul parchetului se explica așadar prin respectul datorat disciplinei la care era obligat. Însăși natura disciplinei militare obligă în unele cazuri subordonatul să se prezinte în locul indicat și să rămână acolo atâta timp cât i s-a ordonat. Aceasta poate prevedea de asemenea sancțiuni, incluzând adoptarea unor măsuri de constrângere fizică, în caz de nerespectare a unui ordin. Asemenea restrângeri ale libertății de circulație sunt inerente funcționarii oricărei formațiuni militare și nu au nimic de a face cu lipsirea de libertate.

Notă :

Este adevărat că procedurile judiciare reprezintă un „duel” între părți, dar nu trebuie uitat faptul că sarcina probei este totuși o chestiune de ordin general, care excede unui simplu litigiu în fața unei instanțe.

De aceea, principiul care stabilește că orice afirmație trebuie demonstrată de cel care o realizează este nu doar cel logic, ci și cel optim în orice situație. Aspectul a fost sesizat indirect în cuprinsul deciziei, în momentul în care Curtea a refuzat să acorde cele 300.000 de euro despăgubiri pentru prejudiciul moral suferit de polițistul Creangă, aceasta precizând în mod expres că reclamantul nu a prezentat dovezi care să justifice acordarea acestei sume (vezi infra 122).

Fără îndoială că în cursul urmăririi penale organele de urmărire penală adună probe atât în favoarea, cât și în defavoarea învinuitului, dar, în cele din urmă, trimiterea în judecată rezultă că cele în defavoarea acestuia sunt mai relevante, iar concluzia intimă a procurorului derivă din această ipoteză.

În această speță însă, dezbaterile s-au purtat în fața unei alte instanțe, care nu are deloc rol de stabilire a unei pedepse penale. De aceea, aflându-ne în fața unui alt tip de procedură și de stabilire a unei forme de încălcare a normelor

legale, considerăm că principiul general al dovedirii fiecărei afirmații revine fiecărei părți din proces, iar sarcina generală a probei revenindu-i reclamantului.

În materia lipirii de libertate în mod nelegal, considerăm că anumite elemente reținute în opinia concordantă comună a judecătorilor Costa, Garlicki, Gyulumyan, Myjer, Hirvelä, Malinverni, Vucinic și Raimondi au o aplicabilitate mai largă, după cum urmează:

„Deși este poate adevărat că, odată intrat în sediu, ar fi putut avea probleme dacă ar fi plecat fără permisiune, regimul este același pentru numeroase persoane chemate să dea declarații poliției, parchetului sau instanței. Acestea din urmă sunt obligate să compară și să rămână pe loc cât timp li se ia declarația, ceea ce înseamnă că nu sunt liberi să plece cât timp măsurile de instrucție sunt în curs (a se vedea pct. 90 din hotărâre). Restricția este valabilă nu numai pentru persoanele citate în calitate de „martori”, ci și pentru „învinuiții” (adică persoanele deja acuzate) care nu au fost arestați preventiv. Chiar dacă nimeni nu este împiedicat fizic să plece fără permisiune, legea prevede sancțiuni de natură penală, dar și administrativă,

pentru a asigura înfățișarea lor.”

De aceea, considerăm că în absența unei permisiuni de părăsire a sediului organului de urmărire penală, persoanele convocate acolo nu sunt lipsite de libertate în mod nelegal, și nici nu le este împiedicată libertatea de circulație.

Trebuie observat că organul de urmărire penală trebuie să înțeleagă că modalitățile de audiere aplicate unor suspecti pot aduce atingere drepturilor altora, dar și persoanele împotriva cărora există indicii care au săvârșit fapte penale, chiar dacă se bucură de prezumția legală de nevinovăție, nu se bucură de concluzia psihologică a nevinovăției. În plus, este posibil că un singur procuror, într-o speță, să convoace mai mulți învinuiți la audieri la diferite ore, dar acestea să se prelungească în fiecare caz.

Or, aceste depășiri nu lezează deloc drepturile nici unei persoane, deoarece există și o obligație legală de a respecta legile statului, iar în situația în care există indicii de săvârșire a unei fapte penale de către o persoană, ea trebuie să cunoască distincția dintre prezumția de nevinovăție – care subzistă până la pronunțarea unei decizii definitive – și calitatea sa de subiect care nu se mai bucură de prezumția de respectare integrală a cadrului legal în vigoare.

V. SEMNAL

CONFERINȚA DE LA AMMAN PRIVIND DREPTURILE FEMEILOR ȘI FETELOR

Cea de a XI-a Conferință internațională a Comitetului Internațional de Coordonare a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului a avut ca temă „Drepturile femeilor și fetelor, egalitatea de gen: rolul Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului”. Evenimentul a fost organizat de Centrul Național Iordanian pentru Drepturile Omului (CNIDO), în cooperare cu Biroul Înaltului Comisariat pentru Drepturile Omului (OHCHR) și cu Comitetul Internațional de Coordonare a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului (ICC).

În cadrul conferinței au participat alături de reprezentanți ai instituțiilor naționale din întreaga lume și Adjunctul Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului, Președintele Consiliului Drepturilor Omului precum și vorbitori de seamă printre care reprezentantul

Comitetului pentru Eliminarea Discriminării împotriva Femeilor (CEDAW), Președintele Grupului de Lucru al ONU pe probleme de discriminare împotriva femeilor atât în legislație cât și în practică. De asemenea au fost invitați reprezentanți ai Agenției Fondului Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF), Fondului Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA), și ai entității ONU pentru Egalitatea de Gen și Emanciparea Femeilor (UN Women). Totodată, organizațiile neguvernamentale din întreaga lume au adus o contribuție valoroasă la Conferință.

La finalul reuniunii internaționale a fost adoptată Declarația de la Amman cu privire la drepturile femeilor și fetelor, precum și Programul de acțiune, documente prezentate în continuare.

DECLARAȚIA DE LA AMMAN

Participanții au afirmat că drepturile femeilor și fetelor sunt drepturi ale omului garantate de către toate tratatele internaționale. Aceste drepturi includ drepturile politice, civile, economice, sociale și culturale. În ciuda tuturor acestor angajamente, drepturile a miliarde de femei și fete sunt încălcate și nerecunoscute.

Participanții au subliniat indivizibilitatea și interdependența drepturilor omului și au recunoscut interconexiunile dintre o serie de încălcări ale drepturilor femeilor, precum și situația specifică a fetelor, nevoile și drepturile acestora. Sărăcia și inegalitatea sunt factori semnificativi care agravează vulnerabilitatea la discriminare, foamete și violență împotriva femeilor. Structurile patriarhale, sistemele și deciziile macro-economice devalorizează viețile și contribuțiile femeilor în societate, care suferă în mod disproporționat și din cauza militarizării, a războaielor, a violenței, a șomajului și a condițiilor precare de muncă. Acest tip de măsuri și decizii au un impact negativ asupra timpului, sănătății și siguranței femeilor și

fetelor, iar femeile și fetele sunt cele care poartă povara măsurilor de austeritate de tipul reducerilor de buget pentru serviciile publice cum ar fi: sănătatea, educația și securitatea socială. Impactul crizelor financiare globale și naționale este resimțit cel mai puternic de către cei săraci, iar majoritatea acestora sunt femeile și fetele.

Potrivit obligațiilor lor de a proteja drepturile femeilor și fetelor, conform Principiilor Directoare ONU în Domeniul Afacerilor și Drepturilor Omului, statele și organismele multilaterale au obligația să tragă la răspundere corporațiile care violează drepturile omului.

Participanții au recunoscut că mult prea multe femei suferă încă de forme multiple și intersectate de discriminare și că anumite femei sunt în mod special vulnerabile, ca de exemplu: femeile aparținând unor grupuri minoritare, femeile indigene, femeile migrante, femeile care trăiesc în mediul rural sau în comunități îndepărtate și izolate, femeile care trăiesc în

condiții de sărăcie extremă, femeile instituționalizate sau aflate în detenție, femeile cu dizabilități, femeile vârstnice, văduve, femeile aflate în zone de conflict armat sau în care au avut loc conflicte armate, femeile care sunt discriminate în alte feluri, inclusiv pe baza faptului că au virusul HIV/SIDA, violența domestică și în familie, femeile exploatate sexual, femei bisexuale și/sau transsexuale, femeile care se droghează sau sunt dependente de droguri și femeile victime ale traficului de ființe umane.

Drepturile femeilor și fetelor sunt foarte bine exprimate într-o gamă largă de tratate internaționale, de declarații și angajamente politice la nivel internațional, regional și național. Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului au subliniat faptul că este esențial ca guvernele să își implementeze pe deplin și fără întârziere angajamentele și obligațiile pe care au fost de acord să și le asume.

Instituțiile Naționale pentru Drepturile Omului (INDO) reunite au convenit împreună asupra următoarelor principii generale și linii de acțiune:

1. Prioritizarea și integrarea drepturilor femeilor și fetelor și a egalității de gen, în toate planificările strategice, procesele, politicile, programele și activitățile lor, cu scopul de a stabili intervenții durabile și de a realiza egalitatea de gen. Aceasta ar include, de asemenea, dezvoltarea și punerea în aplicare a unor cursuri de formare pentru membrii INDO și pentru personalul acestora, pe probleme de egalitate de gen, precum și revizuirea structurii interne a acestor instituții în vederea realizării egalității de gen la toate nivelurile și sub toate aspectele muncii lor, astfel încât să se asigure că nu există hărțuire sexuală la locul de muncă, violență sau fenomenul de intimidare. Atunci când este necesar INDO trebuie să ceară ajutorul agențiilor ONU specializate, al ICC, al Comitetelor Coordonatoare și al altor instituții pentru a obține sprijin în aceste eforturi.

2. Consolidarea coordonării dintre departamentele pentru femei și copii din cadrul INDO, acolo unde acestea există, precum și cooperarea cu instituțiile specializate pe aceste probleme la nivel național și implicarea alături de organizații și de părțile interesate la nivel

național, regional și internațional, inclusiv alături de sindicate, agenții ONU, actori non-statali, organizații ale societății civile, organizații regionale și interguvernamentale, în vederea promovării și protejării drepturilor femeilor și fetelor și a egalității de gen.

3. Monitorizarea îndeplinirii obligațiilor statelor în privința drepturilor omului, iar acolo unde mandatul INDO permite, monitorizarea respectării standardelor de drepturile omului de către actorii non-statali, inclusiv standardele referitoare la drepturile femeilor și ale fetelor și la egalitatea de gen. INDO ar trebui să sprijine eforturile de a asigura dreptul femeilor la egalitate de jure și de facto, sau **egalitate de fond** cu bărbații, recunoscând că acest lucru poate necesita măsuri speciale și tratament diferențiat. Aceste eforturi pot include integrarea drepturilor femeilor și fetelor și egalitatea de gen în planurile naționale de acțiune pentru drepturile omului și în conținutul altor legi sau politici relevante. Platforma de acțiune de la Beijing cu cele douăsprezece domenii critice de interes ale sale ar trebui să servească drept cadru orientativ pentru evaluarea acțiunii statului în ceea ce privește garantarea drepturilor femeilor și fetelor.

4. Să răspundă la sondaje și să le inițieze, să întreprindă anchete și să investigheze veridicitatea oricăror acuzații cu privire la încălcarea drepturilor femeilor și fetelor, inclusiv cu privire la orice forme de discriminare împotriva acestora, cum ar fi violența pe bază de sex, încălcări ale drepturilor economice, sociale și culturale, încălcarea dreptului la planificarea vieții sexuale și a dreptului la reproducere, discriminarea în viața publică și politică și să identifice problemele sistemice care pot perpetua astfel de încălcări. Aceste investigații și rapoarte ar trebui să aibă ca rezultat recomandări către statul respectiv pentru ca acesta să-și îndeplinească obligațiile în privința asigurării drepturilor femeilor și fetelor și să combată impunitatea.

5. Facilitarea accesului femeilor și fetelor la justiție, inclusiv la remedii judiciare și non-judiciare, potrivit mandatului fiecărei instituții naționale în parte.

6. Acolo unde INDO au puteri cvasi-juridice, li se recomandă exercitarea deplină a acestora

pentru a oferi ajutor femeilor și fetelor victime și pentru a exercita presiuni în vederea luării unor măsuri administrative sau a punerii sub urmărire penală a celor care au încălcat aceste drepturi.

7. Să promoveze în cadrul legislațiilor și politicilor naționale exercitarea drepturilor femeilor și fetelor așa cum este reflectată în CEDAW, în Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice, în Pactul Internațional cu privire la drepturile Economice, Sociale și Culturale, în Convenția privind Drepturile Copilului, Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități precum și în alte norme și standarde care fac referire la drepturile omului.

8. Să încurajeze retragerea oricăror rezerve din partea țărilor lor cu privire la conținutul acestor tratate în vederea consolidării implementării tuturor tratatelor privind drepturile omului.

9. Să monitorizeze și să încurajeze implementarea recomandărilor acestor tratate și a procedurilor speciale, a rezoluțiilor adoptate de organismele interguvernamentale ale ONU, precum Adunarea Generală, Consiliul Drepturilor Omului, Comisia privind Statutul Femeilor (CSW) și Comisia pentru Populație și Dezvoltare; să monitorizeze recomandările acceptate de statele membre în contextul Revizuirii Universale – Universal Periodic Review (UPR);

10. Să lucreze îndeaproape cu femei activiste, apărătoare ale drepturilor omului, și să acorde o atenție specială încălcării drepturilor omului cu componentă de gen, atunci când apărătoarele drepturilor omului au de suferit pentru că sunt femei sau ca urmare a cauzelor legate de drepturile femeilor pe care au ales să le apere și să promoveze și să faciliteze accesul la remediile necesare în cazuri de încălcări ale acestor drepturi;

11. Să încheie parteneriate strategice cu agențiile ONU precum Femeile ONU, PNUD, UNICEF, UNFPA și OHCHR în vederea

consolidării cooperării și a capacităților INDO de a promova și proteja mai eficient drepturile femeilor și fetelor.

12. Să întreprindă activități de educare, promovare și conștientizare cu privire la drepturile femeilor și fetelor, la egalitatea de gen și la standardele internaționale relevante. O atenție deosebită trebuie acordată eliminării prejudecăților și a practicilor cutumiare sau de altă natură care se bazează pe ideea inferiorității sau a superiorității oricăruia dintre sexe sau pe roluri clișeu ale bărbaților și femeilor în societate și în viața de zi cu zi. INDO vor lucra pentru eliminarea stigmatului aplicat femeilor și fetelor care își fac vocea auzită și semnalează încălcarea drepturilor lor.

13. Să elaboreze ghiduri, acolo unde acestea pot fi aplicabile, referitoare la drepturile femeilor și fetelor și să monitorizeze respectarea acestora de către statele respective.

14. Să monitorizeze și să lucreze la nivel individual și cu diverse entități din sectorul privat și din sfera neguvernamentală pentru a se asigura că aceștia nu fac discriminări la adresa femeilor și fetelor;

15. Să monitorizeze mediul de afaceri de la nivel local până la nivel global și să raporteze cu privire la orice impact negativ al acestora asupra exercitării drepturilor femeilor și fetelor.

16. Să prioritizeze și să promoveze drepturile femeilor și fetelor și egalitatea de gen prin implicarea lor alături de toate mecanismele regionale și internaționale pentru drepturile omului, și prin implicarea lor în procese globale ca Agenda de Dezvoltare post-2015, ICPD Dincolo de 2014 – O Trecere în Revistă Globală¹, Platforma de acțiune de la Beijing și Programul de acțiune de la Viena.

17. Să exercite presiune asupra statelor pentru ca acestea să considere drepturile omului o prioritate, și implicit și drepturile femeilor și fetelor, prin toate angajamentele ce și le iau față de instituții internaționale financiare și comerciale precum și în cadrul negocierilor pentru acorduri internaționale în aceste domenii.

¹ ICPD: (International Conference on Population and Development) Conferința Internațională privind Populația și Dezvoltarea

PROGRAMUL DE ACȚIUNE DE LA AMMAN

Comitetul pregătitor al Conferinței a selectat temele de discuție care reprezintă probleme deosebit de relevante pentru munca INDO în toate regiunile. Participanții la Conferință au căzut de acord asupra următoarelor sfere de acțiune din cadrul acestor teme, cărora INDO va trebui să le acorde prioritate în deceniul următor precum și în continuare, după încheierea acestuia:

Participarea politică și publică a INDO și a femeilor

1. Să militeze pentru eliminarea oricărui legi discriminatorii care blochează capacitatea femeilor de a participa la viața publică și politică;

2. Să promoveze măsuri, inclusiv prin educație și adoptarea de legi și practici, prin care să se elimine tradițiile și barierele sociale și culturale precum și stereotipiile care descurajează sau împiedică femeile să-și exercite dreptul la vot sau alt drept de a participa în public la acțiuni dedicate păcii sau activităților politice;

3. Să acorde asistență sau sprijin femeilor care se confruntă cu bariere sociale și economice în calea participării la viața publică sau politică, precum analfabetismul, limba, sărăcia, ca și piedici în calea libertății de mișcare a femeilor, pentru ca astfel de bariere să poată fi depășite;

4. Să încurajeze adoptarea de măsuri speciale temporare prin care să se asigure reprezentarea în suficientă măsură a femeilor în toate funcțiile ocupate prin alegeri sau prin numire din cadrul componentelor executivă, legislativă și juridică a guvernului, și să conlucreze cu partidele politice în vederea adoptării de măsuri pozitive prin care să se sprijine în mai mare măsură candidaturile femeilor;

5. Să promoveze mecanisme prin care vocile fetelor să se facă auzite în acele chestiuni care le afectează bunăstarea;

INDO și drepturile economice, sociale și culturale ale femeilor

6. Să monitorizeze și să raporteze modul în care statele se conformează obligațiilor lor de a

respecta, proteja și realiza drepturile economice, sociale și culturale ale femeilor precum și de a garanta nediscriminarea în exercitarea acestor drepturi. O atenție specială se va acorda realizării drepturilor economice, sociale și culturale ale femeilor în contextul măsurilor de austeritate și al altor modalități de a reacționa în fața crizelor financiare;

7. Să sprijine eforturile de elaborare a unor analize prin care să se stabilească dacă statele folosesc la maxim resursele de care dispun în vederea realizării progresive a drepturilor economice, sociale și culturale ale femeilor, încurajându-i pe guvernanți să adopte o perspectivă orientată pe gen în cadrul proceselor de planificare, precum și să facă uz de instrumentele de drepturile omului și de instrumentele bugetare cu orientare pe gen. INDO vor aduce constatările lor la cunoștința parlamentelor, ca o contribuție la procesul de luare a deciziilor legate de buget, și vor promova utilizarea de către parlamente a instrumentelor bugetare orientate pe drepturile omului și pe gen;

8. Să monitorizeze și să evalueze legile, politicile și bugetele publice, inclusiv politicile macroeconomice și comerciale, precum și strategiile de reducere a sărăciei, strategiile legate de populație și alte strategii al căror scop este îndeplinirea Declarației și a Obiectivelor Mileniului, și să se implice alături de sectoarele relevante, în vederea promovării eliminării prevederilor discriminatorii sau care au un efect discriminator asupra femeilor, și să promoveze acțiuni de corecție, dacă și după cum este cazul;

9. Să înlesnească formarea avocaților, procurorilor, judecătorilor, parlamentarilor și a funcționarilor guvernului pe problematica drepturilor economice, sociale și culturale ale femeilor;

10. Să sprijine și să înlesnească accesul la reparații al femeilor care au suferit încălcări ale drepturilor lor economice, sociale și culturale și să militeze pentru posibilitatea examinării în instanță a drepturilor economice, sociale și culturale în țările unde este cazul;

11. Să inițieze acțiuni de conștientizare în rândul femeilor pentru a le școli în legătură cu

drepturile și mecanismele de care dispun pentru a-și revendica drepturile economice, sociale și culturale;

12. Să sprijine eforturile de monitorizare a programelor de asistență în domeniul dezvoltării pentru a se asigura că acestea nu discriminează sau nu dezavantajează femeile și că includ printre priorități realizarea egalității de gen precum și a drepturilor femeilor și fetelor;

13. Să monitorizeze sau să sprijine eforturile de monitorizare a drepturilor femeilor la condiții de muncă decente, inclusiv la remunerare egală și acces egal la educație, la formare și dezvoltare profesională, precum și eforturile de asigurare a sănătății, siguranței și bunăstării femeilor în toate locurile de muncă;

14. Să monitorizeze sau să sprijine eforturile de monitorizare a muncii neplătite a femeilor și să facă recomandări în sensul sprijinirii femeilor care au responsabilități de îngrijire de persoane, cum ar fi, printre alte măsuri, asigurarea îngrijirii adecvate a copilului, concedii parentale plătite și posibilitatea unui program de lucru flexibil, promovând totodată diviziunea egală a muncii în cadrul căminului;

INDO și violența împotriva femeilor și a fetelor

15. Să încurajeze și să contribuie la întocmirea unei baze de dovezi (de ex. date, anchete, cercetări) privind natura, amploarea, cauzele și efectele tuturor formelor de violență pe bază de gen, precum și eficacitatea măsurilor luate de a preveni și a trata violența pe bază de gen;

16. Să promoveze și să sprijine adoptarea de legi împotriva violenței domestice și familiale, a agresiunii sexuale și a altor forme de violență pe bază de gen, în conformitate cu standardele internaționale ale drepturilor omului;

17. Să sprijine adoptarea de Planuri naționale de acțiune care să trateze violența împotriva femeilor și care să includă o prevedere potrivit căreia Planul național de acțiune să poată fi monitorizat și evaluat în mod independent;

18. Acolo unde mandatul le-o permite, să organizeze cursuri de formare pentru judecători și ofițeri din cadrul forțelor de aplicare a legii, specialiști în domeniul medical, precum și alți funcționari publici, pe tema modului în care reacționează în cazurile de violență împotriva

femeilor, a egalității de gen și a drepturilor femeilor;

19. Să promoveze măsuri, inclusiv prevederi penale, măsuri preventive și de reabilitare pentru protejarea femeilor și fetelor supuse traficului și altor forme de exploatare sexuală;

20. Să acorde asistență victimelor din rândul femeilor și fetelor în vederea accesării procedurilor de depunere a plângerilor și de repunere în drepturi, inclusiv de acordare de compensații, și să se asigure de utilizarea atribuțiilor cvasijuridice ale INDO în rezolvarea plângerilor de violență împotriva femeilor și fetelor;

21. Să dezvolte programe de prevenire și combatere a hărțuirii sexuale precum și măsuri care să protejeze femeile împotriva hărțuirii sexuale și a altor forme de violență pe bază de gen la locul de muncă, în școli, sau în alte instituții precum locurile de detenție;

22. Să înființeze sau să sprijine servicii, asigurate cu resurse adecvate, esențiale pentru victimele violenței domestice sau familiale, ale agresiunii sexuale și ale altor forme de violență pe bază de gen, inclusiv adăposturi, personal medico-sanitar specializat, servicii de reabilitare, de consultanță și de asistență juridică, și să se asigure că aceste servicii sunt accesibile în special categoriilor de femei dezavantajate;

23. Să promoveze implementarea Strategiilor model și a Măsurilor practice aduse la zi cu privire la eliminarea violenței împotriva femeilor în domeniul prevenirii infracțiunilor și al justiției penale, precum și Regulamentul Națiunilor Unite pentru tratamentul deținuților și al infractoarelor împotriva cărora se iau măsuri fără privire de libertate (Regulamentul de la Bangkok);

24. Să înființeze și să sprijine măsuri care să vizeze încălcări ale drepturilor omului la care sunt supuse femeile în situații de conflict armat, în special violența sexuală, și să-i tragă la răspundere pe cei ce se fac vinovați de astfel de încălcări;

INDO și drepturile femeilor la sănătate și la reproducere

25. Să protejeze și să promoveze drepturile reproductive fără nicio discriminare,

recunoscând că drepturile reproductive includ dreptul la cel mai înalt standard posibil de sănătate sexuală și reproductivă, dreptul tuturor de a decide liber și responsabil numărul copiilor lor, distanța dintre aceștia și momentul conceperii lor, precum și asupra chestiunilor legate de viața lor sexuală, și dreptul de a dispune de informațiile și mijloacele necesare pentru aceasta fără niciun fel de discriminare, violență sau coerciție, așa cum se stipulează în Platforma de acțiune de la Beijing și în Programul de acțiune al Conferinței internaționale privind populația și dezvoltarea;

26. Să încurajeze și să-și aducă contribuția la întocmirea unei baze de probe (de ex. date, anchete, cercetări) cu privire la exercitarea drepturilor reproductive și a dreptului la sănătate sexuală și reproductivă, inclusiv dar fără a se limita numai la cazurile de discriminare *de jure* și *de facto* privind accesul la informații și servicii din domeniul sănătății sexuale și reproductive, sterilizarea forțată, avortul forțat, căsătoria copiilor, căsătoria forțată, mutilarea/tăierea organelor genitale ale femeilor, alegerea cu părtinire a sexului și alte practici dăunătoare;

27. Să analizeze legile și reglementările administrative naționale referitoare la drepturile reproductive cum sunt cele care reglementează familia, sănătatea sexuală și reproductivă, inclusiv legile care sunt discriminatorii sau care încriminează accesul la servicii de sănătate sexuală și reproductivă, și să propună recomandări care să ajute statele să-și îndeplinească obligațiile ce le revin în domeniul drepturilor omului;

28. Să promoveze măsuri care să asigure accesul la informații ample și servicii complete în domeniul sănătății sexuale și reproductive și să înlăture barierele care împiedică acest acces precum și să sprijine instituirea unor mecanisme de responsabilizare în vederea aplicării efective a legilor și a prevederilor de repunere în drepturi atunci când obligațiile au fost încălcate;

De asemenea, participanții la Conferință au convenit că ICC² ar trebui:

29. Să consacre o sesiune rolului INDO în

promovarea și protecția drepturilor femeilor, în cadrul reuniunilor sale generale anuale;

30. Să promoveze o componență pluralistă a INDO așa cum cer Principiile de la Paris, respectiv o componență care să aibă în vedere contextul genului, statutul etniilor sau al minorităților, inclusiv în cadrul subcomitetului său pentru acreditare. Aceasta înseamnă, de exemplu, inclusiv asigurarea reprezentării și participării egale a femeilor în cadrul INDO;

31. Să continue să promoveze participarea independentă a INDO cu statut A la Comisia ONU privind statutul femeilor, așa cum se încurajează în Rezoluția 20/14 a Consiliului Drepturilor Omului al ONU, precum și să încurajeze ICC, comitetele sale regionale de coordonare a INDO, și INDO să participe, împreună cu guvernele lor respective acolo unde este cazul, la cea de a 57-a sesiune a Comisiei ONU privind statutul femeilor (4-15 martie 2013) cu tema "Eliminarea și prevenirea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor";

INDO pot, de asemenea, să desfășoare următoarele acțiuni:

32. Să implementeze planurile regionale de acțiune ale INDO de promovare și protecție a drepturilor omului în rândul femeilor și fetelor, folosind drept cadru Declarația și Programul de acțiune de la Amman, completându-l cu inițiative și acțiuni regionale specifice ce vor fi raportate la reuniunile din cadrul rețelei regionale a INDO și la conferințele ICC;

33. Să traducă Declarația și Programul de acțiune în limbile locale și să le distribuie larg prin comunicate de presă, situri web, mass-media sociale, rețele ale societății civile și prin alte mecanisme în vederea asigurării unei largi cunoașteri a Declarației la nivelul comunității naționale;

34. Să organizeze consultări naționale care să includă toți factorii responsabili și partenerii în vederea discutării rezultatelor Conferinței și a măsurilor progresive de implementare la nivel național a Programului de acțiune de la Amman.

² International Coordinating Committee: Comitetul internațional de coordonare a instituțiilor naționale pentru drepturile omului (n.t.)

CONFERINȚA CU TEMA *NEDISCRIMINARE, AUTONOMIE, INCLUZIUNE*

Conferința cu tema *Nediscriminare, Autonomie, Includere* a fost organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, prin Direcția Protecția Persoanelor cu Handicap, în ziua de 23 octombrie 2012. Evenimentul face parte din programul „Nediscriminare, Autonomie, Includere – mecanisme de implementare a Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități”, continuare a unui proiect lansat de IRDO cu mai bine de un deceniu în urmă. Obiectivul conferinței a fost de conștientizare a rolului și importanței Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, a importanței art. 33 din Convenție și de elaborare a indicatorilor.

Conferința a fost organizată pe trei sesiuni în care au fost analizate teme deosebit de importante precum promovarea și implementarea Convenției ONU, elaborarea raportului de țară referitor la implementarea Convenției și, nu în ultimul, rând implicarea societății civile în procesul de monitorizare.

În cadrul dezbaterilor a fost evidențiat echilibrul pe care Institutul Român pentru Drepturile Omului a reușit și trebuie să-l asigure în continuare în relația cu instituțiile guvernamentale și organizațiile neguvernamentale pentru drepturile persoanelor cu dizabilități.

La conferință au participat reprezentanți ai comisiilor de drepturile omului și minorități din cadrul celor două Camere ale Parlamentului României, precum și ai unor instituții ca Avocatul Poporului, Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Ministerul Justiției, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, Federația Organizației Naționale a Persoanelor cu Handicap din România (ONPHR), Asociația Nevăzătorilor din România, Consiliului Național al Dizabilității din România, Centrului de Resurse Juridice etc.

Ministrul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, a subliniat faptul că o atenție deosebită trebuie acordată identificării barierelor care împiedică participarea persoanelor cu handicap

la viața comunității.

De asemenea, d-na Rodica Nassar, președinte al Comisiei pentru sănătate și familie a Camerei Deputaților, Parlamentul României, a accentuat asupra necesității de a face mai mult pentru transpunerea legilor în realitate, mai ales în domeniul accesibilizării. Este un domeniu în care este nevoie de multa voință, costurile pot fi planificate astfel încât persoanele cu handicap să nu se mai afle în situații de discriminare sau marginalizare. D-na deputat Nassar a considerat deosebit de important demersul de clarificare a conceptelor – handicap, dizabilitate, invaliditate, totodată, ea a vorbit de perspectiva unei legi complexe a dizabilității, creată în colaborare cu specialiști și cu persoanele cu handicap, acestea fiind cele care ar trebui să se afle în centrul politicilor publice.

Autoritatea Electorală Permanentă a fost reprezentată în cadrul acestei conferințe de către d-l director prof. univ. dr. Mihai Milca. El a remarcat faptul că există încă probleme practice care reclamă o concentrare a eforturilor în scopul asigurării condițiilor pentru respectarea dreptului la vot. AEP a manifestat permanent preocupări în ceea ce privește asigurarea logisticii necesare persoanelor cu handicap pentru exercitarea dreptului la vot și a purtat discuții cu organizații ale persoanelor cu handicap și cu persoane cu handicap, acestea sesizând cu acuitate probleme de logistica electorală. Totodată, AEP intenționează să inițieze o cercetare sociologică bazată pe interviuri cu persoanele cu handicap care participă la vot pentru a identifica dificultățile cu care se confruntă acestea în exercitarea dreptului la vot și soluții pentru eliminarea barierelor.

În expunerea sa, d-na Simona-Maya Teodoroiu, secretar de stat din Ministerul Justiției, a plecat de la premisa că drepturile garantate prin Convenție trebuie să fie asigurate „de facto” și „de jure”. Este important ca persoanele cu handicap să aibă drepturi civile egale. Ea a considerat valoros rolul asistentei sociale și personale în scopul depășirii nivelului de îngrijire și asistență pentru a se ajunge la viața independentă. Totodată, s-a subliniat

faptul că un rol important în elaborarea de programe și strategii îl are și societatea civilă care, prin dialog cu reprezentanții executivului, poate contribui esențial la îmbunătățirea situației generale a persoanelor cu handicap. De asemenea, dna Teodoroiu a transmis participanților la Conferință angajamentul Ministerului Justiției de a contribui la asigurarea respectării drepturilor și a principiilor democratice în întreg procesul legislativ.

Un alt punct important din agenda Conferinței a fost cel privind elaborarea raportului de țară referitor la implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, sesiune a cărei moderator a fost dl Florin Săghi, ministru consilier, Ministerul Afacerilor Externe. Cu acest prilej s-a subliniat faptul că MMFPS, în calitate de mecanism de coordonare și IRDO, în calitate de mecanism independent, împreună cu organizațiile neguvernamentale trebuie să se asigure de implementarea corectă a Convenției. Raportul trebuie să prezinte cadrul legislativ care este impresionant dar și dificultățile de transpunere în practică.

În acest sens, dna Anna-Maria Neagoe, director adjunct al Direcției Protecția Persoanelor cu Handicap (DPPH) din cadrul MMFPS a evidențiat faptul că preocupările pentru elaborarea Raportului de țară s-au intensificat în ultima perioadă, termenul de finalizare fiind martie 2013. În demersul de pregătire și elaborare a Raportului se va ține seama de prevederile art. 35 din Convenție. Dna Neagoe a făcut apel la instituțiile prezente pentru sprijin și colaborare, astfel încât Raportul să fie cât mai corect și complet, asigurând participanții că întregul demers de elaborare a Raportului va fi bazat pe transparență, încredere și colaborare.

Ultima sesiune a Conferinței a fost destinată implicării societății civile în procesul de monitorizare, moderator fiind dl Matei Ghigiu, în calitate de persoana cu handicap și consultant Asociația profesională neguvernamentală de asistență socială

În cadrul acestei sesiuni Dl Francisc Simon, președinte al Federației Organizația Națională a Persoanelor cu Handicap din România (ONPHR), a subliniat faptul că

destinul persoanelor cu handicap este legat de destinul comunității și, de aceea, acestea trebuie încurajate și susținute să se afirme. A fost prezentată activitatea ONPHR și angajamentul acestei organizații de a elabora un raport alternativ pentru art. 19 (Viata independentă și integrarea în comunitate) și art. 27 (Munca și încadrarea în muncă). Dl Simon a atras atenția asupra factorilor de care trebuie să se țină seama în monitorizarea prevederilor Convenției, și anume acordarea unui rol central și implicarea persoanelor cu handicap în monitorizare, inclusiv ca persoanele cu handicap să fie ele însele monitори dată fiind expertiza proprie, să nu fie neglijată contribuția fetelor și femeilor cu dizabilități, a persoanelor care trăiesc în mediul rural sau în zone îndepărtate, de diferite statute sociale, conform principiului „Nimic despre noi, fără noi!”

De asemenea, dl Radu Ruba, președinte al Asociației Nevăzătorilor din România și președinte în exercițiu al Consiliului Național al Dizabilității din România (CNDR), a subliniat nevoia de libertate și independență pe care fiecare persoana o resimte, în mod deosebit și special, persoanele cu handicap. Totodată, în discursul său, a prezentat activitatea organizațiilor pe care le conduce și a analizat legislația națională din domeniu. În ceea ce privește Legea nr. 448/2006, acesta cuprinde multe lucruri bune, dar are și zone care trebuie modificate, ca de exemplu capitolul referitor la orientare, formare profesională, ocupare și angajare în muncă (cap. V). Nu în ultimul rând, a propus să se înceapă demersurile pentru ratificarea de către România a Protocolului Opțional la Convenție.

În opinia dlui Matei Ghigiu, expert în dizabilitate, a devenit evident faptul că trecem de la protecție la incluziune, în acest proces accesibilitatea fiind indispensabilă. Abordarea pragmatică și integrată a domeniului dizabilității trebuie să fie dublată de abordarea financiară pe care programarea 2014 – 2020 o poate oferi. În acest sens, este nevoie de o presiune permanentă și consecventă a organizațiilor neguvernamentale pentru menținerea problematicei dizabilității în centrul atenției și interesului Parlamentului și executivului.

La finalul lucrărilor s-a subliniat că

evenimentul este primul dintr-o serie, fiind propus ca următoarea întâlnire să fie dedicat

indicatorilor de raportare pe baza cărora se va construi raportul de țară.

CEA DE A 40-A ADUNARE GENERALĂ A FEDERAȚIEI INTERNAȚIONALE A ASOCIAȚIILOR NAȚIUNILOR UNITE (WFUNA) – 10 noiembrie, 2012, Rio de Janeiro, Brazilia –

„Accelerarea Progresului: până în 2015 și pe mai departe” a reprezentat tema celei de a 40-a Adunări generale a Federației Internaționale a Asociațiilor Națiunilor Unite, în cadrul acestui eveniment participând 41 de Asociații ale Națiunilor Unite reprezentând fiecare dintre regiunile lumii.

Dezbaterile au atins probleme diverse privind modul de organizare și funcționare a federației și realizarea de proiecte, precum și atragerea de fonduri sau comunicarea on-line. Totodată, au fost organizate seminarii, precum cel intitulat „De la Obiectivele Mileniului la Obiectivele Dezvoltării Durabile”, în cadrul căruia au luat cuvântul înalți vorbitori ca domnul Corrado Clini, ministrul italian al mediului, terenurilor și mării. S-au desfășurat sesiuni de informare în cadrul cărora asociațiile au făcut schimb de idei și și-au împărtășit activitățile desfășurate, o sesiune specială fiind dedicată colaboratorilor bilaterali și multilaterali ai Asociațiilor Națiunilor Unite.

A fost adoptată declarația WFUNA Rio precum și rezoluții pe probleme de la finanțarea UNESCO până la progresul drepturilor universale

ale omului, problemele tineretului, pacea și securitatea pe glob, precum și situația din Siria.

În ceea ce privește modificarea constituției WFUNA au fost reformulate anumite amendamente și s-a aprobat eliminarea termenului de „tineretul WFUNA” din textul constituției. Au fost formulate noile prevederi privind Codul de Conduită al Asociațiilor Națiunilor Unite.

În paralel cu Adunarea plenară a avut loc și Forumul Mondial al Tineretului WFUNA, în perioada 7-11 noiembrie. Au participat 22 de delegații de tineret din 14 asociații ale Națiunilor Unite din întreaga lume. În cadrul Forumului Tineretului s-au organizat seminarii pe probleme de managementul proiectelor, strategii de comunicare, colaborarea cu ONG-urile și o vizită la o „favela” (o mahala dintr-o suburbie). Au avut loc schimburi de experiență și discuții referitoare la viitoare colaborări. A fost ales un Grup Consultativ alcătuit din cinci membri – un reprezentant din fiecare regiune. Grupul a prezentat în plenară concluziile rezultate din seminarul privind consolidarea capacității instituționale.

Extrase din Declarația WFUNA Rio

Federația Internațională a Asociațiilor Națiunilor Unite (WFUNA) împreună cu asociațiile sale membre care au fost reprezentate în cadrul celei de a 40-a adunări plenare, care a avut loc la Rio de Janeiro, Brazilia, pe 10 noiembrie 2012, a adoptat această Declarație și a înaintat-o statelor membre ale Națiunilor Unite și tuturor popoarelor lumii.

În aceste vremuri de transformări rapide la nivel global, marcate de o tot mai mare inegalitate și de schimbări ale dinamicii economice, dar și de o mai mare conectivitate prin intermediul progresului tehnologic,

WFUNA recunoaște provocările legate de multilateralitate și de amenințările la adresa legitimității rolului ONU în centrul problemelor globale. WFUNA se angajează să atragă persoane individuale precum și organizații în cadrul Națiunilor Unite și va continua o sensibilizare publică în mod creativ pentru sprijinirea și recunoașterea legitimității ONU în lumea întreagă.

WFUNA subliniază rolul indispensabil al ONU ca facilitator al acțiunilor multilaterale și al soluțiilor integrate în domeniul interconexe cum ar fi dezvoltarea durabilă, pacea,

securitatea și drepturile omului. WFUNA sprijină agenda de acțiune pe 5 ani elaborată de către Secretarul General al ONU.

WFUNA va contribui la creșterea rolului societății civile în cadrul sistemului Națiunilor Unite; aceasta trebuie să joace un rol vital la nivelul provocărilor globale cu care se confruntă planeta. Este nevoie de o mai mare deschidere, conectivitate și complementaritate față de parteneri din sfera publică și privată.

WFUNA continuă să sprijine reforma ONU, în special promovarea ideii de „Un singur ONU” care trebuie să tindă spre un rezultat comun.

WFUNA continuă să spere într-un viitor mai drept și mai sigur în care să predomine statul de drept. Va căuta să contribuie la emanciparea noii generații de conducători globali, care să continue această muncă. Conștientizarea opiniei publice și educația în spiritul ONU și a înțelegerii efortului organizației rămâne o prioritate de bază.

WFUNA împreună cu toate Asociațiile Națiunilor Unite va continua implementarea planului său strategic încercând să accelereze impactul dorit, prin construirea de noi relații și prin consolidarea bazei sale instituționale.

Rezoluțiile adoptate cu ocazia adunării celei de a 40-a plenare a Federației Internaționale a Asociațiilor Națiunilor Unite (WFUNA)

1. Finanțarea UNESCO

S-a luat notă cu îngrijorare de criza financiară cu care se confruntă organizația. UNESCO trebuie să continue să contribuie la consolidarea păcii, eradicarea sărăciei, dezvoltarea durabilă și dialogul inter-cultural prin educație, știință, cultură, comunicare și informare. Directorul General UNESCO va adopta măsuri de economie și va înființa un Fond Special de Urgență. Toate statele membre UNESCO sunt chemate să își îndeplinească obligațiile și să își achite contribuțiile. Statele membre să înființeze, dacă este necesar, un împrumut pe termen mediu pentru a remedia problema financiară actuală a organizației. Toate comisiile naționale UNESCO sunt chemate să coopereze și să exercite presiuni asupra guvernelor lor în vederea depășirii actualei crize financiare cu care se confruntă UNESCO. Statele membre să demareze o evaluare profundă împreună cu ONG-urile privind problemele funcționale și structurale ale organizației.

2. O mai mare emancipare a membrilor societății

Accesul la informație este cheia asigurării transparenței, responsabilității și a prevenirii corupției. Dreptul la informație este recunoscut de către instrumentele internaționale ale drepturilor omului și este esențial în asigurarea participării depline a cetățenilor în

viața publică. Statele membre sunt chemate să își consolideze cadrul legal pentru a asigura dreptul și accesul la informație tuturor cetățenilor indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, convingeri politice sau alte opinii, indiferent de originea lor națională sau socială, de statutul proprietăților lor, cel al nașterii lor sau oricare alt statut.

Statele membre sunt chemate să își concerteze eforturile pentru a promova o participare efectivă și inclusivă a societății civile în viața publică, dezvoltând cadrul legal necesar pentru aceasta.

3. O lume eliberată de arme nucleare

S-au reamintit angajamentele din 2010 privind Conferința asupra Tratatului de non-proliferație a armelor nucleare și obiectivele acestuia. Statele care dețin arme nucleare sunt chemate la dezarmare pentru promovarea stabilității internaționale, a păcii și securității, bazate pe principiile unei mai mari securități pentru toată populația globului. Toate statele membre sunt chemate să ratifice Tratatul de non-proliferație a armelor nucleare și de eliminare a arsenalului nuclear, așa cum s-au angajat conform Articolului VI din Tratat.

WFUNA va colabora cu partenerii săi din societatea civilă pentru a mobiliza voința publică și politică împotriva înarmării nucleare. Toate statele membre care dețin arme nucleare trebuie să se angajeze să nu folosească aceste

arme contra statelor membre care nu dețin astfel de arme nucleare.

4. Reafirmarea angajamentului privind prevenirea crimelor de atrocitate în masă

Adunarea plenară a WFUNA își reafirmă sprijinul pentru protejarea principiului exprimat în paragrafele 138 și 139 ale documentului final al Summit-ului Mondial 2005, care recunoaște că suveranitatea statului prevede și responsabilitatea acestuia de a proteja populația de genocid, crime împotriva umanității, crime de război sau de epurare etnică.

Statele Membre sunt chemate să aplice în continuare ca valori universale principiile responsabilității de a proteja popoarele de aceste crime, așa cum se subliniază în Carta ONU și conform mandatului Consiliului de Securitate.

5. Sprijinirea progresului drepturilor universale ale omului

WFUNA a recunoscut rolul esențial al ONU în progresul privind promovarea și protejarea drepturilor omului și a salutat realizările semnificative ale primului ciclu al mecanismului de Evaluare Periodică Universală din cadrul Consiliului Drepturilor Omului, la care statele membre au participat în procent de 100%. Au fost menționate, de asemenea, eforturile Înaltului Comisariat pentru Drepturile Omului și munca acestuia în domeniu. Statele membre sunt chemate să coopereze cu aceste organisme în privința protejării și promovării drepturilor omului.

6. Asigurarea unui Tratat eficient privind comerțul cu arme

S-a subliniat necesitatea combaterii comerțului ilicit cu arme convenționale precum și prevenirea folosirii neautorizate a acestora și a deturnării lor spre piața neagră. Sunt necesare standarde și legislații internaționale care să îngrădească această activitate. Statele membre sunt chemate să lucreze anticipat în acest sens în întâmpinarea Tratatului privind Comerțul cu Arme din 2013. Să se prevină și să se împiedice

transferul armelor care urmează să fie folosite pentru a încălca legi umanitare internaționale sau legi privind drepturile omului. Să se adopte un Tratat viabil privind comerțul cu arme, cu o participare cât mai largă, inclusiv din partea comercianților și exportatorilor de arme, cu ocazia celei de a 67-a sesiuni a Adunării Generale a ONU. Este o prioritate pentru WFUNA să conlucreze cu societatea civilă în sprijinul celor de mai sus.

7. Tineretul, pacea și securitatea

Mai mult de jumătate din populația globului este sub vârsta de 30 de ani iar tineretul în viața sa zilnică se preocupă frecvent de dreptatea socială, dezvoltarea durabilă și drepturile omului. Pacea este omniprezentă în viața tinerilor. Dar nivelul ridicat al șomajului în rândul tineretului, excluderea socială și nemulțumirea crescândă sunt probleme acute în calea progresului și a dezvoltării sociale. Ele pot cauza nemulțumiri grave la nivel regional și global.

Tinerii trebuie să poarte povara violențelor lumii fără dreptul de a se implica în deciziile care au dus la aceste conflicte.

Asociațiile și organizațiile de tineret joacă un rol important în procesul schimbărilor sociale la nivel global. Pentru o pace durabilă este absolut obligatoriu ca tineretul să fie inclus și să participe activ în procesul și eforturile de consolidare a păcii pe glob.

8. Situația din Siria

WFUNA este conștientă de violențele care au loc în Siria și de imensa suferință umană rezultată din această situație. De asemenea, este evidentă amenințarea pe care situația din Siria o prezintă pentru pacea și securitatea internațională. Se ia notă și de marele risc al pierderii credibilității Consiliului de Securitate, în caz că acesta eșuează în găsirea unei soluții pentru o pace de durată prin intermediul unor negocieri de pace viabile.

WFUNA aprobă și susține Declarația Comitetului Executiv al WFUNA din 17 septembrie 2012 privind situația din Siria.

Daniela Albu

UNIVERSITATEA INTERNAȚIONALĂ A DREPTURILOR OMULUI

În zilele de 11-16 decembrie 2012, s-a desfășurat la Cheia cea de-a XVIII-a ediție a Universității Internaționale a Drepturilor Omului cu tema „Demnitate și justiție pentru toți”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociația Clubul de la Cheia cu concursul Institutul internațional de drept de expresie și inspirație franceze.

Această nouă ediție s-a desfășurat în contextul împlinirii a 57 de ani de la dobândirea calității de membru ONU a României, a 64 de ani de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului care continuă să rămână principalul reper în evaluarea progreselor pe calea drepturilor omului și a aniversării Zilei de 10 decembrie Ziua Internațională a Drepturilor Omului.

Lucrările au fost deschise de către prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu, directorul Institutului Român pentru Drepturile Omului, care a remarcat importanța promovării și protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, evidențiind rolul Institutului Român pentru Drepturile Omului în promovarea idealurilor și principiilor ONU.

După sesiunea de deschidere, lucrările s-au desfășurat în sesiuni plenare cu diferite tematici și au fost urmate de dezbateri.

În cadrul primei sesiuni tematice dedicată „Promovării și protecției drepturilor omului în sistemul ONU”, rapoartele prezentate de participanți s-au axat pe evoluțiile recente în domeniul reglementărilor, mecanismelor și instituțiilor ONU pentru promovarea și protecția drepturilor omului, democrației și păcii și rolul Asociațiilor pentru Națiunile Unite în sistemul Consiliului ONU pentru drepturile omului.

Cea de-a doua sesiune, având ca temă „Educația pentru promovarea și protecția drepturilor omului”, a prilejuit o amplă incursiune în problematica abordată, punând accent pe drepturile omului și responsabilitățile, sistemul educațional din România și sistemul de burse oferit de Ministerul Educației.

O secțiune distinctă, a fost rezervată

temei „Evoluției drepturilor omului din perspectivă internă și internațională”. Raportorii, s-au referit în lucrările prezentate la aspecte privind legislația română în domeniul drepturilor omului, legislația europeană și drepturile omului, normele juridice europene și naționale privind drepturile consumatorului, precum și aspecte ale drepturilor persoanelor cu tulburări psihice.

„Creșterea autorității și credibilității justiției”, a fost tema altei sesiuni plenare în care raportorii au prezentat aspecte privind violența în familie din perspectiva noilor reglementări și a noului Cod penal, rolul și funcțiile dreptului în formarea modelelor de comportamente sociale, drepturile omului în noile Coduri, precum și răspunderea administrativă pentru încălcarea principiului egalității de șanse.

În sesiunea plenară cu tema „Organizații, instrumente și mecanisme regionale privind protecția și promovarea drepturilor omului”, raportorii s-au referit la: Convenția europeană privind violența domestică, Reforma Curții Europene pentru Drepturile Omului, Drepturile copilului parte integrantă și inalienabilă a drepturilor omului, Respectarea dreptului la viață privată – reglementări internaționale.

Teme ca: Rolul Instituțiilor Naționale pentru drepturile Omului ca terțe părți în cauzele CEDO, Relația dintre instituțiile UE și INDO, Aspecte privind monitorizarea punerii în aplicare a hotărârilor CEDO, au fost prezentate de raportori și dezbătute în sesiunea plenară cu tema „Rolul instituțiilor naționale pentru drepturile omului și relația lor cu organizațiile internaționale și regionale”.

„Eliminarea barierelor pentru o societate inclusivă și accesibilă pentru toți”, este tema altei sesiuni plenare unde au fost dezbătute aspecte privind drepturile electorale ale persoanelor cu dizabilități, instituții naționale de protecție și promovare a drepturilor omului ca mecanisme independente de monitorizare a implementării Convenției pentru drepturile persoanelor cu dizabilități, Comisia Europeană și implementarea art.33 din Convenție.

În ultima sesiune plenară cu tema

„Comunicarea și buna guvernare”, raportorii au abordat relația dintre administrația publică și drepturile omului, făcând o analiză comparată între puterea legislativă și puterea administrativă.

Cea de-a XVIII-a ediție a Universității, la care au participat experți, cercetători, reprezentanți ai unor organizații internaționale,

reprezentanți ai unor instituții guvernamentale, cadre didactice universitare, magistrați, doctoranzi și masteranzi, s-a încheiat cu evaluarea cursurilor, propuneri și înmânarea atestatelor și diplomelor de participare.

Olivia Florescu

NOTE, CRONICI, RECENZII

Corina Buzdugan, Mihnea Dan Radu, Codruța-Ștefania Jucan, *Studii în onoarea Profesorului Gheorghe Boboș*, Editura Universul Juridic, București, 2012

În colecția „In honorem”, Editura Universul Juridic a publicat nu demult un volum de studii dedicate unei remarcabile personalități din domeniul dreptului, prof. univ. dr. Gheorghe Boboș, cu prilejul împlinirii vârstei de 80 de ani. De-a lungul prodigioasei sale activități pedagogice, științifice și publicistice, eminentul profesor universitar a dovedit o solidă pregătire juridică de specialitate, a abordat concepte și instituții, punând în evidență idei novatoare cu un deosebit aport doctrinar în ce privește constantele și funcțiile statului și dreptului, relația economie-drept și necesitatea dreptului economic, echitate și legalitate, răspundere și responsabilitate, raporturile de convingere și constrângere în realizarea dreptului etc.

Eminentul dascăl s-a dovedit a fi, însă, nu numai un remarcabil profesor de istoria și teoria dreptului, îndelungata și temeinică sa experiență profesională fiind valorificată și în multiplele funcții administrative pe care le-a deținut în mediul academic: decan al facultății de drept de la Universitatea Babeș - Bolyai din Cluj – Napoca, a Facultății de Drept de la Universitatea „Dimitrie Cantemir”, membru în consiliul de conducere al Ministerului Justiției, în consiliul Institutului Român pentru Drepturile Omului, membru de onoare al Institutului de Cercetări Juridice al Academiei Române ș.a.

Gheorghe Pârvan

VI. REMEMBER

ACTIVITĂȚI PROPRII SAU ÎN COLABORARE

Activitățile Institutului au fost consacrate celor mai importante evenimente privind protecția și promovarea drepturilor omului la nivel ONU, Consiliul Europei, OSCE și Uniunea Europeană, în acest sens amintim realizarea următoarelor evenimente:

Expoziția națională de creativitate didactică „EXPO 2012 – Cluj” a celei de a șasea ediții a concursului național de creativitate didactică în domeniul materialelor auxiliare destinate educației pentru drepturile omului, democrație și o cultură a păcii în învățământul preuniversitar, organizată de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Direcția generală management, resurse umane și rețea școlară și Direcția generală educație și învățare pe tot parcursul vieții în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Casa Corpului Didactic Cluj (4-6 octombrie 2012)

Întâlnire de lucru privind Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități și elaborarea raportului de țară referitor la implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități, organizată de Organizația Națională a Persoanelor cu Handicap din România în parteneriat cu Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale-Direcția Generală pentru Protecția Persoanelor cu Handicap, Institutul Român pentru Drepturile Omului, Institutul pentru Politici Publice, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului sector 1 (5 octombrie 2012)

Simpozion cu tema „Educația, un drept al omului și un factor important în formarea tinerei generații”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu ocazia Zilei Mondiale a Profesorului (5 octombrie 2012)

Dezbateri cu tema „Munca decentă – obiectiv al strategiei naționale și europene de dezvoltare”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia cu ocazia Zilei Mondiale a Muncii Decente (8 octombrie 2012)

Masă rotundă cu tema „Depresia – o criză globală”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Clubul de la Cheia, Liga Independentă Română pentru Drepturile Omului la Cultură și Sănătate și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană cu ocazia împlinirii a douăzeci de ani de când se sărbătorește Ziua Mondială a Sănătății Mintale (11 octombrie 2012)

Simpozion cu tema „Eradicarea sărăciei o prioritate globală” organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului cu ocazia Zilei internaționale de eradicare a sărăciei (17 octombrie 2012)

Conferința cu tema „Nediscriminare-Autonomie-Incluziune, organizată de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, Direcția Protecția Persoanelor cu Handicap în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului (23 octombrie 2012)

Jurizarea lucrărilor prezentate în cadrul expoziției naționale de creativitate didactică „EXPO 2012 – Cluj”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și Casa Corpului Didactic Cluj (23 octombrie 2012)

Masă rotundă cu tema „Vocea mea contează” – tema propusă de ONU cu ocazia Zilei Națiunilor Unite, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia (24 octombrie 2012)

Acțiuni de promovare privind educația pentru drepturile omului și prezentarea S'COOL AGENDA 2012-2013, publicație aflată la cea de-a cincea ediție și lansată de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (F.R.A.), Reprezentanța Comisiei Europene în România și Institutul Român Pentru Drepturile Omului, organizate cu Casa Corpului Didactic Vaslui și Liceul de Artă „Margareta Sterian” din Buzău (26-28 octombrie 2012)

Atelierul cu tema „Stereotipuri și prejudecăți”, organizat în cadrul proiectului finanțat de Comisia Europeană „Tineret în acțiune”, organizat de Asociația pentru Dialog Intercultural în colaborare cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Școala Națională de Studii Politice și Administrative (30 octombrie 2012)

Simpozionul internațional cu tema „Dimensiunea spirituală a drepturilor omului. Educația pentru toți” organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Episcopia Romano Catolică Iași, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași – Institutul de Educație Continuă, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Facultatea de Teologie Ortodoxă și Facultatea de Teologie Catolică (4-6 noiembrie 2012)

Masă rotundă cu tema „62 de ani de la adoptarea Convenției europene a drepturilor omului”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj (8-10 noiembrie 2012)

Dezbateri cu tema "Nediscriminare și incluziune socială" organizată, de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei „Family Forum”, Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță a Universității de Nord Baia-Mare, IDEF și Asociația Clubul de la Cheia "Victor Dan Zlătescu", cu ocazia Zilei internaționale împotriva fascismului și antisemitismului din cadrul campaniei internaționale de comemorare a victimelor "Noptii de Cristal – 9 noiembrie 1938" zi ce a marcat începutul Progomului (9 noiembrie 2012)

Simpozionul cu tema "Mitul sacrificiului creator", organizat în cadrul proiectului "Mit și legendă în spațiu românesc" de Asociația pentru Dialog Intercultural în parteneriat cu Colegiul Național „Octav Onicescu” din București, Colegiul Național „Vlaicu Vodă” din Curtea de Argeș, Institutul Român pentru Drepturile Omului și Comisia Națională a României pentru

UNESCO (10 noiembrie 2012)

Masă rotundă cu tema „Educația – factor determinant în promovarea toleranței”, organizată cu ocazia Zilei internaționale a toleranței de Asociația pentru Națiunile Unite din România în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului, Asociația Clubul de la Cheia și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană (16 noiembrie 2012)

Simpozion cu tema „Educația pentru drepturile omului și copilului în sistemul de învățământ preuniversitar”, organizat de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociația pentru Națiunile Unite din România cu ocazia Zilei copiilor de pretutindeni, totodată, ziua în care a fost adoptată Declarația drepturilor copiilor și Convenția ONU privind drepturile copiilor (20 noiembrie 2012)

Conferința internațională a nediscriminării și egalității de șanse NEDES 2012 cu tema „Exercitarea dreptului la nediscriminare și egalitate de șanse în societatea contemporană”, organizată de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării și Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București în colaborare cu Institutul Român pentru Drepturile Omului în cadrul proiectului de cercetare-dezvoltare „Modalități de promovare a principiilor nediscriminării și egalității de șanse în societatea actuală” (21-23 noiembrie 2012)

Conferința cu tema „Transcendentalismul și drepturile omului”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Școala Națională de Studii Politice și Administrative și Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță (25 noiembrie 2012)

Dezbateri cu tema „Toleranță socială față de persoanele infectate cu HIV” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Clubul de la Cheia, Liga Independentă Română pentru Drepturile Omului la Cultură și Sănătate, Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană și Asociația pentru Promovarea Drepturilor

Familiei „Family Forum” pentru marcarea Zilei mondiale de luptă împotriva HIV/SIDA (29 noiembrie 2012)

Inaugurarea manifestărilor dedicate Zilei internaționale a persoanelor cu dizabilități cu evenimentul „Ziua porților deschise” și lansarea volumului „Nediscriminare. Autonomie. Incluziune”, organizate de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România. (3 decembrie 2012)

Masă rotundă cu tema „Împreună pentru o lume mai bună pentru toți” organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Asociația Română pentru Apărarea Drepturilor Omului la Vârsta a Treia, Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei „Family Forum” în cadrul acțiunilor desfășurate cu ocazia Zilei internaționale a persoanelor cu dizabilități (3-4 decembrie 2012)

Masă rotundă „Eliminarea barierelor pentru a crea o societate inclusivă și accesibilă pentru toți”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România în cadrul manifestărilor dedicate Zilei internaționale a persoanelor cu dizabilități (4 decembrie 2012)

Masă rotundă cu tema „Strategia pentru crearea până în anul 2020 a unei Europe fără obstacole pentru persoanele cu dizabilități”, organizată în cadrul acțiunilor dedicate Zilei internaționale a persoanelor cu dizabilități de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță, Asociația pentru Națiunile Unite din România, Asociația Clubul de la Cheia, Asociația pentru Promovarea Drepturilor Familiei „Family Forum” și Asociația Română pentru Libertate Personală și Demnitate Umană (4 decembrie 2012)

Dezbateri cu tema „Incluziunea și dreptul de a participa în viața publică”, logoul propus de Organizația Națiunilor Unite pentru sărbătorirea Zilei internaționale a drepturilor omului, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Asociația pentru Națiunile Unite din România și Catedra

UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță (10 decembrie 2012)

Inaugurarea expoziției „Say no to violence” a lucrărilor caricaturistilor români Sorin Postolache și Mihail Pînzaru-Pim, organizată cu ocazia împlinirii a șaizeciși patru de ani de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului, organizată la Melbourne de Ambasada României la Canberra în colaborare cu Asociația Kingston for Human Rights și cu sprijinul Institutului Român pentru Drepturile Omului (10 decembrie 2012)

Dezbateri cu tema „Promovarea și protecția drepturilor omului din perspectivă universală și europeană”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Asociația pentru Națiunile Unite din România și Asociația Clubul de la Cheia (11-13 decembrie 2012)

A XVIII-a ediție a Universității Internaționale a Drepturilor Omului cu tema „Demnitate și justiție pentru toți”, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în colaborare cu Asociația pentru Națiunile Unite din România, Catedra UNESCO pentru drepturile omului, democrație, pace și toleranță și Asociația Clubul de la Cheia „Victor Dan Zlătescu” cu concursul IDEF (11-16 decembrie 2012)

Simpozion cu tema „Dreptul la egalitatea șanselor a tinerilor vulnerabili”, organizat de Asociația Adolescența în parteneriat cu Enlightened Vision Association, Elveția, Institutul Român pentru Drepturile Omului, Inspectoratul Școlar Județean Prahova, Casa Corpului Didactic Prahova, Direcția pentru Protecția Copilului Prahova și Centrul Județean pentru Asistență Psihopedagogică (13 decembrie 2012)

Conferința internațională cu tema „Cultura europeană a dreptului omului. Dreptul la fericire”, ediția a III-a, organizată de Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din București în parteneriat cu Academia Română, Institutul Român pentru Drepturile Omului, Institutul Internațional pentru Drepturile Omului și Institutul de Cercetare a Calității Vieții (13-15 decembrie 2012)

Curs de formare, a personalului didactic

și didactic auxiliar cu tema „Educație pentru drepturile omului și ale copilului”, acreditat de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului și organizat în parteneriat cu Institutul Român pentru Drepturile Omului și Casa Corpului Didactic București (14-15 decembrie 2012)

Acțiuni educaționale de informare privind problematica drepturilor omului în general și ale copilului în mod special și prezentarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități și necesitatea

realizării unui plan pentru implementarea acesteia, organizate de Institutul Român pentru Drepturile Omului și Casa Corpului Didactic Vaslui. (17-19 decembrie 2012)

Dezbateri privind programele educaționale ce susțin demnitatea umană și promovarea standardelor europene privind libertatea religiei și implementarea lor în legislația națională, organizată de Institutul Român pentru Drepturile Omului în parteneriat cu Universitatea „Al. Ioan Cuza” din Iași. (17-19 decembrie 2012)

B. PARTICIPĂRI LA ALTE MANIFESTĂRI

Institutul Român pentru Drepturile Omului, ca instituție națională pentru drepturile omului, acordă un deosebit interes conferințelor, evenimentelor, dezbarilor și reuniunilor din spațiul public național și nu numai, cu referire asupra domeniului drepturilor omului. Fiind urmărite și analizate aspectele privind implementarea și aplicarea reglementărilor internaționale și regionale la nivel național.

În perioada 11-13 noiembrie a avut loc seminarul cu tema „Construirea păcii prin educația în domeniul drepturilor omului”, organizat de Ius Primi Viri și Oficiul de Informare al Parlamentului European.

eveniment la care au fost invitați să participe și reprezentanții Institutului Român pentru Drepturile Omului

A patra ediție a conferinței internaționale privind „Asistența socială gerontologică”, organizată de Universitatea de Vest Timișoara, Facultatea de Sociologie și Psihologie, Departamentul de Asistență Socială. Evenimentul avut loc în perioada 20-24 noiembrie.

De asemenea, Institutul a fost invitat să participe cu prezentări și în cadrul Conferinței internaționale cu tema „Educație și creativitate pentru o societate bazată pe cunoaștere”, ediția a VI-a, organizată, sub Înaltul patronaj științific al Academiei Oamenilor de Știință din România, de Universitatea „Titu Maiorescu” din București, în perioada 22-23 noiembrie 2012.

Amintim, totodată de lansarea volumului „Structuri, mecanisme și instituții administrative

în Uniunea Europeană”, autor Mihaela Cărăușeanu, organizată în cadrul Târgului de carte Gaudeamus (23 noiembrie 2012)

Institutul Român pentru Drepturile Omului, ca membru al Rețelei Europene de Instituții Naționale pentru Drepturile Omului, este implicat în activitatea a diferite grupuri de lucru în domeniul drepturilor omului. În acest sens IRDO a participat la întâlnirea anuală a Grupului juridic din cadrul Grupului european al Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului, organizată de Comisia Națională Consultativă pentru Drepturile Omului din Franța în perioada 25-27 noiembrie 2012.

Roul IRDO în domeniul educației pentru drepturile omului, precum și experiența sa a au putut fi prezentate în cadrul Conferinței cu tema „Formarea adulților. Realități și provocări”, organizată în cadrul proiectului „Profesioniști în sistemul de formare profesională din România”, cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013. Evenimentul a fost realizat de Institutul de Training, Studii și Cercetări PIMMJM împreună cu COLFASA. (27 noiembrie 2012).

Remarcăm organizarea a celei de a IV-a ediție a Festivalului de teatru pentru deținuți, organizat de Administrația Națională a Penitenciarelor la Teatrul „Nottara” din București (27-28 noiembrie 2012).

Cu ocazia Zilei internaționale a persoanelor cu handicap, 3 decembrie, au fost organizate o serie de evenimente la care

reprezentanții Institutului au participat, amintind importanța promovării și protecției drepturilor acestor persoane. Dintre aceste evenimente evidențiem și expozițiile de pictură și fotografie, recital de poezie, pian și vioară organizate de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, Direcția Protecția Persoanelor cu Handicap în colaborare cu Ministerul Culturii și Patrimoniului Național.

Subliniem organizarea de către Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” a Conferinței cu tema „Nicolae Mateescu-Matte – fondatorul dreptului aerospațial” La eveniment au participat alături de reprezentanți ai IRDO și universitari, cercetători precum și reprezentanți ai societății civile (3 decembrie 2012).

Totodată, Institutul Român pentru Drepturile Omului a fost invitat să își prezinte activitatea de cercetare în cadrul dezbaterii cu tema „Spațiul din perspectiva legii penale”, organizată de Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu”, Departamentul de Drept Public „Vintilă Dongoroz” (4 decembrie 2012)

Conferința privind drepturile fundamentale cu tema „Justiția în austeritate: provocări și oportunități privind accesul la justiție”, organizată sub înaltul patronaj al președintelui Parlamentului European în colaborare cu Comisia Europeană pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne,

Comisia pentru Afaceri Juridice, de Președinția Consiliului Uniunii Europene deținută de Cipru și Agenția pentru Drepturile Fundamentale a Uniunii Europene (6-7 decembrie 2012)

A treia conferință internațională privind „Educația pentru drepturile omului” cu tema „Promovarea schimbărilor în perioadă de tranziție sau criză”, organizată de Universitatea Jagiellonian din Krakovia (6-10 decembrie 2012)

De asemenea, Institutul a acordat un interes deosebit dezbaterii cu tema „Prevenirea și sancționarea infracțiunilor motivate de ură”, organizată de Asociația ACCEPT în parteneriat cu Ministerul Afacerilor Externe al Olandei cu ocazia Zilei internaționale a drepturilor omului (10 decembrie 2012)

Aminim, totodată organizarea dezbaterii cu tema „Promovarea drepturilor omului în sistemul penitenciar”, organizată de Administrația Națională a Penitenciarelor în colaborare cu Facultatea de Sociologie și Asistență Socială a Universității București (10 decembrie 2012)

Nu în ultimul rând amintim de ceremonia de decernare a titlului de Doctor Honoris Causa a prof.univ.dr. Nicolae Manolescu, Ambasadorul României la UNESCO, organizată de Școala Națională de Studii Politice și Administrative în colaborare cu Biblioteca Centrală Universitară (11 decembrie 2012).

TABLA DE MATERII - 2012

Nr. crt.	Titlu (autor)	Nr. Revistă	Pag.
1.	Concepte și principii		
1.1.	Regimul parlamentar (dr. Marian Enache)	1	18
1.2.	Dreptul la dezvoltare durabilă (prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu)	2	7
1.3.	Începuturile sistemului electoral modern din România (dr. Marian Enache)	2	26
1.4.	Curtea Constituțională garant al funcționării democratice a societății (dr. Cosmin Ionuț) Enescu	3	7
1.5.	Rolul jurisprudenței în aplicarea unitară a legii (prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu, prof. univ. dr. Monna-Lisa Belu Magdo)	3	30
1.6.	Aspecte ale codificării în domeniul drepturilor omului (prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu)	4	8
1.7.	Nevoia de securitate și drepturile omului (conf. univ. dr. Dorel Bahrin)	4	19
2.	Instituții, mecanisme, instrumente		
2.1.	Towards a reform of The European Court Of Human Rights (prof. univ. dr. Irina Moroianu Zlătescu)	1	7
2.2.	Aspecte din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind liberul acces la justiție (prof. univ. dr. Monna-Lisa Magdo Belu)	1	11
2.3.	Dreptul de proprietate privată în sistemul constituțional românesc și în noul Cod civil (prof.univ.dr. Ion Popescu-Slăniceanu, drd. Isabela Stancea)	1	26
2.4.	Repere și perspective juridice în reglementarea criminalității informatice (dr. Radu Cristian)	2	17
2.5.	Limitele de admisibilitate ale ordonanțelor de urgență (dr. Anca Chesaru)	2	32
2.6.	Noi reglementări în domeniul sănătății mintale și protecției persoanelor cu tulburări psihice – (Marius Mocanu)	3	25
2.7.	Jurisdicția administrativă referitoare la stabilirea dreptului de proprietate (prof. univ. dr. Ion Popescu-Slăniceanu, dr. Cosmin-Ionuț Enescu)	3	39
2.8.	Aplicarea art. 2 și 3 din Convenția Europeană a Drepturilor omului și situațiile speciale (Tudor Ionuț Grigoraș)	3	44
2.9.	Egalitatea de șanse între femei și bărbați: repere și perspective legislative europene (Vicenția Duțescu)	3	52
3.	Promovarea și protecția drepturilor omului		
3.1.	Contribuții la definirea conflictului social și juridic (prof. univ. dr. Gheorghe Iancu)	1	35
3.2.	Dreptul la securitate – obiectiv principal al politicilor de apărare și ordine publică (Octavian Mircea Chesaru)	1	39

3.3.	O nouă abordare a drepturilor fundamentale ale omului (Octavian Mircea Chesaru)	2	11
3.4.	Le droit à la santé mentale (dr. Laura Gradinariu)	3	13
3.5.	Fundamentarea teoretică a dreptului la fericire, ca un drept de natură constituțională (prof. univ. dr Cristian Ionescu)	4	14
3.6.	Dreptul la educație al persoanelor cu handicap (Anna Neagoe)	4	23
4.	Document		
4.1.	Raportul anual IRDO pe anul 2011 (în limba engleză)	1	46
4.2.	Lege privind unele măsuri pentru aplicarea unor regulamente și decizii ale Consiliului Uniunii Europene, precum și instrumente de drept internațional privat în domeniul obligațiilor de întreținere	1	94
4.3.	Ordin pentru aprobarea Metodologiei privind evaluarea, asistența psihoeducațională, orientarea școlară și orientarea profesională a copiilor, a elevilor și a tinerilor cu cerințe educaționale speciale	1	96
4.4.	Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie	2	40
4.5.	Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă	2	41
4.6.	Ordonanța de Urgență nr. 21/2012 privind modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011	2	43
4.7.	Raport IRDO privind evoluția legislației drepturilor omului în România și în Uniunea Europeană – 2012 (partea întâi)	3	59
4.8.	Noutăți legislative (iulie – august 2012)	3	70
4.9.	Raport de activitate al IRDO - 2012	4	31
4.10.	Raport IRDO privind evoluția legislației drepturilor omului în România și în Uniunea Europeană – 2012 (partea a doua)	4	70
5.	Jurisprudență		
5.1.	Hotărârea în cauza Jarnea împotriva României	1	98
5.2.	Hotărârea în cauza Leca și Filipescu împotriva României	1	102
5.3.	Hotărârea în cauza Geleri împotriva României	2	45
5.4.	Hotărârea în cauza Roșioru împotriva României	2	50
5.5.	Hotărârea în cauza Constantin Abăluță și alții împotriva României	3	73
5.6.	Hotărârea în cauza Jarnea și alții împotriva României	3	75
5.7.	Hotărârea în cauza Popa și Tănăsescu împotriva României	3	77
5.8.	Hotărârea în cauza Creangă împotriva României	4	79